

„Az advent első vasárnapjára meghirdetett országos offertórium lehetőséget ad mindnyájunknak arra, hogy a *Sztehlo Gábor* által alapított és fájdalmasan méltatlan körülmények között működő Sarepta Budai Evangélikus Szeretothonra, ezen belül a fogyatékkal élők otthona javára adakozzunk.”

Égtájékoztató ▶ 3. oldal

„...ebben az időszakban az ország népességének 6,4 százalékát kitevő evangélikusság tartotta fenn az ország gimnáziumainak 23 százalékát.”

Luther Otthon ▶ 4. oldal

„Azt pedig szeretném a leghatározottabban leszögezni, hogy teológiai és gyakorlati szempontból egyaránt elképzelhetetlenek tartom azonos nemű párok házasságának vagy élettársi kapcsolatának egyházi megáldását, illetve homoszexuálisok ordinálását.”

Közyűlések hétvégeje ▶ 13. oldal

Angyalok – kosárral ▶ 2. oldal
Hatvanadik évfordulók ▶ 3. oldal
Interjú Benyhe Jánossal ▶ 7. oldal
Értéket adni ▶ 6. oldal
Az ember tragédiája ▶ 10. oldal
„Örökkévaló házunk” ▶ 11. oldal

Demens embereknek nyitnak otthont Albertirsán

▶ **Bentlakásos intézményt hoz létre az idős, demens betegek számára a Magyarországi Evangélikus Egyház. A százezeres beruházás várhatóan a jövő év végére készül el Albertirsán.**

A projekt a Pest megyei település evangélikus szeretetházában valósulna meg, mely jelenleg az idősek bentlakásos otthonaként működik – mondta el *Buda Annamária*, az egyház országos irodája diakóniai osztályának vezetője múlt szerdán nyíregyházi sajtótájékoztatóján. Közlése szerint az otthonban először a naplali ellátás feltételeit alakítanák ki a szellemi képességek maradó hanyaglásában szenvedő embereknek, majd megépülne a bentlakásos szolgáltató központ.

Az osztályvezető elmondta: a kialakítandó intézményben egyszerre próbálnak segíteni a demens embereknek és hozzátartozóiknak. Céltűnt olyan lakókörnyezet megteremtését jelölte meg, melyben a gondozottak otthonosan tudnak mozogni, közvetlen környezetük pedig megtanulja a „segítő bánásmódot”, illetve azt, hogy miként élhetnek velük együtt.

A terv kidolgozásának finanszírozásában részt vett a Szociális és Munkaügyi Minisztérium, a tényleges beruházást azonban az evangélikus egyház kizárólag saját forrásából finanszírozza. *Buda Annamária* tájékoztatása szerint a projekt teljes összege eléri a százezer forintot. Ezt az egyház a pénzéből, a helyi gyülekezet adományaiból, valamint pályázatokból finanszírozzák.

Az evangélikus egyház a gondozásban megszerzett tapasztalatait is bővíteni. Ennek érdekében együttműködési megállapodást kötött a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzattal, melynek fenntartásában működik a többi között a hódászi gondozó-ápoló otthon. *Seszták Oszkár*, a megyei közgyűlés elnöke a szerdai aláírás előtt azt mondta: az évek alatt felhalmozott tudást kívánják átadni az egyháznak.

▶ Forrás: MTI

Közösségből erőt merítve Száz éve kezdte meg működését a Luther Otthon

▶ **Első tanéve elindulásának századik évfordulóját ünnepelte a Luther Márton Szakkollégium, közismertebb nevén Luther Otthon. A november 13-i emlékkonferencia a kollégium eredeti helyén, a Magyarországi Evangélikus Egyház budapesti, Üllői út 24. szám alatti épületében volt, amelynek falán tábla hirdeti, hogy egykor – igaz, mindössze néhány hónapig – Maléter Pál, az 56-os szabadságharc mártír minisztere is lakója volt az intézménynek. A hallgatóság soraiban két különböző, de az otthon iránt érzett belső elkötelezettségben azonos korosztály tagjai foglaltak helyet: az egykori Luther otthonos „öregdiákok” és a mai egyetemi, főiskolai hallgatók.**

A megjelenteket *Barthel-Rúza Zsolt*, a szakkollégium lelkes-igazgatója köszöntötte. Az igei alapot *dr. Szabó Lajos* teológiai professzor, a kollégium igazgatótanácsának elnöke adta Ap-Csel 5,38 alapján, hangsúlyozva, hogy az igazán jó ügyet sosem kell félni, s ez a mi legnagyobb reményünkünk. Akik valaha is lakói voltak a Luther Otthonnak, ezzel a szóval jellemezték emlékeiket: „befogadtak”. Közösségben éltek, és a befogadás élményéből tudtak később is erőt meríteni.

Pröhle Gergely több pontba foglalta a fogalmait meg gondolatait az értelmiség helyéről és szerepéről. Az egyház és a közélet tágabb összefüggéseibe helyezve a témát vizsgálta az evangélikus értelmiség mibenlétét, hagyományait, nemzeti kötődését, kitérve a német és a szlovák gyökerekre is. Egyházunk országos felügyelője részletesen szövegezte az *Élő kövek egyháza – Az evangélikus megújulás stratégiája* című dokumentum vonatkozó fejezeteiről, a *Vízió* című részletesebben is ismertette. Összegzőként *Pröhle Gergely* hangsúlyozta: a 21. század szekularizált társadalmában az egyháznak a spiritualitás és az intellektualitás erősebb kapcsolatára kell törekednie.

Előadások idézték fel a kollégium működésének több korszakát, az alapítástól a bezárásig, illetve az 1995. évi újraindulás óta eltelt időszakot. A Luther Otthon történetét *Adamis Géza* egykori senior és *dr. Kertész Botond* történész elevenítette fel, illetve – *Barthel-Rúza Zsolt* igazgató moderálása mellett – a kollégium jövőjéről is beszélgetett *Demé Kornél* diakónus és *Csaba Csaba* szakkollégiumi elnök. A centenáriumi ünnepi konferencia fogadással zárult.

■ KÖHÁTI DÓRA

▶ Összeállításunk a 4. oldalon

Hétfőn vette kezdetét Révfülpön a Lutheránus Világszövetség (LVSZ) 1984-es budapesti nagygyűlésére emlékező jubileumi konferencia, amelyet a Magyarországi Evangélikus Egyház, az LVSZ és a Martin-Luther-Bund közösen szervezett. A tizenhat országból érkezett több mint hatvan résztvevő számára az Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központban rendezett konferencia célja a közös emlékezés, valamint az előretételek a 2010. évi stuttgarti nagygyűlésre. Az eseményről bővebben az *Evangélikus Élet* következő számában olvashatnak.

■ LÁSZLÓ VIRGIL felvétele

Örökkévalóság – most!

■ GARAI ANDRÁS

Az egyházi esztendő utolsó hetében az eljövendő örök életről hallhatunk igehirdetéseket, összhangban a *Niceai hitvallás* utolsó mondatával. De egész évben szinte minden prédikáció az örök üdvösség reménységével zárul. Elgondolkodtam ezen: mi lenne, ha legalább néha azzal kezdődne?...

Az örökkévaló Isten ugyanis a teremtéskor hozzá hasonlóvá, örökkévaló életre alkotta az embert; a poklot pedig az ellene feltámadt s ezért elbukott angyaloknak és vezérüknek szánta. A keresztények – ha nem csak névleg Krisztus követői – hisznek az ő cselekvést, történet és örök létezés munkáló igéjében. Ezért annak tudatában élhetnek e földön, hogy ők már az örökkévalóság polgárai; még ha testük fizikailag meghal is, Isten számára nem halnak meg soha, mivel ő az élők Istene, és az ő számára mindenki él! Tehát már most az örökkévalóság részesei a feltámadott és élő Krisztusban hívők az örök Vigyog kijelentése szerint.

Örökkévalóság – most! Ha ezt teljes hittel valljuk, akkor e legfontosabb tény fényében mindennek át kell (lene) értékelődnie életünkben. Akkor kezdődhet ezzel a kijelentéssel minden igehirdetés, mert minden további gondolatunkat, szavunkat, tettünket ennek a bizonyosságnak kell meghatározni.

Ismerjük *Luther* e kijelentését: ha tudná, hogy holnap meg fog halni, akkor még ma elültetne egy almafát. Tehát az örökkévalóság tudata az élet munkálására kell, hogy indítson mindnyájunkat, hiszen nem a halálé az utolsó szó. Mivel az Úr Isten maga is örökkévaló, kívül és felette van az emberi tér és idő korlátain. S mi emberi dimenzióink keretei között nem is tudjuk érzékelni és elképzelni sem az örökkévalóság lényegét, mégis hihetjük a mindenható Úr Isten Szentírásában kijelentett igéi alapján, hogy annak vagyunk részesei.

SEMPER REFORMANDA

„Hanem Isten igen megbünteti ellenségeinket és az áruolókat, és bosszút áll zsarnokságukért, hogy vig szívvel és bátor tekintettel nézhettünk szembe az Antikrisztussal, a zsarnokokkal és a meghasonlást szítókval, és megállhatunk kevélységük előtt, mert biztosak lehetünk abban, hogy már nem sokáig szánogatnak, aratni pedig bizonyosan nem fognak, hanem (az Antikrisztushoz és minden áruolóhoz hasonlóan) érdemük szerint kapiják fizetségüket; és a rájuk mért büntetések jó része már be is teljesedett, és napra nap szaporodik, még ha ők megátalkodott vakságukban erre ügyet sem vetnek. De ez már nem a mi gondunk: kóstolgassák csak, amit főztek. Adja a mindenható Isten, mivel ők nem akarnak változni, hogy gyorsan és hamar történjék mindez, szent nevéért és országának épülésére, minden megszorodott és az ördög és az Antikrisztus birodalmában fogságban sýnylódó szív megvigasztalására. Ámen.”

▶ *Luther Márton*: Előszó a Makkabeusok első könyvéhez (Szita Szilvia fordítása)

Oratio oecumenica

Megváltó Uram! A leveleiktől búcsúzó fákkal együtt engem is körülvesz a percek, órák, napok és hónapok avartakarója. Ma, az év végén már egészen csupaszon állok előtted.

Az elhullatott színes levelek, édes gyümölcsök és drága emlékek virágai mellett hány és hány gyümölcs nélkül maradt virág, féregrágtá reménység is hullt a mélybe: elszalasztott lehetőségek, meg nem szentelt alkalmak, jelenlét nélkül eltékozolt találkozások. S mint a szél az ágakat, úgy járja át igéd és Lelked gondolatimat és csontjaimat. Érzem, semmit sem takargathatok előtted. S tudom, a számadás napján elem is mindent felfedő tükröt tartasz.

Mégsem az ítélet pillanata tölt el félelemmel, sokkal inkább a hátlatlanságom feletti szégyen. Hiszen hétre hallottam bűnbocsátó szeretetedet, fogadtam áldásodat. S mégsem teremtem a megtérés áldott gyümölcsseit.

Uram, bocsánatodat kérem mindezt! Ó, Uram Jézus, ha nem volnál nekem, Ha drága véred nem hullt volna értem, Én szegény bűnös, hová is mehetnék? Kíhez fordulnék? Nem tudnék én már hová menekülni, Ha szerelmedbe nem tudnék merülni. Csak Te vagy, Uram, az én bizodalomam, Édes nyugalomam.

Visszajövedelre és számonkérésedre emlékeztető igéd komoly aggodalommal tölt el, ha a körülöttem lévő, csupasz lett erdőre tekintek. Gyülekezetünk fájáról a levelek mellett elszáradt ágak is letörtek, de makacsul kapaszkodnak még a leégett rügyek s a megtöppedt szemek. Uram, ha lehet, fejsze helyett mégis inkább drága metszőkéseddel lépj hozzánk!

Gyógyító kertészként ápd a legidősebbek életfáját, állíts támaszt melljük, s ha lehet, gyógyítsd meg őket!

A gyenge, ifjú hajtásokat óvd a vadaktól, erős karóként állj melljük Lelkeddel!

Egyházunk erdejét járd át Szentlelkeddel! Hozz tiszta levegőt, fűjd ki közülünk az áporodott, átláthatatlan ködöt!

Országunk meglöpött erdején könyörülj! Habár több a vad és az orvadás, mint a te hűséges munkásod, azért legyen gond az eltévedt bárányaidra! Sötét felhők árnyékolják be hazánk jövőjét, s mi nem is emberektől reméljük a megoldást. Kezedbe ajánljuk, Urunk, vezetőinket, honfitársainkat, hittestvéreinket, szeretteinket, a zsákutcába jutott és munka nélkül maradtak ezreit és egész világunkat: irgalmazz nekünk!

Te az életed adtad értünk. Hát adj lehetőséget, hogy az előttünk álló évben mi is bizonyíthassuk: hűséges tanítványaid leszünk. Ehhez kérjük Szentlelked áldását, Jézusunk! Ámen.

HIRDETÉS

Az evangélikus nők klubjának ez évi utolsó alkalmán *Tóth-Szöllős Mihály* nyugalmazott lelkész szolgált *Reményteljes múlt – 25 éve Budapestten tartotta nagygyűlését a Lutheránus Világszövetség* címmel. Az alkalom helyszíne: Budapest VIII., Üllői út 24. Időpontja: november 28., 10.00–12.30. Mindenkit szeretettel hív és vár:

a Női Missziói Szolgálat

AZ EGYHÁZI ESZTENDŐ UTOLSÓ (ÖRÖK ÉLET) VASÁRNAPJA – MK 13,24–27

Angyalok – kosárral

Van valami megnyugtató abban, ahogy emberek a világ, a Föld, az élet eredetéről vitatkoznak. Hogy ebben mi a megnyugtató? Az, hogy érveljenek akár tudományos kutatások eredményeivel, akár hitbeli tanítélekkel, mindenképpen egyetértenek abban, hogy a világunk *keletkezett*. Azaz, hogy nem volt mindig. Van létrejött, bármilyen módon is történt az. Van kezdete. S aminek kezdete van, annak van vége is. Mikorja, hogyanja lehet vita tárgya, de az, hogy lesz, az nem. Ma már egyre többször bukkan fel ez a gondolat a legkülönbözőbb formában.

A végső idők tehát témává lettek. De lám: nem új keletű témává. Jézus maga is beszél róla tanítványaival. És téved, aki azt hiszi, Jézus e szavakkal ijesztgetni akar. Hogy így akar kerítőhálója terelni, mint a vadászatot a hajtók a megrémített és menekülésre készített vadat. Ahogy Jézus beszél erről, az nem fenyegető. De nem is szentimentális, nem bizonytalan, nem fantáziaszülemény. Prófétai szavak csendülnek vissza benne. Tényszerű, szinte száraz jövőrajz. Sosem látott jelenségekről és történésekről.

Mégis: valahonnan ismerős a kép. Csak éppen fordítva. Visszafelé. A Biblia első lapjairól ismerős: ahogy a káoszról – Isten szavára – élhető, materiális világ formálódik. Először a világosság, majd az egek erői, a boltozat a vizekkel, a láthatóvá váló szárazföld, no meg az égitestek, hogy aztán egy békés és minden szükséges jóval ellátott világban leljen otthon-

ra az első emberpár. Jézus szavaiból kirajzolódik: a jelzett napokban mindez a visszajára fordul. Mintha a teremtő hatalom visszafelé is megtenné a lépéseket. Az élhető jólét helyét nagy nyomorúság veszi át, ezt követően elsötétülnek az égitestek, ez egek erői megrendülnek. A stabil világtrend felborul. Végül a világosság is sajátossá lesz: az már a teljes dicsőségében, hatalommal megjelenő Emberfia fényessége.

Milyen szerep jut ebben az egyetemes változásban az embernek? „Meglátják az Emberfiát.” Nagy változást idéz elő mindez az emberekben is. Nem a nyomorúság köti le a figyelmüket, nem is a változások hatásaival foglalkoznak. S a megjelenő Emberfiára sem csupán felkapják a fejüket, vagy nézegetik, mint egy műtárgyat. Meglátják. Látják azt, amit nem láttak meg a Golgota keresztfájának üzenetében, a húsvéti örömhírben, a Jézus által adott jelekben és szavakban. Amit a prófétai szóban sem láttak meg, és saját életük számtalan tapasztalása sem látott meg velük.

Sőt ez az egyetlen, amit tesznek: csak meglátják. Nem kezdik el rutinosan értelmezni, megmagyarázni, tudományos alapokra helyezni. És nem is hártják, nem is bagatellizálják. Csak látják. Ám ebben a látásban ott van már annak a felismerése is, hogy ez alól senki nem vonhatja ki magát. Sőt: mindenki megérti, hogy az a nézete, miszerint ő ezen kívül áll, mindig is téves volt. Soha nem volt teljesen független ettől a

hatalomtól, bármennyire így akarta is hinni. S ez a meglátás egyben annak felismerése is, hogy ha mindezt a rendelkezésre álló lehetőségek idején fogadta volna el, akkor most nem így állna itt. Akkor nem kerítenék hatalmukba a rémület erői, nem bámulna benuktan. Kiszolgáltatott tehetetlenséget sem érezne. Mert mindeközben jól tudja: ez nem csupán egy új epizód az életében. Innen nincs visszazökkenés a jól megszokott hétköznapokba... Már nem kívülállóként szemlélődik, hanem része a történéseknek.

Az egyházi esztendő utolsó vasárnapja az örök életéről szól. És nem csupán Jézus örök életéről!

Ez a dicsőségben és hatalommal fellépő Jézus nem azért tér vissza, hogy fűrődjön ebben a dicsőségben, és egyértelművé tegye a hatalmát! Ő egyszermind az övéért tér vissza. Elküldi angyalait, hogy összegyűjtsék a választottakat. Az Istennel mindaddig eleven kapcsolatban levőket. Akik az Úr hatalmát és jelenlétét addig is nyilvánvalónak tekintették, amikor az még csak a füleik, nem pedig a szemek számára tárulkozott fel.

Akkor elküldi angyalait az összegyűjtésre. Akkor – és nem előbb. Hiába is szeretnénk jó előre tudni, hogy van-e még pótolnivalónk az Igazság megjelenéséig. Hiába is szeretnénk biztosítani magunknak az „Atyám áldottai” jelzöt. Mert hatalmas változás vár azokra is, akiket az angyalok kosarukba összegyűjtöttek; számukra akkor lesz valóság-

A VASÁRNAP IGÉJE

gá, amit addig hittek: megváltottságuk, elhívottságuk, választott voltuk. Visszafordíthatatlan, rendíthetetlen valósággá. A bűnbocsánat, az új élet elvehetetlen valóságává. Számukra mindebben beteljesedik Isten megannyi hittel és reménységgel megélt ígérete, amely kísérte, vezette őket életük addigi útján. Csalhatatlanul, tévedhetetlenül és alaposan végzik el küldetésüket az angyalok!

Nagy változást hozó idő lesz az minden és mindenki számára. De már ma hirdeti Urunk: ahogyan volt e világnak kezdete, létrejött, ugyanúgy elkövetkezik a vége is. Burkolózat mindkettő homályba, övezhetik tudományos és hitbeli tanítások, mégis mindegyik csak azt erősíti: volt kezdet, és lesz vég. Akik Istenéi, azok viszont azt is jól tudják: Jézus Krisztus a kezdet és a vég.

■ FARKAS ETELKA

Imádkozunk! Urunk, mennyei Atyánk! Áldunk téged, hogy teremtett világodat és benne az embert minden eszközzel az eljövendő teljességre készítetted fel. Bocsásd meg, ha kételkedünk eszközeid hatékonyságában, ha türelmetlenül bizonyosságot követelünk tőled, vagy ha önmagunk hitén kívül másokét is vizsgálat tárgyává tesszük! Kérünk, te magad ölelj bele már itt és most abba az örömbbe, amelyben ismerősként köszönhetjük érkező angyalodat! Ámen.

ZSOLTÁROS IMÁDSÁGOK

A zsoltárok használata – istentiszteletben és saját imádságban

► **Rovatunk mai cikke lezárja a zsoltáros imádságokról szóló négyrészes belső sorozatot. A technikai kérdések után most a GyLK zsoltárgyűjteményét tekintjük át.**

A GyLK 668–780 számai között nyolcvankilenc recitált, antifónával keretezett bibliai zsoltárt találunk; ha nem is szerepel itt mind a százötven zsoltár, a liturgikus hagyományuk vagy témafelvetésük miatt jelentőseket mind tartalmazza a fejezet.

A *Zsoltárok könyvében* minden élethelyzetet, lelkiállapotot megtalálhatunk, így szavait magunkévá formálhatjuk. Segítségül most megpróbálom címszavak, kifejezések alapján csoportosítani a zsoltárokat, hogy mindenki kiválaszthassa a maga helyzetének megfelelőit. Természetesen minden zsoltárt több szóval is össze lehetne kapcsolni; itt egyetlen – szándékom szerint a legjellemzőbbet – választottam ki.

Reménység, bizodalom: 16, 18, 31, 37, 40, 42, 71, 73, 91, 131. Oltalom, szabítás, könyörülés: 14, 24, 25, 27, 38, 51, 57, 85, 121, 124. Könyörgés, imádság meghallgatása: 13, 69, 102, 123, 143. Bűnvallás: 32, 130. A szenvedő és meghalt Messiás: 22/1–2. Szabadulás: 22/3, 114. Pásztor: 23. Törvény, igazak útja: 1, 19, 119. Bölcsesség, tudás: 90, 139. Seregek Ura, dicsőség Királya: 24, 46. Király, Isten Fia, az Úr fensége: 2, 45, 47, 72, 93, 97, 110. Az

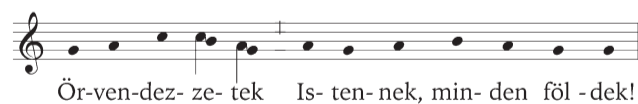
Úr háza: 84, 122, 134. Sóvárgás Isten után: 63. Az élet forrása: 36. Mulandóság: 39, 90. Bőség: 65. Emlékezés: 137. Sírás-ujjongás: 126. Isten vezetése: 43. Isten ítélete: 50, 75. Isten irgalmassága: 6, 136. Isten dicsősége: 8. Áldás, boldogság: 34, 115, 116, 127. Hálaadás, örvendezés, ujjongás; magasztalás, dicsőítés: 30, 33, 66, 67, 92, 96, 98, 100, 103, 104, 111, 113, 118, 138, 145, 146, 148, 150. Éneklés: 96, 98, 100, 137, 138, 146.

Ezenkívül a GyLK 573–577. oldalán – hosszan tartó, megfontolt szerkesztőmunka eredményeként – ünnepekhez rendelve szerepelnek a zsoltárok. E segédanyagok alapján minden érdeklődő megtalálja a számára éppen használható zsoltárt, akár egyéni imádságról, akár közös istentiszteletről van szó.

Milyen többletet ad az, ha nem csupán olvassuk, hanem recitáljuk a zsoltárokat? Ebben a megszólaltatási módban a szöveg gondolatait megérintik a zenei eszközök: a mottószerű antifóna szövege éppen dallamossága miatt ragad meg erősen agyunkban, és később is könnyen felidézhető, mint egy aranymon-

dás. A recitált zsoltárszöveg pedig megköveteli a figyelmet: nem hadarhatunk, nem ugorhatunk át gondolatokat, mert a zenei választ teremt zsoltárolvasásunkban.

Nagy élmény az antifónák nyelvi változatossága is, ahogyan ugyanazt a gondolatot más-más keretbe foglalják. Lássunk most néhány példát a örvendezés, dicsőítés témakörben. „Leoldoztad, Uram, az én gyászruhám, örömbbe öltöztettél engem.” „Örvendezetek Istennek, minden földek!” „Az Úrnak énekeljétek, és

1. Örvendez Istennek, te egész föld, + zengjétek dicső nevét, * dicsérvétek dicsőségét!
2. Mondjátok Istennek: + Mily csodálatosak a te műveid! * Hatalmad nagy voltáért meghódolnak néked ellenségeid.
4. Jöjjetek, és lássátok az Isten műveit, * csodálatosak az ő cselekedetei az emberek között.
8. Ő az, ki megeleveníti lelkiünket, * és nem engedi, hogy megtántorodjon a lábunk.
13. Jöjjetek el, és halljátok meg, + hadd beszéljem el minden istenfélőnek, * miket cselekedett az én lelkemmel.
14. Szám hozzá kiáltott, + nyelvem őt magasztalta, * Isten meghallgatott, figyelt imádságom szavára.
15. Áldott az Isten, aki nem vetette meg könyörgésemet, * és irgalmát nem vontá meg tőlem.

Dicsőség az Atyának és a Fiúnak * és a Szentléleknek. Miképpen volt kezdetben, most és mindenkor * és mindörökkön-örökké, ámen.

CANTATE

mindennap áldjátok az ő szent nevét! „Szolgáljatok az Úrnak örvendéssel!” „Áldjad, én lelkem, az Urat!” „Áldott legyen mindenkinek teremtője!” „Angyaloknak színe előtt éneklek néked, Uristen.” „Dicsérem az Úristent egész életemben.” „Mindörökkön-örökké dicsérvétek az Istent!”

Végül essék szó a lényegről. Herfordban, az egyházzenei főiskolán a gregorián tantárgyat egy bencés szerzetes tanította. Ő, aki rendszeresen részt vesz szolozsma-istentiszteleteken, azt vallotta: sokszor előfordul, hogy először üresen szólnak szájából a zsoltár szavai, úgy érzi, csak a teste van jelen, a lelke teljesen kiszáradt. A szertartás folyamán szinte észrevétlenül jön a változás: a gondolatok összeállnak, a lelke megelevenedik, egész valója életre kel. Ez a kegyelem, ebből élünk. *Ambrosius* milánói püspök az emberi üdvösség gyógyszerének nevezi a *Zsoltárok könyvét*.

Kívánom, hogy minél többen érezék meg, mint jelent ez a lehetőség: ajándék és fegyelmező eszköz egyszerre, amelyre égető szüksége van a mai világ rohanó, bizonytalan és szétszórt emberének.

■ ECSEDI ZSUZSA

„Csodák temploma”

► „Mert ráépültetek az apostolok és a próféták alapjára, a sarokkő pedig maga Krisztus Jézus, akiben az egész épület egybeilleszkedik, és szent templommá növekszik az Űrban, és akiben ti is együtt épültök az Isten hajlékává a Lélek által.” (Ef 2,20–22) Ezt az igét olvasta fel múlt vasárnap az ipolyszögi leánygyülekezet hatvanéves templomának szentelési évfordulóján dr. Fabiny Tamás püspök, majd – az embernek a szenthez való vonzódásáról szólva – utalt a templomok csodájára, az Istennel való találkozás lehetőségére. Ezt azonban nemcsak katedrálisok csöndjében élhetjük át, hanem a tiszta egyszerűséggel megépített kis falusi templomocskáiban is, sőt ott talán még mélyebben – hangsúlyozta az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője.

A templomok csodája után a „csodák templomáról” szóló Fabiny Tamás. Elődje, Szabó József püspök nevezte így az

közsege mindig is filiáként tartozott valamelyik közeli anyagyülekezethez, a hívek aktivitását azonban sok mai,

FOTÓ: SZABÓ ANDRÁS

ipolyszögi evangélikus templomot, mivel nehéz anyagi és politikai körülmények között – a háború és a „fordulat éve” után –, 1949-ben, tavasztól őszig jutottak el az alapkövételétől a szentelésig.

A valaha tisztán szlovák ajkú falu evangélikus egyház-

elfogyó anyagyülekezet megirigyelhetné.

Az istentiszteletet követő közgyűlésen Juhász Árpád gondnok köszöntötte a megjelenteket, és számolt be röviden az elmúlt három év során végzett munkákról.

A zsúfolásig telt templom-

ban köszöntést mondott – többek között – Szabó András esperes, Benczúr László egyházkerületi felügyelő, Pozsonyi Anna egyházmegyei felügyelő, Réti Lajosné, az érsekvadkerti fiókgyülekezet gondnoka, Kalácska Béla nyugalmazott esperes és Fabiny Tamás püspök. Az alkalmon – felesége és fia társaságában – jelen volt dr. Selmecki János Ipolyszögön született nyugalmazott teológiai tanár, valamint Garami Lajosné, a gyülekezet egykori lelkészének özvegye is.

Az ünnep emelkedettségéhez méltóképpen járult hozzá a balassagyarmati gyülekezeti énekkar szolgálata Antal Gusztávné vezényletével és Koplányi Márton orgonakíséretével. Az istentiszteleten a kántori szolgálatot Demeter Zsuzsanna végezte.

Az évfordulás alkalmára emlékkiadványt jelentettek meg, amely a gyülekezet lelkészének bevezetője mellett interjúkat tartalmaz Selymes János és Krupa Mihály egykori és Juhász Árpád jelenlegi gondnokokkal, továbbá a már elhunyt egykori gondnok leányával,

Beke Józsefnével. Mindemellett a gyülekezet szülötteként szolgálatba indult két nyugdíjas lelkész – Selmecki János és Völgyes Pál – visszaemlékezései és a gyülekezet tagjai által rendelkezésre bocsátott régi fotók is helyet kaptak a kis füzetben.

► EvÉlet-infó

Hatvanhét forinttal indultak

► A szerecsenyi gyülekezet tagjai az elmúlt vasárnap délután templomuk hatvan évvel ezelőtti alapköveté- lére emlékeztek. A Veszprém megyei településen élő evangélikusok meghitt, családi ünnepségre gyűltek össze, melyet megtiszteltek jelenlétükkel az egykori templomépítő lelkész – Jakab Sándor – fiai és családtagjaik is.

Az úrvacsorai hálaadó istentisztelet kezdete előtt Zügn Tamás helyettes lelkész ismertette a templomépítés történetét. Elmondta, hogy a szerecsenyi evangélikusság 1903-ig a téti gyülekezethez tartozott, majd Gecse fíliája lett. 1940-ig a helyi reformátusokkal szinte egy közösségben éltek. Az egyre erősödő gyülekezet tagjaiban azonban élt a vágy, hogy saját templomuk legyen. Az első időkben ma-

gyülekezet négyszáz négyszögöl területhez jutott. Három évvel később döntöttek a templomépítésről, amit 1949-ben el is kezdtek. A terveket Kalmár Zoltán gecsei származású nagykanizsai építőmester ingyen készítette el. Mindössze hatvanhét forint készpénzzel vágott bele a gyülekezet a negyvenkilencezer forintos beruházásba. Tervüket a helyiek áldozatos adakozásán túl a szomszéd egyházmegyék

tól kapott összeg segítségével sikerült megvalósítani.

Az alapkövet 1949. november 27-én, advent első vasárnapján tették le; az épületet 1950. október 29-én szentelte fel Túróczy Zoltán, a dunántúli egyházkerület püspöke. A tornyot csak egy évvel később sikerült megépíteni, a padok elkészültére is várni kellett egy újabb esztendő.

A múlt vasárnapi ünnepen Ittész János püspök reménység vasárnapjának ígéje, Jn 5,26–30 alapján mondott prédikációjában hangsúlyozta: a mi reménységünk az a Jézus, akivel életünk viharos tengerén is járhatunk.

Az istentisztelet liturgiájában részt vett Polgárdi Sándor esperes, valamint Dechertné Ferenczy Erzsébet lovászpato-

A SZERZŐ FELVÉTELE

gánházaknál tartottak istentiszteletet havonta egyszer, majd bérbe vett helyiségben gyűltek össze.

1945-ben a földosztáskor a

adományával, valamint nyolcezer forint államsegéllyel, az egyházkerület háromezer forintos támogatásával és a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat-

nai lelkész, aki Görög Zoltán homokbödögei lelkész halála után néhány hónapig helyettesként szolgált a gyülekezetben.

■ MENYES GYULA

Palika mosolya – meg a Mesteré

Az évszámra pontosan nem emlékszem, csak arra, hogy valamikor az 1980-as évek első felében történt. Akkor kellett történnie, mert 81 tavaszától szolgáltam Kőszegen, a fogyatékos gyermekeket pedig a nyolcvanas évek közepén költöztették Piliscsabáról Budapestre, az 1951 óta működő Sareptába. Amit most előljáróban el akarok mondani, még Piliscsabán történt, ahova egyik gyülekezeti kirándulásunkon érkeztünk meg.

Az intézmény akkori lelkész vezetője, Muncz Frigyes mutatta be nekünk az otthont. Amit láttunk, halottunk, megrázó volt, hiszen vezetőnk „nem kímélt” bennünket; a leg súlyosabb állapotban lévő ágyához is odavezetett. Nagy élmény és komoly iskola volt ez mindannyiunk számára.

És akkor egyszer csak megláttuk Palikát... Szinte emberi formája sem volt kicsiny, torz embertársunknak; a hatalmas vízfej, a deformált arc és a hozzá nem illő méretű, elformálatlanodott kisgyermektest rettentette tekintetünket. Ha jól emlékszem, azt mondták, tizenhét éves. Amikor alakját most évtizedek távolából magam elé idézem, megint összeszorul a szívem.

És akkor Muncz lelkész úr énekelni kezdett. Amikor felcsendült először az ő ajkán, majd a miénken is az Áldjad, én lelkem, a dicsőség örök ki-

rályát, ez a szánalomra méltó, látványra is riasztó Palika elmosolyodott. Hatalmas, torz arca, igen, ki merem mondani, bármennyire hihetetlennek tűnik is, szinte átszellemült lett, és félreérthetetlenül mosolyogni kezdett. Istenem, az a mosoly!

És akkor nemcsak az Isten magasztaló éneklés Lutherünk által oly sokszor emlegetett hatalma lett ismét nyilvánvalóvá előttünk, hanem megértettünk valamit az egyház szeretetszolgálatának lényegéből is. Talán nem csak néhányan vagyunk, akiket Isten már megajándékozott hasonló találkozás katartikus élményével, amelyből megérthettük, hogy még az ilyen formátlan-riasztó testben is szunnyadhat embervoltunk tőle kapott szikrájából valami. Ha az „őket miért, s engem miért nem” Kányádi Sándor-i gyötrő kérdéseire oly sokszor nem is kapunk választ, abban egészen bizonyosak lehetünk, hogy nincs egyetlen olyan nyomorult, szánalomra méltó, akár riasztó testbe öltöztetett embertársunk sem, akiben ne kellene meglátnunk azt a bizonyos legkisebbet (Mt 25,45).

November közepe táján gyakran emlegetjük Mártont. Mi, evangélikusok, elsősorban a reformátort. De időnként a másikat is, akinek napján, november 11-én a mi egy napos Mártonunkat 1483-ban megkeresztelték, és aki éppen ezért kapta a Márton ne-

ÉGTÁJOLÓ

vet. Most ezt a másikat, Tours városának szentként tisztelt püspökét idézem emlékezetünkbe. Legendáját sokan ismerik és idézik. Ő volt az, aki akkor – még a Római Birodalom katonájaként – meglátta a majdnem halálra fagyott koldust, kardjával kettévágta legionáriusköpenyét, és egyik darabjával betakarta azt a legkisebbet. Megmentette az életét.

De a legendának van folytatása is! Amikor Jézus Krisztus – földi küldetésének sikeres elvégzése után – visszatért a mennybe, az angyalok nagy izgalommal várták. És amikor meglátták, egészen elhűltek, mert a vállát nem királyi palást díszítette, hanem egy furcsa ruhadarab függött rajta. Meg is kérdezték tőle: „Urunk, honnan való ez a rongy a válladon?” Jézus Krisztus akkor (úgy képzelem, szélesen mosolyogva!) ezt mondta nekik: „Tudjátok, angyalkáim, barátom, Márton adta ezt nekem.” – Hogy is mondta egykor a példázatban? „Bizony, mondom néktek, amikor megtettétek ezeket akár-

csak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tettétek meg.” (Mt 25,40)

Advent első vasárnapján egyházunk „legkisebbjeire” gondolunk felelős, áldozatkész szeretettel. Azokra a fogyatékkal élő embertársainkra, akik között vannak kevésbé súlyos állapotban lévők, de Palikához hasonlóak is.

Aki már járt a Sareptában, és ismeri a körülményeket, minden biztonnal egyetértéssel, megnyíló szívvel és megnyíló pénztárcával hallja meg a kérést, és segíti adománnyal az ott folyó szeretetszolgálatot, a szolgálathoz méltóbb körülmények megteremtését.

Azoknak pedig, akik még nem jártak ebben a szeretetotthonunkban, lehetetlen vállalkozás lenne szavakkal bemutatni. Reméljük, hogy az a rövidfilm, amelyet DVD-n az elmúlt hetekben minden gyülekezetünkbe eljuttattunk, segít nekik is, hogy megismerkedjenek ezzel a diakóniai intézményünkkel, amelyet most minden hittestvérünk, egyházunk népe szeretetébe és áldozatkészébe ajánlunk.

Az a reménységem, hogy hittestvéreink közül sokan meghallják a kérő szót. Az advent első vasárnapjára meghirdetett országos offertórium lehetőséget ad mindnyájunknak arra, hogy a Szeleho Gábor által alapított és fájdalmasan méltatlan körülmények között működő Sarepta Budai

Evangélikus Szeretotthonra, ezen belül a fogyatékkal élők otthona javára adakozzunk.

Kérjük, hogy gyülekezeteink az offertórium összegét a szokott módon az egyházmegyei pénztárakba küldjék, ahonnan közvetlenül a Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon OTP-nél vezetett 11702036-22380599 bankszámlájára utalják át. Az itt közölt számlaszámra magától értődően az offertóriumon kívüli személyes adományainkat is átutalhatjuk.

Hisszük, hogy így nemcsak „Palikáinknak”, hanem az intézményben dolgozóknak és az angyaloknak, de még a Mesternek is, a legkisebbek sorsában osztozó Legnagyobbak is mosolyt csalhatunk az arcára.

A Sarepta gondozottai, vezetői és dolgozói nevében előre is hálásan köszönjük minden testvérünk adománnyát. Nyugodjék meg Isten áldása az adakozókon és adományukon!

Ittész János püspök
Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület

Százéves a Luther Otthon – Evangélikus egyetemisták menedéke

▶ **Barthel-Rúzsa Zsolttal, a kollégium lelkész igazgatójával a november 13-i emlékkonferencia szünetében beszélgettünk.**

– Száz évvel ezelőtt fiúkollégiumként nyitotta meg kapuit a Luther Otthon. A jelenleg hetvennyolc fővel működő intézmény ma már koedukált. Milyenek az arányok?

– Közel azonos arányban vannak fiúk és lányok, a felekezeti megoszlás pedig az evangélikusok szempontjából kimagaslóan jónak mondható. Ez talán az egyetlen olyan oktatási intézménye egyházunknak, ahol a hallgatók nyolcvan százaléka evangélikus!

zunk felépítése, mi jellemzi hazai gyülekezeteinket, és így tovább.

– *A történelem vihara, amely „átmenetileg elsodorta” az otthonot, évtizedekkel később a város egy másik pontjára „tette le” végül: a Luther Otthon épülete ma a XIII. kerületi Vízafogó utca 2–4. szám alatt található...*

– A múlt rendszerben nem volt kollégiuma egyházunknak. Az egyház által alapított Evangélikus Diákotthoni Alapítvány 1993-ban egy ingatlant kapott az Oktatási és Kulturális Minisztériumtól a volt Láng Gépgyár egyik sarkán. A sors fintora, hogy ez korábban munkásórlaktanya volt... Nos, itt kezdte meg működését a középiskolás fiúkollégium, majd az egyetemi-főiskolai szak-

▶ **„Szerencsés középút a lármás kaszárnya és a rideg kolostor között” – így jellemezték a megnyitandó Luther Otthon szellemét az intézmény megálmodói 1908-ban kelt körlevelükben. A Luther Otthon valódi otthona kívánt lenni azoknak és evangélikus egyetemistáknak és főiskolásoknak, akik fennállásának ötven éve alatt menedéket találtak falai között.**

■ KERTÉSZ BOTOND

A 19–20. század fordulóján számtalan új kezdeményezés, intézmény alakult azért, hogy egyházunk alkalmassá váljon a felbomló népegyházi keretek között is az evangélium hirdetésére. Sorra alakultak országos szinten a reformátusokkal közös „belmissziói” vagy – korabeli szóval – „egyháztársadalmi” egyesületek. Minden valamirevaló gyülekezetben asszonykör, legényegylet, leánykör, dalárda alakult a lelkész vezetésével. Ezek az egyesületek jótékonykodtak, gyülekezeti tagokat látogattak, estélyeket és bibliaórákat is szerveztek.

A „hivatalos” egyház is felismerte a megújulás fontosságát. A bányai egyházkerületben már 1904-ben alakult belmissziói bizottság. Az evangélikus egyháznak szüksége volt utánpótlásra szellemi hátrószága számára, hiszen ebben az időszakban az ország népességének 6,4 százalékát kitevő evangélikusság tartotta fenn az ország gimnáziumainak 23 százalékát. Az alapítók szándéka szerint a Luther Otthon esélyt jelentett arra, hogy a felnövekvő evangélikus értelmiség egyházához hű maradjon, a későbbiekben pedig aktívan részt vesz majd a vezetésében.

Budapesten ekkor alakultak az egyetemektől független kollégiumok. Az Eötvös József Collegiumot 1895-ben alapították francia mintára az ország szellemi elitjének képzésére. Ennek koncepciójából a Luther Otthon alapítói a szakmaiságot vették át – az otthon falai között a kezdetektől az intézmény megszüntetéséig tartottak tudományos és közéleti előadásokat a korszak neves szakemberei.

Az egyházi nevelésre a Szent Imre Kollégium – amelyet a Központi Szeminárium egyik tanára, *Glattfelder Gyula* alapított 1901-ben – adott közvetlen példát. A kollégium kezdetben a későbbi Luther Otthon helyén is működött mint „albérlő”. A Luther Otthon mintaképének tekintette az evangélikus teológusok pozsonyi otthonát is.

A Luther Otthon névválasztása tudatos értékvalasztást jelentett. Bár a Magyarországi Luther Társaság már 1886-ban megalakult, mégis kevés szó esett ebben a korban a lutheri örökségről, annál többször hivatkoztak a protestantizmus szellemére. Luther nevének felvétele a lutheránus örökség vállalását jelentette: „Megismertetjük vele [ti. az otthon ifjúságával] vallásunk igazságait a koreszmék megvilágításában, a protestáns egyházak történelmét, evangélikus egyházunk alkotmányát és közintézményeit...” – fogalmazták meg 1908-ban.

„Otthonnak” is tudatosan nevez-

ték a létrejövő kollégiumot, amikor céljáról így írtak: „Közegyházunk meg akarja védeni a gondviselő, meleg szülői szárnyak oltalma alól kikerült ifjakat a fővárosi élet különféle csábításaitól, hogy lelküket épen és tisztán őrizzék meg az élet nagy feladatai számára.”

A Luther Otthon fontosságát és egyházi elfogadottságát mutatja, hogy nem egyesületi formában jött létre, hanem az egyetemes egyház alapította. „Alapító atyja” *Szethlo Kornél* budapesti ügyvéd és jogtudós, egyetemes egyházi ügyész és a budai gyülekezet felügyelője volt. 1907-ben terjesztette az egyetemes közgyűlés elé, hogy „az egyházegyetem Üllői út 24. alatti házában internátust szervezzenek a fővárosi főiskolákban tanuló evangélikus ifjak számára”. A közgyűlés meg is bízta Szethlót az előkészítő bizottság felállításával.

A „magyarhoni ág. h. ev. keresztyén egyetemes egyház Luther Otthona” végül 1909. október 1-jén nyitotta meg kapuit. Első igazgatója a fasori gimnázium nyugalmazott igazgatója, a levéltár vezetője, *Góbi Imre* lett.

A felvételnél előnyben részesítették a lelkészek és a tanítók gyerme-

mejnövekedett az érdeklődés az otthon iránt, évenként harminc-negyven jelentkezőt kellett elutasítani. Két emelet ráépítésével szerették volna megoldani a férőhely gondokat, de a gazdasági világválság miatt a bővítés elmaradt.

A szobák mellett volt társalgó és olvasószoba is; a lakók nemcsak a legfontosabb napilapokat vehették kézbe, hanem az ezerkétszáz kötetes könyvtárat is használhatták. A korban legnépszerűbb szórakozási formák közül választhattak, biliárd, sakk, rádió és gramofon állt rendelkezésükre. Itt tartották az igei alkalmakat és az ismeretterjesztő, továbbképző előadásokat is. A zene-szobában zongora, harmónium és más zenekari hangszerek voltak az alkalmi kamarazenéléshez. Az intézet orvosa hetenként három alkalommal ingyenesen látta el a rászorulókat.

A zökkenőmentes beilleszkedés érdekében az intézet lakóit egy-egy tekintélyes budapesti evangélikus család vette pártfogásába. A Luther Otthon estélyei és báljai a pesti evangélikus társasági élet kedvelt alkalmai

lettek, különösen azokban a családokban, ahol eladó lány is volt. Az 1930-as évektől kezdve évente egy-két alkalommal találkozóknak jöttek össze az intézet öregdiákjai.

Az otthon házirendje az „intelligens ifjúhoz” méltó viselkedést az intézmény területén kívül is megkövetelte. Tiltották a „dorbézolást” és a párbajt; az otthonigazgató a tanulmányok végzését rendszeresen ellenőrizte. Az intézménynek volt saját szolgásmkölyvete, akikkel szemben megkövetelték az udvarias bánásmódot. Gondot fordítottak a lelki életre is. Az étkezések imádsággal kezdődtek és végződtek, a húszas évek közepétől pedig bevezették a napi áhitatot. Elvárták a vasárnapi rendszeres istentisztelet-látogatást, később pedig a havi egyetemi istentiszteletben való részvételt. Az 1942-es házirend négy kiemelt felszólításban foglalta össze az otthon rendjét: „Az ünnep – Istené! Magyar is vagy! Magadnak tanulsz! Rend és fegyelem!”

A háborús károk helyrehozatala után már az 1945–46-os tanévtől kezdve ismét elkezdhetette rendes működését a kollégium *Vargha Sándor*, majd *Kuthy Dezső* vezetése alatt. A Luther Otthon működését anyagilag lehetetlenítették el 1949-re. Az egyetemes egyház 1949. április 7-én tartott közgyűlésén pécseltelte meg az intézet sorsát: „A Luther Otthon bejelenti, hogy elmaradt a VKM havi 800 Ft segélye, valamint az egyházegyetem havi 300 Ft-os térítése... Az elnökség azt javasolja, hogy az egyetemes közgyűlés a Luther Otthon mint egyetemi és főiskolai internátust a folyó tanév végével szüntesse meg és az intézetet a jövőben mint laikus- és misszionárius-képzőt, illetve belmissziói otthon tartsa fenn...”

A Luther Otthonnak az egyházunk életében betöltött szerepe még nincsen megfelelően feltárva. Reméljük, hogy a közeljövő kutatásai választ adnak arra a kérdésre, hogy a Luther Otthon mennyire hatékonyan tudta megvalósítani eredeti felállítását, az egyházához hű, jól felkészült evangélikus értelmiség képzését.

Az Üllői úti Luther Otthon épülete a 30-as években...

...és napjainkban a Vízafogó utcában

A „maradék” húsz százalékon a református, a római katolikus és a görög katolikus felekezetet osztozik.

– *Hogyan őrzi a lutheri hagyományt-örökséget a szakollégium? Mit ad a diákoknak, ami által több, mint egy „kolesz”? Milyen plusz tudást, élményt, akár életre szóló útravalót képes nyújtani?*

– Mi magunk az evangélikus értelmiség nevelésének színtereként értelmezzük a Luther Otthont. Olyan intézményt működtet itt a Magyarországi Evangélikus Egyház, amely

kollégium, amely 1996 óta már felsőoktatási intézményként működik.

– *Fiatal lelkészként hogyan látja és kívánja alakítani a kollégium jövőjét? Melyek a prioritások?*

– Három alapvetően fontos dolgot szeretnék megvalósítani. A kulcsszavak: közösség, lelki élet, szakmai munka. Ma, a közösségek felbomlásának időszakában – hiszen a felsőoktatás a bolognai folyamattal ebbe az irányba halad – olyan intézmény szeretnénk lenni, ahol a diákok megélik a közösségi élményt, ahol jó közösségi emberré tudnak válni. Olyanokká, akik szociálisan is felelősek, illetve a társadalmi kérdések iránt is érzékenyek.

Szeretnénk mindenképpen továbbfejleszteni a szakmai munkát is, a már említett látókör-szélesítéssel, műhelymunkákkal, neves előadók meghívásával. A lelki élet megéléséhez, elmélyítéséhez adandó segít-

Kollégiumi farsang 1935-ben

nemcsak szállást, de lelki-szellemi municiót is próbál adni a fiataloknak. Ez rendszeres esti áhitatokat, lelki gyakorlatokat, bibliodramás alkalmakat, csendeshétvégeket jelent. Szakollégiumként látókör-szélesítő kurzusokat kínálunk a hallgatóinknak, akik a legkülönfélébb felsőoktatási intézményekben tanulnak. De az előadások sorában ugyanakkor ott a vallásismeret is, hogy a hallgatók tudják, mit is jelent „evangélikusnak lenni”, hogy miként is néz ki egyhá-

ségnyújtást pedig lelkészként elsőrendű feladatnak tekintem.

A cél az, hogy az egyház „mögé” olyan jól képzett értelmiségieket állítsunk, akik ragaszkodnak egyházukhoz, akik tisztában vannak azzal, hogy mit jelent ma evangélikusnak és kereszténynek lenni a magyar társadalomban – és akik később, kikerülve az egyetemről, a kollégiumból, szeretnének hasznos tagjaivá is válni egyházuknak.

■ KŐHÁTI DÓRA

A szlovén–magyar „testvériség” új lehetőségei

Felvidék és Erdély után november 12-én a Muravidékre „látogattak” az Evangelikus Belmissziói Baráti Egyesület (EBBE) és a Magyar Evangelikus Konferencia (Maek) *Evangelikus testvér-gyülekezeti kapcsolatok a Kárpát-medencében* című előadás- és beszélgetéssorozatának résztvevői.

A múlt csütörtöki alkalom témája a Bodóhegy és Surd közötti evangelikus kötelék, illetve ezen túlmenően a Szlovéniai Evangelikus Egyház bemutatása volt. Utóbbiról a szlovén *Mitja Andrejek* beszélt – magyarul, megcáfolva *Rusznják Dezső* gömöri evangelikus lelkésznek az első alkalmon tett szomorú megállapítását, mely szerint sajnálatos, hogy két egymás mellett élő nép nem hajlandó megtanulni a másik anyanyelvét (lásd az Evangelikus Élet 2009. szeptember 20-ai számának 4. oldalát –

a szerk.). Az Evangelikus Hittudományi Egyetem harmadéves hallgatója „önkritikusan”, az élő hitet hiányolva, de az ébredésben reménykedve szólt

Mitja Andrejek

a tizenhat lelkész, mintegy tizenöt-húszezer tagot számláló egyház felépítéséről. Előadásában röviden kitért a magyar nyelvű gyülekezetek (Hódos, Lendva, Bodóhegy) helyzetére, és beszámolt a teológushallgatók ez év április 25-ei szlovéniai szolgálatáról is. (Erről bővebben az Evangelikus Élet 2009. május 10-ei számának 15. oldalán olvashattak. – A szerk.)

Az est másik eladójaként *Smidélisz Zoltán* – a Muravidék történelmének áttekintésén túl – elsősorban a „vendek apostolának”, *Kuzmics István* munkásságára emlékezett. A surdi gyülekezet lelképásztora örömmel nyugtázta, hogy Mitja Andrejek hozzá hasonlóan fontos összekötő kapocs lehet a két ország evangelikusai között, bármely nyelv legyen is az anyanyelvük.

FOTÓ: VITÁLIS JUDIT

– VITÁLIS –

A magyar tudomány debreceni ünnepe – evangelikus doktorok részvételével

▶ **Teológusok, geológusok, társadalom- és természettudósok gyülekeztek november 12-én délelőtt a Debreceni Református Hittudományi Egyetem dísztermében, hogy a látható és láthatatlan világ izgalmas kérdéseiről cseréljenek véleményt. „Az embernek mindkét világban otthon kell találnia magát. Ezért őriznie kell Isten világát és művelnie a földi világot, oltalmazó, védő szakértelemmel” – hangsúlyozta *Gusztáv* beszédében *Bölcskei Gusztáv* tiszántúli püspök, a Magyarországi Református Egyház Zsinatának lelkészi elnöke.**

A magyar tudomány ünnepe alkalomból a vendéglátó intézmény és a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának Szociális Bizottsága által közösen rendezett konferencia témája Zsolt 8,7 alapján így hangzott: „Mindent lába alá vetted – Felelőségünk a jövőért”.

A kérdéskör aktualitását első olvasatban is azonnal felfedezhetjük. Bevezető áhítatában e sorok írója Mik 6,8 alapján szólt arról, hogy korunk embere csak felelőségben, szeretetben és közösségépítő módon élheti mindennapjait. Hogy legyen hol-

napja a világnak, boldog jövője unokáinknak. Az ősi íráson keresztül erre biztat a próféta is.

Magyarországnak nagy kincse a termőföld – mutattak rá a jelen levő geológusok –, megművelését ezért felelősen kell tervezni. A törvényi kereteit is meg kell teremteni annak, hogy a magyar társadalom mindennapi kenyeré és szükséges energiaigénye biztosítva legyen. Az elmúlt két évtizedben a mezőgazdaság háttérbe szorítása a valós helyzet félreismeréséből adódott. A mezőgazdasági kultúra jól átgondolt fejlesztésével az egyik „kitörési pontot” találhatjuk meg a válságból – hangsúlyozták a szakértő előadók. Kiváló minőségű a magyar föld, művelésének elhanyagolása Isten és önmagunk ellen való véték.

Ebbe a koncepciókeresésbe illeszkedik a hazai gyógyvizekkel való gazdálkodás kérdésköre is. Hazánk bővelkedik a vizekben: a gyógyforrások számát tekintve a harmadik helyen áll a világ országai között. Ennek a hatalmas kincsnek jelentős gazdasági hozadéka lehet, ez az a kincs, amely nem fogy el, és amelyet a környezet szennyezése nélkül mindenkinek rendelkezésére lehet bocsátani – állapította meg *dr. Róna Péter*.

Két teológiai előadásról kell mindenképp említést tennünk. *Dr. Peres Imre* debreceni teológiai professzor

a teremtett világ eszkatológiai távlatait villantotta fel tudományos igényű munkájában, míg *dr. Bérés Tamás*, az Evangelikus Hittudományi Egyetem docense a teremtéshit, a megigazulás és fenntarthatóság összefüggéséről szólt érdekesen, a hallgatóság figyelmét méltán kiérdemelve.

A debreceni rendezvény kettős célt tűzött maga elé. Egyrészt a teremtettség iránti felelőséget kívánta tudatosítani, másrészt kifejezésre juttatni azt, hogy a keresztény hit és a tudomány jól megfér egymás mellett. Mint a vonatsínek, párhuzamosan haladhatnak egymás mellett, nélkülözhetetlenül kiegészítve egymást mindennapi gondolkodásunkban és jövőért végzett fáradozásunkban.

„Úgy gondolkodj, hogy tudjad, minden az Istené, és úgy dolgozz, mintha minden rajtad múlna!” – fogalmazódott meg az ünnepélyes doktoravattal zárult tudomány napi konferencián. *Varga Zsolt* református lelkész a doktori, *dr. Korányi András* evangelikus lelkész pedig a habilitált doktori címet tanúsító oklevelet vehette át. Az Evangelikus Hittudományi Egyetem docense egy héttel korábban ugyancsak itt, a debreceni kollégium patinás dísztermében védte meg sikerrel habilitációs dolgozatát.

– D. SZEBIK IMRE

Tizenöt éves a HM Protestáns Tábortéri Lelkészi Szolgálat

▶ **Ünnepi istentiszteleten emlékeztek meg november 14-én, szombaton a Honvédelmi Minisztérium (HM) Protestáns Tábortéri Lelkészi Szolgálatának tizenötödik évfordulójáról a budavári evangelikus templomban. Az eseményen *dr. Lackner Pál Sámuel* dandártábornok, protestáns tábortéri püspök Zsid 13,8 – „Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz” – alapján hirdette Isten igéjét.**

A Bécsi kapu téri templomba látogató érdeklődők számára erőteljes vizuális élményt jelenthetett a különféle uniformisok színkavalkádjá, hiszen a honvédség magas rangú tábornokain és főtisztjein kívül az európai

működött a vegyes (református és evangelikus) összetételű szolgálat valamennyi lelkésze.

Az istentisztelet *dr. Márkus Mihály* nyugalmazott református és *D. dr. Harmati Béla* nyugalmazott evangé-

Katonás úrvacsoravétel a Bécsi kapu téri templomban

társzolgálatok meghívott vezető lelkészei is nemzeti egyenruhájukban jelentek meg az ünnepi istentiszteleten, amelyet *dr. Kovács Árpád*, az Állami Számvevőszék elnöke is megtisztelt jelenlétével.

A püspöki ígéhirdetés átfogó képet rajzolt az elmúlt tizenöt esztendő változatos, izgalmas helyzeteket sem

likus püspököknek a tábortéri lelkészi szolgálat tevékenységét méltató köszöntésével ért véget.

Az ünnepi megemlékezés ezután a HM Hadtörténelmi Intézet és Múzeum fogadótermében folytatódott, ahol *dr. Vadai Ágnes*, a Honvédelmi Minisztérium államtitkára köszöntötte a jelenlévőket. Beszédében rö-

A külföldi katonáknak adományozható legmagasabb kitüntetését *dr. Vadai Ágnes* államtitkár nyújtotta át *Ryszard Borski* lengyel evangelikus tábortéri püspöknek (mögöttük jobbra *dr. Lackner Pál* magyar protestáns tábortéri püspök)

nélkülöz, kihívásokban gazdag történetéről, utalva a közösen megtapasztalt örömeire és bánatokra. Arra az erőforrásra irányította a figyelmet, aki az értékviselés közepette stabil fogódzókat kereső világban „tegnap, ma és mindörökké ugyanaz”: a mindenkori tábortéri lelkész is tőle nyerheti a küldetése beteljesítéséhez szükséges megújuló, kreatív energiát.

Az esemény ünnepi jellegét fokozta, hogy az ökumenikus liturgiában – a külföldi misszióban szolgálatot teljesítők, valamint betegálmányban levők kivételével – közre-

viden ismertette a tizenöt éves szolgálat honvédségben betöltött szerepét, külön kiemelve és méltatva a lelkészek külföldi katonai missziókban végzett tevékenységét. Ezt követően a honvédelmi miniszter által külföldi katonáknak adományozható legmagasabb kitüntetését, a *Szövetségért* szolgálati jelet nyújtotta át *Ryszard Borski* dandártábornoknak, a lengyel honvédség evangelikus tábortéri püspökének a magyar–lengyel kapcsolatok terén végzett munkája elismeréseként.

–1–0

HIRDETÉS

„Nagy az ereje az igaz ember buzgó könyörgésének.” (Jak 5,16) Adventi szeretetvendégség lesz november 29-én, vasárnap délután 3 órakor a Rákosszentmihályi Evangelikus Egyházközségben (1161 Budapest, Hősök tere 10–11.) Előadó: *dr. Hidvégi Máté* professzor, biokémikus, rákkutató, az *Avenar* felfalálója. Az előadás után agapé, közös beszélgetés. Szeretettel hívunk és várunk mindenkit erre az alkalomra. Az egyúttal összegyűlt adományt a leprában szenvedő gyerekeknek és a Piros Orr Bohócdoktorok Alapítványnak küldjük tovább.

Luther-kabátban *dr. Korányi András* az ünnepélyes doktoravattal bevonuló református teológiai tanárok sorában

HIRDETÉS

„Bizony, mondom néktek, amikor megtették ezeket akárcsak eggyel is a legkisebb atyámfiai közül, velem tették meg” (Mt 25,40)

Felhívás

Kedves lelkész és felügyelő testvéreink!

Egyházunk országos elnöksége és püspöki tanácsa úgy határozott, hogy az egyház népe minden évben kiemelten támogasson egy-egy kiválasztott oktatási, illetve szeretetintézményt. Idén a diakóniai bizottság döntése alapján a *Sztehlo Gábor* által alapított és fájdalmasan méltatlan körülmények között működő Sarepta Budai Szeretothonra, ezen belül a fogyatékkal élők otthonára esett a választás.

Arra kérjük a gyülekezetek elnökségét, hogy támogassák ezt a rendkívül fontos küldetést, és biztosítsák a lehetőséget a héten kipostázott film minél nagyobb körben való megtekintésére. A filmet akár közös, gyülekezeti, akár csoportos alkalmakon vetítsék le. Az adománygyűjtésre a szokásos módon rendkívüli kötelező offertóriumot hirdetünk meg advent első vasárnapjára, november 29-re.

Szeretettel kérjük testvéreinket, imádságban és anyagi felelősségvállalással hordozzák a Sarepta ügyét.

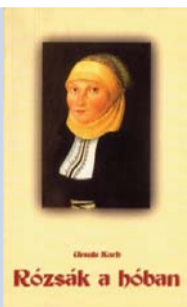
Erős vár a mi Istenünk!

Ittész János elnök-püspök, Próhle Gergely országos felügyelő

A hónap könyve – novemberben a Luther Kiadótól 30% kedvezménnyel

Ursula Koch: Rózsák a hóban

Vásárolja meg a hónap könyvét kedvezményesen! Eredeti ára: 800 forint.
http://bolt.lutheran.hu/ • E-mail: kiado@lutheran.hu • Fax: 1/486-1229 • 1085 Budapest, Üllői út 24.

HIRDETÉS

A Keresztény Értelmiségiek Szövetségének (KÉSZ) erzsébetvárosi csoportja szeretettel hív mindenkit a *Honnan hívó, Magyarország?* című előadás-sorozatának november 30-án, hétfőn 19 órakor a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium dísztermében (Budapest VII., Városligeti fasor 17–21.) kezdődő alkalmára, melynek témája *Erkölcsei válság Magyarországon – Krízis és terápia az egyházak szemével*. Előadók: *dr. Bábel Balázs* kalocsa-kecskeméti érsek és *Ittész János*, a Magyarországi Evangélikus Egyház elnök-püspöke. Moderátor: *Radosné Lengyel Anna*, a Magyar Rádió szerkesztő-riportere. A programot támogatja a VII. Kerület (Erzsébetváros) Polgármesteri Hivatalának kulturális bizottsága.

Az Északi Egyházkerület püspöki hivatala lelkészképzés vizsgát és parókusi alkalmassági vizsgát hirdet azon lelkészek számára, akik a Magyarországi Evangélikus Egyház 2005. évi III. törvényének 12., 13., 14. paragrafusában előírt feltételeknek megfelelnek. A szóbeli vizsgák időpontja: 2010. március. (A konkrét időpontról a jelentkezőket idejében értesítjük.) Jelentkezni írásban lehet 2009. november 25-ig az északi püspöki hivatalban (1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 24.). A jelentkezők postai úton részletes tájékoztatást kapnak a vizsga menetéről, az írásbeli feladatokról és a szóbeli tételéről.

Fabiny Tamás, az Északi Egyházkerület püspöke

HIRDETÉS

Meghívó

A Keresztény Ismeretterjesztő Alapítvány idén is szeretettel vár minden kedves érdeklődőt a keresztyén karácsonyi könyvvásáron. Helyszín: Lónyay Utcai Református Gimnázium (1092 Budapest, Kinizsi u. 1–7.) Időpont: december 4., péntek 14-től 20 óráig és december 5., szombat 9-től 16 óráig.

A Luther Kiadó adventi lelkülettel, új karácsonyi könyvekkel és kedvezményekkel várja kedves vásárlóit.

HIRDETÉS

Meghívó

Az Iniciativa Protestáns Vállalkozói Egyesület és a Kiskőrösi Evangélikus Egyház-közösség ebben az évben is megrendezi hagyományos vincellérszemináriumát.

A szemináriumra november 27-én, pénteken kerül sor Kiskőrösön, az evangélikus imaházban (Luther tér 3.).

Tervezett napirend:

- Áhítat (*Lupták György*)
- *Font Sándor: A mezőgazdaság társadalmi szerepe Magyarországon.* (Az előadó országgyűlési képviselő, a Magyar Országgyűlés mezőgazdasági bizottságának elnöke.)
- *Módos Péter: A 2009-es évjárat, lehetőségek és tennivalók* – Bormust-ra, a hozott minták közös értékelése. (Az előadó a Magyar Borakadémia tagja.)

A részvétel ingyenes, ebédet térítésmentesen biztosítunk. A szemináriumot a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat támogatja.

Kérjük a jelentkezőket, a legjobbnak ítélt boraikból annyi mintát hozzanak, hogy azt minden résztvevő megkóstolhassa.

Kezdési időpont: 9.30. Várható befejezés: 17 óra körül.

Jelentkezni lehet telefonon, a 78/311-724-es számon. Aki ezt elmulasztja, annak ebédet nem tudunk biztosítani. Jelentkezési határidő: november 26., 16 óra.

Lupták György igazgató lelkész, esperes

Értéket adni

Morálpedagógia és valláspedagógia az iskolákban

► **Szolnoktól Balmazújvárosig, Orosházától Százhalombattáig mindenhol érkeztek vendégek november 5-én a XIV. országos ÉKP-konferenciára. A kétnapos rendezvény házigazdája, a budapesti Rózsakerti Általános Iskola tanszervelete a nagyszámú jelentkező miatt a Klauzál Gábor Budafok-Tétényi Művelődési Központban fogadta a morálpedagógia és valláspedagógia iránt elkötelezett pedagógusokat. Az értékközvetítő és képességfejlesztő programban (ÉKP) részt vevő iskolák tanítóit és tanárait, a közel száznegyven érdeklődőt Nagyné Bitter Ilona igazgató és a konferencia fővédnöke, Szabolcs Attila, a XXII. kerület polgármestere köszöntötte.**

A polgármester megnyitó szavait előadások sora követte – a téma legkiválóbb szakemberei beszéltek a morálpedagógiáról, egyházi iskolákról, értelmiségi létről, az erkölcsről és értékekről, a pedagógusok e területen végzett és végzendő feladatairól és felelősségéről.

Evangélikus nyitány

Nagyszerű élmény volt a faszori evangélikus gimnázium megnyitása, hiszen ez még a nagy politikai változás előtt történt. Mindannyian csodaként éltük meg a gimnázium újjászülését – mondta *D. Szevik Imre*, a konferencia egyik előadója. A nyugalmazott evangélikus elnök-püspök hangsúlyozta, hogy nagy segítséget nyújtott a gimnázium megnyitásához *Glatz Ferenc*, aki oktatási miniszterként sokat tett azért, hogy az iskola leküzdhesse a kezdeti nehézségeket.

D. Szevik Imre előadásában kifejtette, hogy az egyházi iskoláknak kitüntetett szerepük van az oktatásban: tanáraiknak nemcsak magas szinten kell oktatniuk, hanem erkölcsi nevelést is kell adniuk, s egyúttal fel kell készíteniük a diákokat a veszélyhelyzetekben való helytállásra. A püspök rámutatott: korunkban nagy a kísértés arra, hogy a fiatalok elmerüljenek a szenvedélyekben, a kábítószerek már az iskolákban is megjelennek, ezért az ilyen veszélyekkel fokozottan kell foglalkozni.

Szintén fontos a másutt szorított házfias nevelés, valamint a nehéz helyzetű fiatalok felzárkóztatása. D. Szevik Imre elmondta, hogy a cigány fiatalok iskoláztatásában fontos szerepe van a bonyhádi evangélikus gimnáziumnak. Az iskola egyike Magyarországon tizenkilenc kiemelt oktatási intézménynek, amely vállalta a hátrányos helyzetű fiatalok nevelését.

Másnap került sor a morálpedagógiához és a valláspedagógiához szorosan kötődő bemutatóórákra, valamint szekciósülésre. A Rózsakerti Általános Iskola tizenegy pedagógusa tartott olyan tanórai foglalkozásokat, amelyek középpontjában a Biblia, illetve a népi hagyományok álltak. Az órák utáni szekciósülésre az adott téma kiemelkedő szakértői vezették.

Elmagányosodott társadalom

Pokorni Zoltán, aki 1998 és 2001 között oktatási miniszterként dolgozott, előadását a *Nemzeti alaptanterv* (NAT) és ezen belül az etika tantárgy bevezetésének körülményeinek ismertetésével kezdte.

– Bár az etika mint tantárgy sok vitát váltott ki, mert ellenzői úgy vélték,

oktatása során csorbát szenved a sokféle világképnek és a szülők politikai elkötelezettségének tiszteletben tartása – mondta –, az akkori kormányzat úgy döntött, hogy egy értékvesztett társadalomban nagy szükség van az emberi kapcsolatokat bemutató, az értékdilemmákat megismertető tantárgy bevezetésére. Az órai szituációkban kialakult viták segíthetnek abban, hogy a gyerekek elsajátítsák a helyes magatartást és a jó döntések vezérelveit. Sajnos arra már nem került sor, hogy lemérjék a két éven át önálló tantárgyként oktatott erkölcsstan eredményességét, mert 2002-től az etika már más tantárgyi tartalmakat kiegészítve került be az oktatás folyamatába.

Pokorni szerint a kitartás, kötelesség, szolidaritás, boldogság vagy részvét fogalmát nem elég elméletben megtanulni, ezek átélése is szükséges ahhoz, hogy az ember „belülről” tudja szabályozni magatartását, ezért a szabadidős tevékenységeken keresztül nagyobbak lennének a lehetőségek. A szabad iskolaválasztás következtében azonban kettévált a lakóhelyi és az iskolai közösség, az egy környéken élő gyerekek sokszor különböző iskolákba járnak, így nem kötődnek egymáshoz, és nincsenek közös értékeik.

Manapság a társadalomban is gyengébb a közösségteremtő képesség, csak irányítással teremthetnek közösségek, önszerveződéssel nem. Jellemzővé vált a személytelenség és az elmagányosodás. Az együtt végzett tevékenységek, játékok és közös programok helyett a gyerekek, de a felnőttek is, inkább televíziót néznek, ezzel pótolva a társas összejöveteleket, együttléteket. Az Országos Rádió- és Televíziótestület által végzett 2007-es felmérés szerint az európai országok lakói közül a magyarok töltönek a legtöbb időt televíziózással – napi 203 percet. Az utánunk legtöbbet tévéző országban is ennek az időnek csak a felét. Pokorni Zoltán szerint ez pótcselekvés, a magány ellen keresünk valamilyen pótszert.

FOTO: KRÁTKY FERENC

Úgy véli, az is baj, hogy az iskolákból hiányoznak a hiteles, értéket közvetíteni képes, harmonikus személyiségű pedagógusok, ami a nem megfelelő pedagógusképzésnek és a pálya mérhetetlenül alacsony presztízisének köszönhető. Amíg nem dolgozzák át radikálisan a pedagógusképzést, amíg ezt a hivatást nem teszik a fiatalok számára vonzóvá, és nincs számukra karrierépítési lehetőség, addig e téren nem várható semmilyen javulás. A volt oktatási miniszter sürgős beavatkozást javasol, hiszen a pedagógusok együttműködése és közösségeik nélkül nem lehet erkölcsös, normakövető embereket nevelni.

A Biblia alapmű

A nyelvi, irodalmi és kommunikációs nevelés (NYIK) szekció egyik tanítási óráját *Biblia az irodalomban* címmel *Horváth Erika* tartotta a nyolcadikosoknak.

– A morállal gond van – mondta a tanár –, a Biblia oktatása kimarad az oktatási folyamatból, holott alapmű. Ismerete nélkül sem irodalmat, sem zenét, sem képzőművészetet nem lehet oktatni, ezért is választottam óráim témájaként. A gyerekek számára ez plusz tananyagot jelent, és bizonyos érettséget is követel tőlük, mert meg kell fejteniük a prófétai beszédeket, a bölcs beszédeket és a képes beszédeket, ami egy kamasz gyerek számára nem könnyű feladat. Mi azonban elsősorban gondolkodásmódot tanítunk, ezért mindegy, hogy *Petőfi*, *József Attila* vagy *Ady* költsézetében keressük a képes kifejező eszközöket, a hasonlatokat, metaforákat és szinesztéziát, vagy a Bibliában.

A konferencia témáját *dr. Zsolnai József* pedagógus, professor emeritus, az MTA doktora választotta, mert úgy véli, ezen a területen is sok a fejlesztendő.

– Iskolánkban az értékközvetítés és a képességfejlesztés a legfontosabb, ezért a kiválasztott témákban felvetjük a problémát, megpróbálunk hozzá feladatokat, módszereket találni, ezeket kipróbáljuk, levonjuk a következtetéseket, és utána visszacsatolunk, majd újra kezdjük az egészet. Célunk, hogy alkotó emberekké neveljük a gyermekeket – tájékoztatott Horváth Erika a Rózsakerti Általános Iskolában folyó munkáról.

A kétnapos konferencia kapcsán a szülők és pedagógusok feladatait a természetismereti szekció vezetője, *dr. Czákó Kálmán*, a Pannon Egyetem Neveléstudományi Intézetének tudományos főmunkatársa így összegezte:

– A serdülő akkor gondoskodik majd családjáról, ha helyesen készül fel erre a feladatra, egészséges gondolkodással kezd bele a családalapításba. A felnőtteknek ehhez kell segítséget nyújtaniuk. Fontos, hogy önállóan és ésszerűen tudjanak gondolkodni, és annyi szabadságot kapjanak, amennyi érettségüknek meg-

felel, amennyit felelősen vállalni tudnak. A szülők felelőssége, hogy gyermekeik a legelső pillanattól kezdve az igazat mondja – nem színlelve, nem körmonfontan, nem mellébeszélve –, csak az igazat.

A pedagógusok feladata a tudományok megismertetése, a gyermekek életkorának megfelelő tudás elsajátíttatása, az ésszerű gondolkodás kialakítása, de mivel az erkölcs a társadalmi együttélés gyakorlatában realizálódik, ezért az ő felelősségük is, hogy tiszta lelkiismeretű, önfejlesztő, magukra gondot viselni képes és másokkal felelősséggel együttműködni kész emberekké neveljék az iskolából majd kikerülő gyerekeket.

A gyerekek már attól is gazdagodnak, ha csak megsejtenek valamit abból az értékből, ami környezetükben körülveszi őket.

■ TAMÁS ANGÉLA

EVANGÉLIKUS LEKÉSZ MUNKÁJÁRA IS TÁMASZKODOTT

Cervantestól az anyanyelvi örjáratig

Beszélgetés Benyhe János műfordítóval, esszéistával

Vele minden találkozás meglepetés. Egyre fiatalabb, ahogy mozog, néz, beszél. Ámulatba ejti hallgatóit, mert mindent tud. És átlép évszázadokat, földész elfeledett dolgokat, komoly és tréfálkozó, aggódó és reménykedő.

Benyhe János, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Spanyol Nyelvi és Irodalmi Tanszékének nyugalmazott tanára, az Európa és a Corvina Kiadó szerkesztője, a francia, spanyol és portugál irodalom jeles fordítója az utóbbi időben magyar anyanyelvünk szószólójaként fordul olvasóihoz. *Dohogó és Új dohogó* című, a Kortárs Kiadónál megjelent kötetében kimunkált szövegeivel a nyelv-ápolás közösség- és nemzetmegtartó jelentőségét hangsúlyozza.

Cervantes *Don Quijotéja* után az argentin Julio Cortázar világhírű regényét, a *Sántaiskolát* is lefordította. Gyötrelmes, nehéz munka volt, ahogyan többször is hangsúlyozta, de most már él mindkettő magyar nyelven is.

A Litea könyvesbolt bemutatóján új könyveiről és terveiről kérdeztem.

– Öt-hat személyhez kapcsolódik pályám egy-egy fordulópontja – kezdi a visszatekintést. – *Osztoivits Ágnes*, a *Heti Válasz* felelős szerkesztője példátlan kitarással „erőszakoskodott”, hogy vállaljak egy rovatot. Igen ám, de én soha életemben nem foglalkoztam újságírással. Műfordítással, szerkesztéssel telt el az életem, s nem tudtam, hogy fogom érezni magam, és főleg hogy fogják érezni magukat az olvasók. Végül mégis kötélnék álltam. Gondolkodtam, milyen legyen ebben a nyelv-ápoló rovatomban. Kitaláltam egy olyan középárnyost, amely most már nyolcadik éve beválnak tekinthető.

– *Szeretik az olvasói?*

– Sokan olvassák. Egy tegnapi szereplésem alkalmával mondták korosabb hallgatóim közül néhányan, hogy szívesen olvassák a lapot, és az én rovatomnál kezdik. Érdekes módon a beküldött villámposta-levelekből az derül ki, hogy fiatalabbak is érdeklődéssel tanulmányozzák a tegnapi üzenetét. Mert akárhogy is nézem – életkorom miatt is –, én a tegnapi üzenetét közvetítem. Nem mondom, hogy nyelvszemléletemben korszerűtlenségre törekednék, egyébként is az a rovatom célja, hogy ápoljam, műveljem az anyanyelvünket, és lenyesegezzem a vadhajtasokat...

– *Mit lát a legégetőbb problémának?*

– Az iskola szerepét. Kissé még az akadémiát is melléállíthatom. Újabban szinte restellni való, ha nyelvünk védelmében emel szót valaki. Ez elavult dolog. Bundaszagúan magyar,

nem korszerű. Az a divat, hogy minél több angol szóval éljünk. Az angol valóban nagyszerű nyelv, nagyon tömör és mindenevő, gátlástalanul olvaszt, ömleszt magába minden nyelvi hatást. Ezzel nehéz versenyezni, de hát mégse angol ajkú az

egész világ. Vajon szükséges-e, elkerülhetetlen-e, hogy feladjuk azt, amik vagyunk? A lényünket, amely, mint *Kosztolányi* írta, gyönyörű anyanyelvünkben jelenik meg. A lelkünket azért ne adjuk oda semmilyen gyakorlatias célért. Nincs olyan profit a világon, amely megéri!

– *Készül-e új fordítás?*

– Egy nehéz és sürgős munka rabszolgája voltam. Ez a könyv nagyregény, annak az argentin írónak, Julio Cortázarnek a műve, aki a hatvanas évek óta világsiker arató spanyol-amerikai írók négyes fogatának a legidősebb tagja volt. 1984-ben halt meg. Ez a négy író – Cortázar, *García Márquez*, *Carlos Fuentes* és *Vargas Llosa* – valahogy a világ irodalmi köztudatába lendítette a spanyol-amerikai prózát. Szinte elhomályosította elődeit, talán az egyetlen *Borges* kivételével, aki tőlük függetlenül máig örzi csorbítatlan tekintélyét. Cortázar regényének címe, a *Sántaiskola* azt a játékot jelenti, amelyet főleg kislányok játszottak gyerekkorunkban. Azért jelentős ez a regény, mert a 20. század második felének *Joyce*-át ünnepli benne a világ. Éjjel-nappal ezen dolgoztam, ez életem másik fő művének ígérkezik.

– *Volt már bemutatója?*

– A Cervantes Intézetben lesz egy komolyabb bemutatás. Nagy eseménye ez a spanyol nyelvű világ irodalmának, s egyelőre váratott magára. 1963-ban jelent meg a regény, és csak most adták ki magyarul. Már annak idején szó volt a kiadásról, de éppen papírtakarékossági kampány folyt akkoriban, és az ilyen terjedelmes műveket későbbre halasztották. Teltek az évtizedek, és valahogy

így maradt elfeledve. A magyarországi hispanisták régen követelték ennek a nagyon jelentős, világhírű könyvnek a kiadását.

– *Aki még nem olvasta, annak hogyan mutatná be a regényt?*

– *Joyce Ulyssésének* egész megközelítése, felfogása, alkata, formája valóban egy nap története. A *Sántaiskola* szintén a szerkezetével alkotott valamiféle szokatlant. Ahogy a szerző írja az elején: ez legalább két könyv, de talán több is. Annyan lehet több könyv, hogy a mű első két része egyvégtében van megírva, a harmadik harmada pedig tetszés szerint behelyezhető fejezetekből áll. A szerző maga sugall egy bizonyos rendet, de ez nem köti meg az olvasót, úgy olvassa, amilyen sorrendben akarja. Ezért is hívják a nyitott könyv östípusának.

– *Másik nagy fordítói bravúrja, a Don Quijote még hatalmasabb...*

– Valóban még terjedelmesebb. Ami a nehézséget illeti, a *Sántaiskola* a nehezebb, igényesebb szöveg. Cervantes csak annyiban, hogy 17. század eleji alkotás, régies a nyelve, emellett a regény nagy megújulását köthetjük hozzá. A *Don Quijotében* költözött be a regény a külvilágból, az események külsőséges leírásából az emberi lélekbe. És lett belőle a modern regény őse. Cortázar munkája más szempontból újítás.

– *A Cervantes-kötetben van egy érdekes megjegyzés: „Győry Vilmos fordításának részleges felhasználásával”. Ki volt ez a nagyszerű ember?*

– A *Don Quijotét* nem én fordítottam magyarra először. 1873-ban az első, 1876-ban a második részét fordította le Győry Vilmos evangélikus lelkész, aki hosszú ideig szolgált Oroszán, később pedig Budapesten, a Deák téri templomban. 1886-ban adták ki a verseit, majd az elbeszéléseit, három kötetben egyházi beszédeit. Nyelvtudása bámulatos volt: latin, görög, héber, német, angol, svéd, dán, francia, olasz, portugál, spanyol...

Ostobaság lett volna, ha sok remek leleménye csak azért marad el, mert nem én találtam ki. Győry olyan kitűnő fordító volt, hogy néha nem lehet jobbat találni egy-egy megoldásánál. Nagy alázattal és tisztelettel átvettém ezeket.

Több mint száz év alatt rengeteg változáson ment át a nyelvünk, a szókészletünk, sőt nyelvszemléletünk. Győry Vilmos gazdag élete és munkálkodása jó példa arra, hogy hány nagyszerű ember élt az elmúlt századokban, de az idő feledésbe vonta őket.

■ FENYVESI FÉLIX LAJOS

Munkatársunk művét is méltatták

Az 1920-as évek meghatározó kultúrpolitikus, több kormány minisztere, *Klebsberg Kunó* emlékének jegyében szerveztek programokat november második hetében Pesthidegkúton, a róla elnevezett kultúrkúriában. Csütörtök délután ennek keretében mutatták be *Párkány László* legújabb kötetét is. A

is rendszeresen publikáló többkötetes szerző, újságíró, színikritikus, nyugalmazott dramaturg, illetve televíziós szerkesztő négy nagy sikerű színeskönyv után jelentkezett a *Bajor Gizi csókja* című kötettel. Az 1876 és 1937 között élt író, Tormay Cécile csaláregényéből írt színpadi változat különösen kedvező fogad-

A könyvbemutatót szót kapott a szerző, Párkány László is

szerző válogatott esszéin kívül ebben egy újdonsággal is találkozhat az olvasó: *Tormay Cécile A régi ház* című csaláregényének dramatizált változatával. Az *Evangélikus Életben*

tatásra talált Pesthidegkúton, hiszen a darabot 2010-ben színpadára is szeretné állítani a Klebsberg Kultúrkúria.

■ BODA ZSUZSA felvétele

Bajor Gizi csókja

Párkány László esszékötete

E hasábkon már találkozhattak olvasóink *Párkány László* kutató szorgalmának eredményeivel. *Térdeplő Thália* című könyvéből ez évi 5. számunkban részleteket idéztünk, hogy az olvasók közelebről is megismerkedhessenek *Udvaros Béla* színházi rendezővel és nagy művével, az *Evangélikus Színházzal*.

A szerző négy színészkönyv után (*Tolnay Kláriról és Turay Idáról* kettő-kettő) új arcát mutatja fel: az esszéistáét. A szívéhez közel álló két színészről ezúttal nem egyes szám első személyben elhangzó vallomásként mondja el, hanem személyes véleményét, immár az esszé műfaji törvényei szerint.

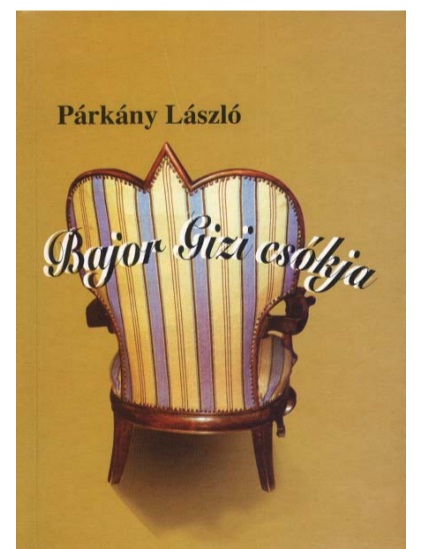
Az elemző-kutató műnem ezúttal magához öli *Spéter Erzsébetet* is, a különleges sorsú díjazott pénzmágnást, aki bár szeretett volna bejutni a műsorság kertjébe, de csak a kapuig jutott el, jó napokat szerezve a bent-ről kiintegető színművészeknek. *Czigány György* zongoraművész, zeneesztéta, rádiós és televíziós személyiség viszont szüntelenül a műsorság közelében töltötte napjait; az írás, amely róla szól, annak bizonyítéka, hogy nem is eredménytelenül. Egy hosszabb írás rajzolja meg *Chrudinák Alajos* arcképét is, azt firtatva, hogy a gonosz médiaháború miként zilált szét műhelyeket, és miként torzított el arckokat, amelyek az irigység homályából tűntek elő.

Hogyan ajándékozta meg ihlető „műsorságjával” *Bajor Gizi Mészöly Dezsőt*, a kiváló költőt és műfordítót – erről is számot ad a könyv. A *Történelem bohócköntösben* című esszé a százéves magyar kabaré fejlődéstörténetét kíséri nyomon. A kabala világot is „körbejárja” az egyik írás, kiemelve az Istennek nem tetsző vonulatát. Mit csinált *Sissi*, a boldogtalan királyné Herkulesfürdön? Erre a kérdésre is válaszol az egyik esszé.

Még számos írás (például a *Ferencz Éva Ima, dalban elbeszélve* című albumáról készült méltatás) te-

szi érdekessé a könyvet, de talán a kötetben ritkaságnak számító dramatizálás jelenthet igazi meglepetést az olvasónak.

Tormay Cécile, a huszadik század első harmadának kiemelkedő tehetsé-

gű, ám méltatlanul elfeledett írója, a *Napkelet* című folyóirat szerkesztője regények, novellák sokaságával gazdagította a magyar irodalmat. Kiemelkedik közülük *A régi ház* című csaláregény, amely a gyarapodás, megtartás, tékozlás háromgenerációs küzdelmével ismert meg. Jellemrajza és csillogóan szellemes dialógusrendje csábította a szerzőt arra, hogy a regényt színpadra írja. Ily módon a kötetbe került egy előjáték, amely Tormay Cécile *Bujdosó könyvéből* való, e játékhoz kapcsolódik *A régi ház* cselekménye. A két dramatizált írás azt mutatja be, hogy a polgár által teremtett értékre hogyan teszi rá a kezét a történelem minden-kori ingenyelő rétege.

■ – LP –

Párkány László: Bajor Gizi csókja. Codex Print Kft., Budapest, 2009. Ármegjelölés nélkül. Megvásárolható a Klebsberg Kunó Művelődési, Kulturális és Művészeti Központban (1028 Budapest, Templom u. 2–10.).

Komolyzenei koncert a zuglói evangélikus templomban

Henry Purcell, Georg Friedrich Händel, Joseph Haydn és Felix Mendelssohn-Bartholdy emlékére rendezett hangversenyt az Evangélikus Hittudományi Egyetem Egyházzenei Tanszéke. A zuglói evangélikus templomban november 16-án tartott koncerten a tanszék zenéi együttese, tanárai és vendégeik működtek közre. A műsort az egyházzenei tanszék kántor szakos hallgatói állították össze.

Lukács Gabi felvételén *Georg Friedrich Händel Messiasából* ad elő részletet *Heim Mercedes* (ének) és *Elek Szilvia* (zongora).

„Rögtön jövök”

V. kortárs keresztény ikonográfiai biennálé a Cifrapalotában

▶ Hatalmas festett keresztben egy szögön akasztott töviskoszorú, a kereszt egyik vízszintes szárán egy másik szögön egy fehér, kicsit véres kendő, míg a másik szárán egy kis tábla lóg: „Rögtön jövök”. Október 30-án nyílt és jövő év március 7-ig látogatható Kecskeméten, a Cifrapalotában az V. kortárs keresztény ikonográfiai biennálé, amelynek ez alkalommal az apokalipszis a témája.

Bár a *Jelenések könyve* szemléletesen leírja Jézus újra jövetelét, az ember most még „tükör által homályosan

mazva gondolkodtatja el a nézőt. A bevezetőben említett Szerdi Gábor alkotás vagy a mellette található, El-

FOTO: BODA ZSUZSA

lát”, s ezért az aktuális felhívásra érkezett kétszázhuszonegy alkotásból a zsűri által kiállításra javasolt százhuszonhét művön nem véletlenül a legkülönfélébb módon ábrázolták a művészek az utolsó napokat.

A műveken nemcsak az alkotók saját stílusjegyei mutatkoznak meg, de nyilván a szabadon választott technika és műfaj is befolyásolta a téma megjelenését. A termekben jól megfér egymás mellett például a falikárpit és a tűzzománc, az olajfestmény és a papírmontázs vagy épp a bronzszobor és a fából készült alkotás.

S hogy miként sikerült képiles megformálni a témát? Aki ellátogat a Kecskeméti Képtárba, tapasztalni fogja, hogy nagyon sokféleképpen. Ki absztrakt módon, nonfigurálisan, más a realista ábrázolásmódot alkal-

tevedt vásárló címet viselő Deáki Tamás-festmény igazi tükröt tart a közönség elé a humor elemeit is felhasználva. Az utóbbi képen egy bevásárlókocsit toló nő nézelődik egy katedrálisban, mint aki épp egy plázából csöppent a számára ismeretlen helyre, mondjuk vasárnap délután.

Az ötödik alkalommal megrendezett biennálé Kecskemét legismertebb, legrangosabb képző- és iparművészeti kiállításorozata. Első alkalommal, 2002-ben a szervezők a keresztre feszítést és a kereszt szimbólumát választották témául, 2005 tavaszán a *Genezis* őstörténeti részét, a *Teremtés könyvének* első tizenegy fejezetét, 2006-ban az oltár volt a téma, míg tavaly Krisztus példázatait jeleníthették meg a pályázók.

■ B. Zs.

HIRDETÉS

CONTENT • DIGITÁLIS TEMPLMI ORGONÁK

Liturgiák és koncerttermek ideális hangszerei minden kategóriában
Referenciák Magyarország minden pontján

ORLA 11 + 4 regiszteres, 76 billentyűs gyülekezeti hangszer már bruttó 409 000 Ft-tól, külső hangrendszerrel bruttó 499 000 Ft-tól!!!
Díjmentes házhoz szállítás Magyarország egész területén.

Budapest Zongorasalon
1138 Budapest, Tomori köz 7.
Tel.: 1/374 0890, Fax: 1/374 0891
www.tuttohangszer.hu

Tutto Hangszer Kft.
8300 Tapolca, Deák Ferenc u. 17.
Tel.: 87/510 566, Fax: 87/510 565
info@tuttoinstruments.hu

HIRDETÉS

Adventi zenés istentiszteletet tartunk az Alberti Evangélikus Egyház-községben november 29-én, melyen felszenteljük felújított orgonánkat. Az alkalmon *Marosvári Péter* orgonaművész és a gyülekezet ének-kara szolgál.

Az evangélikus könyvesbolt adventi nyitva tartása

Az adventi időszakban meghosszabbított nyitva tartással, karácsonyi újdonságokkal és kedvezményekkel várjuk kedves vásárlóinkat Üllői út 24. szám alatti könyvesboltunkban.

November 30-tól december 23-ig nyitva: hétfőtől péntekig 9-től 18 óráig. • November 28-án, szombaton 9-től 13 óráig. • December 5-én, szombaton 9-től 16 óráig a Lónyay utcai keresztény könyvvásáron kaphatóak kiadványaink. • December 12-én, szombaton 9-től 13 óráig. • December 19-én, szombaton 9-től 17 óráig.

December 24-től zárva tartunk. Nyitás január 18-án, hétfőn.

Kálvin magyar követői – fényképeken

Fotókiállítás a Mai Manó Házban

▶ *A születéstől a halálig és tovább – Kálvin 500.* címmel nyílt tárlat Budapesten *Kálvin János* születésének ötszázadik évfordulója alkalmából a hajdani császári és királyi udvari fényképész, *Mai Manó* egykori házában működő kiállítóhelyen.

Fekete Andrásnak és *Szebeni Andrásnak* a Debreceni Református Kollégiumban lencsevégre kapott életképei mellett *Túry Gergelynek* a Bethesda-kórházban készített meg-rázó fotói is láthatók abban a kollekciónban, amely a református egyház történelmi múltra visszatekintő, de ma is meghatározó intézményeit mutatja be – művészi megfogalmazásban.

Amint a kiállítás címe is sejteti, az évszázados tárgyi emlékek, templo-

lót, úrvacsorát, temetést, lelkészszentelést, nagypénteki és pünkösdi istentiszteletet, de még a debreceni börtönben is készültek felvételek ige hirdetés közben. *Hernád Géza* a budapesti gyülekezet fiatal tagjairól készített portrékat, míg *Bócsi Krisztián* egy készülő könyv számára örökítette meg többek között a csónak alakú szatmárcsekei fejfák készítését, felállítását, valamint magát a temetőt.

László János fotói felülnézetből mutatnak be református épületeket.

A fotók határon túlra is elkalauzolnak: *Benkő Imre* Székelyföldön, *Dálnok*on (Dálnic), *Dózsa György* szülő-

Benkő Imre: Imaház. Dálnok, Erdély (1994)

tó sorozat, amelyet *Haris László* a vizsolyi Bibliáról készített.

■ BODA ZSUZSA

A kiállítás megtekinthető december 6-ig minden hétköznap 14–19 óra között, hétvégén 11–19 óra között a Budapest VI., Nagymező u. 20. szám alatt. A tárlat kiegészítéseként újtúra indult az

Haris László: A vizsolyi Biblia (2009)

mok bemutatásán túl a tárlatra felkért fotóművészek a hitéletet, a gyülekezetek ünnep- és hétköznapjait is dokumentálják. *Szebeni András* például megörökített kereszt-

falujában, *Dudás Szabolcs* pedig a Vajdaság maroknyi reformátusa között készített felvételeket.

A kiállítás egyik legszebb része a különteremben látható művészi fo-

„...és Isten letekintett” című vándorkiállítás, amely *László János* fotográfus felvételein keresztül jelentős, egyházi és kulturális szempontból egyaránt fontos épületek légi fotóit mutatja be.

Kórház, gépterem és a

Látogatás a Sziklakórházban

Kavarogtak a gondolatok a fejemben, amikor ismét a napfényre értünk. Kicsit összerosodott a II. világháború és az 56-os forradalom, az atombunker és a légoltalom. Később persze szerencsére leülepedett és kitisztult minden.

Azt gondolhatnánk, divatos retró hangulatot kívántak teremteni a kiállítás tervezői, de csalódnunk kell. Ez itt maga a valóság. Közelmúltunk ismerős eszközei, a tegnapi emlékei fogadják a látogatót.

A túra egy rövid film levetítésével kezdődik, áttekintést adva a budavári Sziklakórházról. Megtudhatjuk, hogy miért is egyedülálló ez a múzeum Európában, de felvázolják a múltját, történetét, sőt kicsit még a *Kadic Ottokár* által feltárt, felfedezett Várbarlangra is kitérnek.

A túravezető javasolja, hogy akinél nincs pulóver vagy kabát, az pokrócot vehet magához, s megkezdjük sétánkat a kényelmes folyosón (14 fok a hőmérséklet). Először az egykori Sziklakórházat járjuk végig: ablaktalan betegfelvételi szobát, kötözőt, kórtermet, műtőt s még megannyi helyiséget, szerencsés gyógyulások és szomorú tragédiák helyszíneit. Valamennyi korhűen helyreállítva, kifogástalan állapotban és eredeti tárgyakkal berendezve. S hogy élethű is legyen, a helyzetnek megfelelően „viselkedő”, szinte megszólaló viaszbábkkkal benépesítve. Az idegvezető lendületes, szaksze-

rű, érdekes előadásából szinte minden megtudhatunk egy-egy helyszínről. Kik, mikor, miként, mire használták. Se szeri, se száma a korokon átívelő érdekes információknak, anekdotáknak, történeteknek.

Ahol emberéletek százait mentették meg, s a tárgyak, az eszközök nem olyanok, mint akkor voltak, hanem azok. Ugyanazok. Ahol élet-halál

Döbbenet és csodálattal vegyes tisztelet váltogatja egymást a látogatóban, amikor az egyszerre két operáció végrehajtására alkalmas műtőben meglevenedik előtte az orvosok, ápolók küzdelmes, áldozatos munkája, vagy amikor elképzeli, milyen lehetett az élet ott, ahol hatszáz férőhelyen mintegy kétezer beteget, sebesültet helyeztek el.

Egészen különleges élmény ott sétálni, nézelődni, ahol csak karnyújtásnyi múlt a hidegháborús készülődés mindennapos valósága.

kérdése volt a segítőkészség, a tisztesség és a mindennapok gyakorlatába átültetett felebaráti szeretet. Föld alatti kalandozásunk során ráérezhetünk egy hadikórház sajátos légkörére is, hiszen fel-felbukkan egy géppisztolyos őr, majd áthaladunk egy katonai hírközlési központon, sőt megállhatunk az egykori német harcálláspont térképasztala mellett, ahol talán épp azt a pillanatot láthatjuk, amikor ezrek sorsát pecsételték meg – az ostromgyűrűbe zárt német csapatok kitéréséről

Sírrestaurálás Nagyenyeden

Nem messze a nagyenyedi vártemplomtól, a Torockó felé vezető úton fekszik a református temető. Tipikusan erdélyi sírkert: néhány sír felkeresése felér egy kiadós hegymászással. Főleg, ha több évszázada elhalt eleink síremlékét látogatjuk meg, akiket valamiért – talán az akkor többször megáradó folyótól is véde – a domb tetején helyeztek örök nyugalomra.

Ott alakították ki a nagyenyedi Bethlen Gábor Református Kollégium tanárainak parcelláját is, amely, úgy tűnik, a magyar nyelvterületen az egyetlen érintetlen tanári sírkertként maradt fent, hiszen nem temetkeztek rá, mint például Kolozsváron a Házsongárdi temetőben. Az elmúlt két évszázad azonban erőteljesen rajta hagyta a nyomát a sírköveken, ráadásul a gaz is mindent benőtt.

A nagyenyedi Dr. Szász Pál Egyesület vezetősége elhatározta, hogy restaurálja a sírokat, és visszaadja őket az emlékezetnek, mert

aki nem tiszteli az őseit, az méltó a pusztulásra. Így Kiss Zoltán segítségével – aki a kolozsvári Házsongárdi temető sírjainak restaurálását is végzi – most négy sírt sikerült helyreállítani. A három egykori tanárt, akinek síremlékét megtisztították, *Rácz Levente*, a Dr. Szász Pál Egyesület elnöke méltatta a reformáció emléknapi rendezett ünnepségen.

Köteles Sámuel (1770–1831) 1818-ban foglalta el a kollégium bölcsészeti tanszékét. Őt tekinthetjük a magyar filozófiai szakszókincs megteremtőjének. 1830-ban megválasztották a

Magyar Tudós Társaság rendes tagjává. Diákjai rajongtak érte, halála után közadakozásból emelték síremlékét, amelyen a következő felirat áll: „Emlékezetére, hogy szívből tisztelték / Hálás tanítványi könnyek közt emelték”.

A SZERZŐ FELVÉTELE

Vajna Antal (1804–1876) 1844-től az újonnan felállított pedagógiai tanszék vezetője volt. Az 1849-es pusztulás után *Incze Dániellel* vállalták a kollégium újjáépítését, az oktatás teljes vertikumának visszaállítását.

Kasza Dániel (1822–1873) 1855-től természettudományokat oktatott, majd felügyelői teendőket látott el. Rektorprofesszorként a kollégium gazdasági ügyeinek megszervezője és fellendítője volt.

A negyedik sír a tanári parcella szélén található, és mondhatni kilóg a sorból. Nem csoda, hiszen *Imreh*

Miklósné Bodola Klára gazdasszony volt. Annál többet, mint amit a sírfelirat elárul, a helytörténetesek sem tudtak róla kideríteni. Így hát a restaurálást leginkább a síremlék kultúrtörténeti értéke, valamint egyedi formája és precíz domborműve miatti mű-

vészeti értéke tette indokolttá, ráadásul az állapota sürgette a javításokat.

A restaurálási munkákat a magyar állam is támogatta – amint *Szilágyi Mátyás* kolozsvári főkonzul elmondta –, mert az erdélyi örökség emlékhelyeinek megőrzését az anyaország-nak is segítenie kell. A különböző támogatásokon túlmenően sokkal fontosabb az a tény, hogy a szörványvidék összefogott, és egyúttal igyekszik emlékeit ápolni, illetve az ifjabb nemzedéket is bevonni az értékmentésbe.

A temető rendezése nem áll meg a négy sír restaurálásánál. A munka tovább folyik. Lassan talán azoknak az evangélikus elődöknek a sírjai is kikerülnek a vadborostyán alá,

akik ott tanítottak vagy tanultak az elmúlt évszázadokban. Hiszen a hétfalusi csángó evangélikusság – ha nem akart a brassói szász Honterusgimnáziumban tanulni – leginkább a nagyenyedi református kollégiumot választotta. De itt képezték az evangélikus lelkészeket is, amikor a második világháborúban a dél-erdélyi evangélikusokat határ zárta el a kolozsvári teológiától. A nagyenyedi református temető tehát része az egyetemes magyar emlékezetnek, kultúrtörténetünk egyik jelentős állomása.

■ VERES EMESE-GYÖNGYVÉR

Rekviem

Ezt az érzést már ismerem. Megyek a kórházi folyosón, és azt kérdezem magamtól, mit keresek most itt, ebben az alkalmatlan időben. Belül meg egy hang folyamatosan azt állítja, hogy ide kell jönnöm.

A kórterem előtt a folyosón emberek állnak. Jöttömre fölnéz mindenki, a csoportból valaki a nyakamba borul: „De jó, hogy itt vagy!” Nem gondoltuk volna, hogy ilyen hirtelen ide jutunk...

Odabenn *András* a legutolsó küzdelmét vívja. Hosszú hónapok reménykedő, elkeseredő, minden erőt dacosan csatasorba állító játszmái simulnak el benne nemsokára. Amikor ágya mellett ülve hallgattam, sokszor jutottak eszembe *Nemes Nagy Ágnes* sorai: „Nem akarok meghalni, nem, / éveim bár-hogy sokasodnak, / s keserűjén is a napoknak / újabb napokra éhezem.”

Legyen meg Isten akarata – mondta rendszerint, de nem lehetett vele beszélni arról a lehetőségéről, hogy mi lesz, ha mégsem gyógyul meg. Ilyenkor mindig másra terelte a szót. Határozottan, ellentmondást nem tűrve. Néhány napja annyit mondott: megbeszélte Istennel, hogy megéri még a tavaszt. Az orvosa már hetek óta mondogatta a feleségének, pusztán az a tény is hihetetlen, hogy még mindig él... *András*nak kellett valamiért ez az idő, s kellett valamiért ez a játszma, hogy nem mondtuk ki, amiről tudomásunk volt.

Most már meg kell küzdeni minden lélegzetvételért. Jól mondja a görög szó: *agónia*, harc ez a legjavából. Az öntudatlanságból újra meg újra a fájdalom rántja ki: „Fáj” – mondja újra meg újra összeránduló arccal. Úgy tűnik, már nem sokat ér a napokkal ezelőtt beállított fájdalomcsillapító. Igen, lehet, mondja a nővér, de a főorvos utasítása nélkül nem változtathat az adagoláson.

Olyan büszke hangú cikkeket olvastam a korszerű fájdalomcsillapításról. Az új gyógyszerekről, amelyek hatékonyan csillapítják a fájdalmat, s amelyek mellett viszonylag tiszta marad a tudat.

– El lehetne érni valahogy a főorvos urat? – kérdezem.

– Nem, sajnós. Külföldön van, a jövő héten jön haza.

– A jövő héten? – Összeharpom a szám.

András hangosan nyög. Nagyon fegyelmezett ember egyébként. Hatalmas fizikai erejének minden morzsáját összeszedve igyekezne minél csendesebb lenni. *Edit*, a felesége ott ül a fejénél, halkán beszél hozzá: bízza magát az isteni szeretetre, ne féljen elindulni, ha úgy látja.

Körben megfogjuk egymás kezét, ahogy már jó néhányszor, és együtt imádkozunk. A *Miatyánk* ismerős szavai kicsit visszahozzák *Andrást* közénk, a szája mozgásán látjuk, hogy velünk mondja ő is.

Edit nem érte váratlanul ez a helyzet. Az orvosi vélemény ismeretében már hetek óta számított arra, hogy búcsúzkodni kell hamarosan, s most nagyon erősen és nyugodtan igyekszik helytállni ezekben az órákban.

Minden lelki fájdalom mellett még a szorongással is meg kell küzdenie, hiszen öt óra múlt, az osztályt pedig minden látogatónak el kell hagynia este nyolckor. Talán akkor őt is elküldik majd. Az ajtót bezárják. Kulccsal. Ez köztudott minden látogató számára, ki is írták a bejárati ajtóra jó nagy betűkkel. Érthető. Fontos a betegek éjszakai nyugalma, no meg az illetéktelen betolakodók ellen is védenek a bezárt ajtók.

– De biztosan nem vonatkozik ez mindenkire minden helyzetben – mondom a nővérszobában. – Például most, amikor már lehet, hogy nem éri meg a beteg a reggelt. Nyilván itt maradhat valaki mellette.

– *Természetesen nem* – mondja a nővér. – *Nem szeghetem meg a szabályt* – mondja lassan, tagoltan, hogy megértsem végre. De nem akarom megérteni. Olyan keveset tehetünk egymásért az utolsó úton. Mégis, ez a kevés nagyon sok. A legtöbb. Elkísérhetjük a másikat a kapuig, foghatjuk a kezét, a jelenlétünkkel is éreztethetjük a szeretetünket.

– Biztosan ön sem szeretne egyedül meghalni.

Ezt lehet, hogy nem kellett volna mondanom? Talán túl drámainak vagy hatásvadásznak tűnik a mondat, ahogy próbálok alkalmazni az eszköztáramat. Hátha meg tudom érteni vele valahogy... Nem hiszem el, hogy nem sikerül. A nővér felveti a fejét, élesen a szemembe néz. Rendkívüli engedélyt a főorvos adhat. Aki most – mint tudjuk – elérhetetlen.

– *Sajnálom* – mondja szépen artikulálva a nővér.

Ennyit tud tenni egy éjszakai nővér egy haldoklóért?! Hogy sajnálja?! Ezt már nem kérdezem meg hangosan. Kifordulok a nővérszobából.

Takarékoskodni kell a fájdalomcsillapítóval, minden adaggal szigorúan el kell számolni, semmilyen mértékű pazarlás nem megengedhető. Ezt megértem. Bár ezt is nehezen. De takarékoskodni az emberséggel?! A könyörülettel?! A rugalmassággal?!

A folyosón azt mondom *Edit*nek, hogy úgy érzem, *András* biztosan megéri a reggelt, menjen majd haza nyugodtan. A kőkockákat nézem, míg kegyesen hazudok. S belül egy imádság fogalmazódik meg: „Add, Uram, hogy nyolcig meghaljon! Add, hogy együtt tudjanak lenni az utolsó pillanatig!”

Otthon este fél nyolckor megszólal a telefon. A kijelző *András* számát mutatja. *Edit* az. *András* fél nyolc előtt két perccel elment. Meggyújtok egy mécsést.

Az imádság meghallgattatott. *András* végig érezhette hozzátartozói szeretetét. *Edit* a párja mellett lehetett az utolsó lélegzetvételig, és ez a tudat majd segítséget jelent neki a gyász feldolgozásában. A nővérnek nem kellett kockáztatnia az állását extra adag fájdalomcsillapítóval vagy az előírások megszegésével, a főorvos büszke lehet munkatársai szabálykövető magatartására.

Beletelik valamennyi időbe, amíg feldolgozom ezt a halált, ezt az agóniát. S nem a halál szükségzerű ténye miatt. Több halál tanúja voltam már; tudom, milyen az, amikor a megbékélést követően érezhető közelségbe jön egy másik világ. Nem megingatták, hanem megerősítették a hitemet ezek a történések.

Az emberi dimenzióban megélt érzéketlenség szomorít el és ébreszt bennem tehetetlen dühöt.

Olvastam valahol: ha többet szeretnénk tudni a társadalomról, amelyben élünk, figyeljünk meg, hogyan bánik a kiszolgáltatottakkal. Azokkal, akiknek valami miatt nem áll módjukban kiállni az érdekeikért. A társadalom peremén élőkkel. Hajléktalanokkal, fogyatékosokkal. Az életbe érkezőkkel és az életből távozókkal: a születőkkel és a meghalókkal. Még mindig töretlenül hiszem, hogy az emberség, az egymásra figyelés, a tapintat nem pénz függvénye. A legnehezebb anyagi helyzetben, a legmélyebb gazdasági válságban is bánhatunk egymással emberhez méltóan. „Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük...” – mondta egyszer Valaki. Én például nem akarok egyedül meghalni.

■ BALOGH ÉVA kórházlelkész

tombunker a föld alatt

sziklakórházban

döntöttek. Végül megérkezünk abba a – nemrég felavatott – helyiségbe, amely *A háborús orvoslás eszközei 1944–1980* című orvosi műszertörténeti bemutatónak ad otthont.

Utunk második részében először az intézmény villamosenergia-ellátását szolgáló gépek között haladunk el. Mint az egész intézményben minden, itt is gondos kezek munkáját dicséri, hogy az áramfejlesztők mind a mai napig üzemképesek. A gépterem után a vízellátó bázis berendezéseihez érkezzünk. Utunk során számtalanszor láthatjuk, hallhatjuk, hogy mennyi leleménnyel, ügyességgel oldották meg ennek a kis föld alatti birodalomnak az üzemeltetését a munkájukat szívvel-lélekkel végző szakemberek.

Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint következő állomásunk, a levegőellátást, tisztítást végző gépterem. Ahol a berendezések a legcsekélyebb gyári alkatrész-utánpótlás nélkül is olyan épségben maradtak meg, hogy mind a mai napig – zárás után – naponta beindítják őket. Közben már átértünk az egykori atombunker létesítményeibe. Megtudhatjuk, hogy a hidegháború éveiben hogyan tervezték el a politika akkori urai a lakosság – ide bejutó csekély részének – túlélését. Megnézhetjük, hogyan kellett volna mentesíteni a bemene-külő embereket, milyen eszközök álltak rendelkezésre az úgynevezett légoltalmi osztagosok részére a sugár-szennyezés és a környezet állapotának mérésére. Még belegondolni is borzalmas, amit azóta – olyan szo-

morú események, mint például Csernobil kapcsán – már tudunk: nem lett volna elegendő három hétig védett helyen tartózkodni – ahogyan akkoriban képzelték, tervezték – a túléléshez. Máskor meg mosolyra késztető a diktatúra szigorúan titkosan kezelt létesítményének fenntartásával megbízottak leleményessége és naivsága.

Megoszlanak a vélemények, hogy kinek érdemes és hány éves kortól szabad meglátogatni a Sziklakórházat. A mi csoportunkban volt idősebb is, gyermek is, de senkit nem viseltek meg a látottak, viszont valamennyien érdeklődve csodálkoztak rá a különleges élményre.

A mintegy egyórás túrát csak vezetővel lehet megtenni. Az útvonal mindenhol jól ki van építve, kényelmesen járható, a szintkülönbség sem jelentős, csupán néhány lépcsőfokot kell leküzdeni. A túrák minden egész órában indulnak. Nyitva: keddtől vasárnapig délelőtt tíztől este hét óráig. Csoportoknak érdemes előre bejelentkezni, mivel így a műzeum munkatársai felkészülhetnek a fogadásukra, és ezt a belépő árban viszonyozzák. Információhoz a www.sziklakorhaz.hu honlapon vagy a 30/689-8775 telefonszámon lehet jutni. A belépő sajnós nem olcsó, de a családoknak, nyugdíjasoknak, gyermekeknek biztosítanak kedvezményt.

■ GYARMATI GÁBOR

A SZERZŐ FELVÉTELE

PÁRKÁNY LÁSZLÓ

Udvaros Béla tanára és későbbi barátja, Sík Sándor egy távoli megközelítésű Tragédia-elemzésében írta: „A tudományos elméletek századokon keresztül próbáltak az esztétikai jelenség, a műalkotás mivoltához férközni. Úgy tetszik nekem, hogy a nagy esztétikai rendszerek többek között meg találtak valamit az esztétikum, a műalkotás mivoltából. Korlátja valamennyinek csak az, ami Lucifer történetlétésében Az ember tragédiájában: nem adhatnak mást, mint mi lényegük; egy szempontból nézik a vizsgált jelenséget, egyetlen ismert – máshonnan ismert – szempontból. Minthogy pedig az esztétikum, a műalkotás más, mint más jelenségek, egy ilyen máshonnan merített szempont csak a feléje fordult oldalát, a vele rokon részét világíthatja meg, nem az egészet. Így azután, bár mind igazat mondanak, valamennyien együtt sem adhatják a műre vonatkozó egész igazságot.”

A tökéletes kiindulási pontot ugyan Udvaros sem lelte meg, de a mű által felkínált lehetőségek optimális változatát ragadta meg. A csábítások rengetegében a felmutató között ott talála Paulay Edét, a drámai költemény színpadi felfedezőjét, később Hevesi Sándort, Németh Antalt és Horváth Árpádot, majd azokat – külföldieket is –, akik saját ízlésük, filozófiai nézőpontjuk alapján rendezték meg a nagy formátumú művet.

A Tragédia azon kevés művek egyike, amelyek számos értelmezési esélyt kínálnak a rendező számára. Aki a középkori moralitásokkal rokon műfajnak véli, az a mű misztériumát ragadja meg, aki a színpadon még soha meg nem jelenített csodaelemek között tallóz, az a közönségképrázató elemeket mutatja föl, s aki a történetfilozófiai és erkölcsi példázatok részesíti előnyben, az a drámai költemény bölcséleti komponenseit favorizálja.

A madáchi mű „hajlítható” a bemutatás korához és színteréhez. Paulayék még a 48-as forradalom és szabadságharc utáni önkény légköréhez nyúlhattak vissza, a 20. századi művészek legjobbjai „szavakba komponált nagymiséként” celebrálták a művet, annak ellenére, hogy Lukács György egyik tanulmányában a 19. századi magyar sors közepszerű ábrázolójaként aposztrofálta Madách Tragédiáját, felerősítve a mű lényegét nem értő, pesszimistázó kórus hangját. Ami pedig a színteret illeti, nemcsak a koncepció, olykor a rendelkezésre álló létszám is kamaraszínházi megoldásra ösztönözte a bemutatásra vállalkozó társulatokat.

Az ember tragédiája – elemzői közül többen is állítják – híján van a katarzisznak. E tévhit arra ösztönöztött számos önmegvalósító rendezőt, hogy szabad prédának tekintse a bonyolult madáchi szöveget, a gondosan megépített bölcséleti piramist, Isten és ember hitre, bizalomra épült kapcsolatát. Ezek az „újítók” feszélyezőknek tartják a katarikus helyzeteket és mozzanatokot, lomtárba küldik a humánus értékeket.

A Tragédia virágos kertjében – ahol száz virág is terem – Udvaros Béla meglelte az egyik legszebbet. Választását ekképpen indokolta: „A mi számunkra miről szól Az ember tragédiája? Az ember édeni boldogságában elszakad az Úrtól. Az élet értelmét keresi, az elvesztett boldogságot; az »isten» ígérettel szédítő Kísértő kezét fogva tántorog végig az életben, s a bukáshoz ér. Összetörtés-

Az ember tragédiája

Madách Imre drámai költeménye az Evangélium Színházban

gében az Úr kegyelmébe veszi vissza. Előadásunk tanulsága: örök kétkedés és remény között az emberiség csak az Isten kegyelmében bízva találja meg az Élet értelmét, értékét és szépségét!”

E gondolat jegyében Udvaros a Tragédia zárójelenetét Michelangelo *Ádám teremtése* című freskójának

ihletésében komponálja meg. A Bánffy György alakította Úr egy emelvény magasából mutatoujját, majd kezét nyújtja Ádám felé, aki hálásan szorítja meg Teremtője kezét, amiért visszafogadta őt kegyelmébe. Az élő Isten leszállott az emberhez ezúttal is, mint az első színben. E rendezői lelemény – akarát? – visszaállította örökébe a madáchi istenfelfogást; nem a festmények ábrázolta Úr hangja mennydörög a mennyekből, hanem a valóságos Isten szól a teremtett emberhez.

E remek elgondoláson kívül még mi az új Udvaros rendezésében? Egyszerűen szólva: a régi-új. A klasszikus értékek tisztelete, a madáchi gondolatok gondos dajkálása, a látvány és filozófia egyensúlyban tartása, az archaizmusok tapintatos kezelése, a szükséges rövidítések dramaturgiai megfontolt orvoslása s mindenekelőtt a sajátos happy end.

Kimondható tehát, hogy Udvaros Béla, aki közel húsz esztendeje nyit teret többségében magyar drámáknak az Evangélium Színház pódiumán, nem cirkuszi mutatványokra hajlamos skandalumrendező, hanem a rend rendezője. S ahogy Márai tanítja: minden mögött a Gondviselés van; Udvarosnak ez színpadi ars poética és emberi hite. A rend tisztelete végigvonul színészvezetésén, díszlet- és jelmeztálasztásán.

Ha a Tragédia tizenöt színének szcenírozása a jellegtelen színpadi függönyökhöz hasonlít, az a farmer-nadrágosok színpada. Ha történelmi képeskönyvek művés lapjai elevenednek meg, az operett-Tragédia.

Húros Anna Mária díszletei korérezkenyek, szcenikailag ötletesek; egy lépcsős emelvény egyszer az Úr trónusa, máskor a fáraóé, de ezen az emelvényen ágál Danton, innen kémleli az eget Kepler, e pulpitoson hajol lombikjai fölé a falanszter tudósa is, ezen a magasságon találja meg az űrt Ádám. (Még a haláltánc is itt esik meg, a sírgödörbe – Évát kivéve – fentről lépkednek lefelé a halálra szántak.)

A jelmeztálasztások is ötletesek; van egy alapkötös, kantus, köpeny stb., s a színész, mondjuk a párizsi jelenetben, derekára simuló francia trikólórral „igazítja” alapjelmezét a helyhez és a szín cselekményéhez.

Az Úr „emberi gesztusairól” már szólunk. Amikor a függöny felmegy,

Bánffy György arcán elégedettség tükröződik. Hangja humánus, még tónusában sem hasonlít a hagyományos, a színpadok mögül érkező, szigorú hangra, amikor elégedetten, mint a munkájára büszke mesterember tudatja a jelenlévőkkel: „Be van fejezve a nagy mű, igen. / A gép forog, az alkotó pihen.” S a magasban

Udvaros Béla a madáchi filozófia terhét Lénárt László vállára helyezte, mert úgy vélte, a Lénárt-Ádám az emberiség sorsát, jövőjét sallangmentes színészi eszközökkel képes megjeleníteni. Nem tévedett. A bibliai színek és a történelmi helyek, cselekmények Ádámjának alakváltozásait Lénárt László humánus eszközökkel kínálta fel közönségének. Egyszerűbben fogalmazva, tartózkodott a „súlyos” Ádám-karakterek megszokott deklamálásától, küzdéseit, kudarcait gyermeki naivsággal jelenítette meg.

A heves és makacs igazságkeresés, az emberiség boldogulásáért kifejtett fáradozás, a balsikerek „lenyomatai” rendkívül megnyerő színészi effektusokkal törnek felszínre Lénártnál. Elismeréssel jutalmazható a család és tulajdon, mint „a világ kettős mozgatója” egyikének, a tulajdon szerzésének módjai felett érzett csalódottságának színészi megélése. Ideaficicájának számba vétele és az ebből levezetett keserűsége és cselekvési terve meggyőző. Ám az Úr jósa és Éva – kinek szíve alatt már ott a jövő – asszonyi hívása ráébreszti a haza és a család fogalmának torzítatlan tiszteletére s az Isten által irányított világ törvényeinek elfogadására.

Lucifer személye igazi talány. Ha polcáról leemeli a rendező a Tragédiát, döntenie kell, mi kapja a hangsúlyt: Lucifer a bosszúálló angyal, aki az emberrel szövetkezik a Teremtő ellen, vagy az Isten teremtette tökéletlen ember? Az utóbbinál a „bizonyítási eljárás” gyászos eredménnyel zárulhat, ha figyelmen kívül olvassa (és játszatja el) a művet.

A drámai költemény pesszimizmusát az elemzők általában Lucifer cinikus tagadásából vezetik le. Pedig már Arany János is emlékeztetett rá: „kívánhatjuk-e Lucifertől, hogy ne pesszimista színben mutassa neme jövőjét Ádámnak”, midőn célja annak megbuktatása. Majd gondolatmenete azzal zárul, hogy a „sötét álomképek tárgyilag” nem egyeznek a világtörténettel, Lucifer „célja szerint a sötétebb oldalt” mutatta fel. Vagyis durván és szándékosan eltorzította.

Udvaros koncepciójában Kárpáti Tibor Luciferje a történelemtorzítást „történelemtanári” kedélyességgel oldotta meg. Őrizkedett az ördögi gesztusoktól, Ádámot kísérve csalfa, hamis észérveit már-már baráti – néha szolgálai – alázattal osztotta meg a kiátkozottal. A torzban is mint esztétikai lény gyönyörködött.

Bizonyos rendezések, amelyek misztikumba göngyölik a mű cselekményét, nemhogy a humortól, még a gyöngö mosolytól is óvták a drámát. Kárpáti Tibor az Úrnak, a botladozó Ádámnak és a „szellemtársaknak” szánt fricskát „emberi” élccel küldte el a címzettnek. A szép orgánus mű színész és az ugyancsak tisztán beszélő Lénárt László megengedhették maguknak a díszlet intim sarkában folytatott viták bensőséges tónusát is. Ezt a publikum hálás tappsal nyugtázta, ugyanis ha a szöveg érthető, a közönség mint beavatott egy pillanatig sem unatkozik.

Éva alakváltozásai gazdagabb színzettek, mint Ádáméi. A szerelmes asszonytól a házasságtörő feleségen át a családi tüzhelyet teremtő „örök nő”-ig igen széles skálát kell bejárnia,

az árnyalatok tucatjával gazdagítva az előadást.

Buzogány Márta két emlékezetes pillanatára szívesen emlékezik a színházlátogató. A londoni szín sírba szállási jelenetében a tehetséges színésznő meggyőző erővel, a nőiség legszebb mozdulataival biztosította közönségét: a szerelem, a költészet, az ifjúság nem hullhat a sírgödörbe; csak fátylát ejti a mélybe, maga pedig „dicsőülten felemelkedik”. Az anyaság megvállalás polgári csendességgel, szemérmes büszkeséggel, hitelesen oldotta meg. Szerepváltásai meggyőzőek voltak. Aktivitás dolgában Buzogány Márta nem léphetett a három férfi küzdő nyomába, mert a „virág, a drága csécsbecs” szerepkör behatárolta Éva mozgásterét.

A kamarajellegű, ám látványelemekben sem szűkölködő előadást tizenöt kitűnő adottságú színész varázsolt a színpadra. A tömegjeleneteket a teljes társulat abszolválta.

Közülük több szerepet gondozott Mucsi Sándor, akinek módjában állt tehetségét és több arcát be- és felmutatni, egyebek közt demagóggként, Péter apostolként és tudósként a falanszter színben. Ez utóbbi jelenetben úgyszólván főszereplő volt, mert a Lucifer által kigondolt torz világ eljövetelet Mucsi szinte látta. Elemében volt, amikor az érzelem nélküli világ előnyeit, a lombokban fortyogó „nagy művet”, „miként bérenc költője a királynak”, valójában a semmit kommentálta.

Mucsi színészi teljesítménye kétszerezten is dicsérendő, mert környezetéből hiányoztak azok a furcsa, félelmetes gépek, mechanikai eszközök, amelyekkel Madách a falansztert megjeleníteni szándékozott. A színésznek gesztusokkal, jó hangszívekkel kellett elriasztania Ádámot a sötét egyenvilágól.

FOTÓK: MILOS JOZSEF

A többszerepes színészek között Geszty Glória cigányasszonya és Hippiája kiemelkedő alakítás volt. Különösen a tenyérsós és „házasságszerző” ravaszkodása, huncutkodása, keresztelen humora volt megszólító. Borbáth Ottilia különös alakítása – a föld szellemét hozta napvilágra – nemcsak szépen hangzó jambusai révén keltett feltűnést, hanem mindenekelőtt nemének homályban hagyásával.

De vétek lenne fukarkodni azok nevének a felsorolásával, akik Udvaros Béla irányításával, Sík Sándor szellemében, hitelesen színre hozták „a műre vonatkozó egész igazságot”. Jelesül Farkas Tamás, Tóth János István, Rékai Nándor, Veress Előd, Kriszt László (ő koreográfusként is jeleskedett, szép munkát végezve a római szín daloló-táncoló kavalakájában), Gyurin Zsolt, Medgyessy Pál, Tódor Réka.

Haydn A teremtés című oratóriumának illő részletei a színváltások közti űrt töltötték ki, Huzella Péter pedig hangulatos zenéjével a dalszövegeket „ruházta fel”.

„Örökkévaló mennyei házunk”

■ GÁNCS ALADÁR

„Tudjuk pedig, hogy ha földi sátorunk összeomlik, van Istentől készített hajlékunk, nem kézzel csinált, hanem örökkévaló mennyei házunk.” (2Kor 5,1)

Aki megtalálta Jézust, vagyis hazatért az elhagyott atyai házba, arról elmondhatjuk, hogy rálépett arra a hazafelé vezető útra, amely hazavisz örökkévaló mennyei házunkba. Sajnos kevés szó esik erről a készülődésről. Sőt kereszténységünk éppen ezzel vesztette el vonzerejét, hogy nem beszélünk a legnagyobb többletünkről: hogy Jézus ígérete szerint helyet készített számunkra a mennyben, és hazavár.

Ezzel kapcsolatban alá kell húznunk, hogy a Bibliát sokan félreértik: mintha a mulandóságot hirdetné. Holott a Szentírás fő üzenete nem az, amit a *Prédikátor könyvében* olvassunk, hogy minden hiábavalóság, és nem is az, hogy minden test fű, megszárad és elhervad – hanem hogy Urunk feltámadt, és minket is feltámaszt.

János evangéliuma 8,51-ben Jézus azt mondja: „Bizony, bizony mondom néktek, ha valaki megtartja az én ígéretet, nem lát halált soha.” Luther erről azt mondja: „Most látjuk csak, milyen nagy dolog kereszténynek lenni... Bár meghalása külsőleg ugyanolyan, mint az istenteleneké, de belsőleg ég és föld a különbség. Mert a keresztény ember elalszik a halálban, és általa bemegy az örök életbe.”

A keresztény embernek igazi kincsé és hitének legjellemzőbb vonása, hogy itt a mulandó életben tudatosan készül haza. Hazafelé tartó ember. Zsid 11,13-ban azt olvassuk: „...vallást tettek arról, hogy idegenek és jövevények a földön.” Hadd idézzük itt megint Luthert: „Úgy nézzük hát jelenvaló életünkre, ahogy az idegen vándor tekint arra a földre, amelyen ő külföldi és vendég csupán. A vándor

dokon át a középkor végéig középpontban állt az örök élet várása. Ezt tükrözték az egyházművészet alkotása is. A legtöbb keresztény ábrázolásnak így vagy úgy szinte állandó témája volt az örök élet reménysége.

A katakombaművészetben feltűnik a bibliai témák sokasága, amelyek itt a halál közelében a halál legyőzésének üzenetét tartalmazzák. Sokszor szimbólumszerűen emlékeztetnek arra, hogy Isten minden nyomorúságból és pontosan a halálból is ki tudja menteni az övéit. Ahogy Nóét kimentette az özönvízből, ahogy Izsákot apjának késétől szabadította meg, Izrael népét a pusztában mentette meg Mózes vízfakasztása által; vagy Jónást a dühöngő tengerből és a cet gyomrából; vagy a három férfit a tüzes kemencéből; vagy Lázárt a sírból – úgy fog titeket is az Úr kimenteni a halálból, most és az utolsó napon.

Az említett történeteket a katakombák falain vagy a szarkofágok oldalán jelzésszerűen ábrázolják, de aztán évszázadokon át a templomi ol-tárképek vagy a falfreskók visszatérő üzenete is az örök élet vigasztaló reménysége. Később ez a téma fokozatosan eltűnik az egyházművészetből, jelezve a gyülekezetek hitének sorvadását.

Ma is feltehetjük a kérdést: hol vannak a feltámadás szimbólumai például sírjainkról? Nem a hitetlenséget jelzi-e egy keresztény ember sírján a szomorúfűz vagy a kettőtört korszó képe, amelyek a pogány reménytelenség sivar jelképei?

De menjünk tovább. Mit írunk gyászjelentéseinkre, vagy milyen részvétleveleket írunk? Van-e a sír mellett is élő reménységünk? Vagy a hitető bevitte a világ nótáját a gyülekezetekbe is: „Egyszer élünk!”, és „Együnk, igyunk, úgyis meghalunk!”

A világias egyház „e világi” lett. Csak itt van reménysége, csak a bölcsőtől a koporsóig van valami... Így alakult ki a földhözragadt gondolkodás. Emiatt leverték vagyunk, mint akik mázsás súlyokat cipelnek. Nem

elképesztő sebességre gyorsul (300 km/h), ez már az a sebesség, amellyel fel tud emelkedni.

Philipp Nicolai unnai lelkész (1556–1608) átélte a borzalmas pestisjárványt. Naponta harminc-negyven koporsót kísért ki gyülekezetében. Családja több tagját is így veszítette el. De vigaszul belemélyedt a Biblia üzenetébe az örök élet bizonyosságáról. Főleg a *Jelenések könyvébe*. Itt született meg, a halál, koporsók, a gyász árnyékában két hatalmas éneke, melyet evangélikus gyülekezeteink évszázadok óta énekelnek.

A Szép, fényes Hajnalcsillagom kezdetű ének 4. versszakát idézzük (EÉ 361): „Hadd zengje szívem énekét: / Te vagy a kezdet és a vég. / Te üdvö a világnak! / Ha rám tör majd a zord halál, / Tudom, kegyelmed rám talál, / És örökké imádlak. / Áldlak, várlak / Nagy örömmel. / Csillagfényrel jöjj sietve! / Téged várlak reménykedve.”

A másik énekből is idézzünk („Harsány szó kiált...”, EÉ 493/3.): „Lant, kürt, hárfá zeng a mennyben, / Az égi karban, angyalnyelven / Zeng már feléd a glória. / Minden gyöngykapu kitérve, / A trónnál angyalok közt állva, / Áld énekünk, Isten Fia! / Nem fénylett még a szem, / Nem lángolt a szív sem / Ily örömtől! / Ujjongjunk hát, / Mondjunk hálát, / Vég nélkül víg halleluját!”

Aki e két ének ujjongó szövegét olvassa, nem gondolja, hogy milyen nehéz időben született. Valóban ereje van az örök élet beszédének, ha az hangzik. De hiába várjuk az ige erejét, ha nem olvassuk, nem hallgatjuk, és nem beszélünk róla senkinek.

Az örök élet ígéje új távlatot ad. Így is mondhatnánk: más szemet, más látást ad. Milyen is a más látás? János evangélista jelképe a sas. Miért? Mert a sas magasán jár, és onnan minden kicsivé törpül, mint mikor repülőgépről nézünk le a tájra. Isten is ilyen látást akar adni. Öröm, bánat, egészség, betegség, siker, kudarc – az örök élet felől nézve parányivá tud válni.

Luther azt fejti ki a következő idézetben, hogy a keresztény ember másképp látja még a halált is. „A világ... nem tud a halálban mást látni, csak rettentő ellenséget, amely véget vet az életnek és minden örömeinek. A keresztény ember új teremtés. Isten újjáalkotott műve, aki mindenről másképp beszél, gondolkodik, ítélt, mint a világ. Megújul a szíve, és megújul körülötte minden. Tehát már a földön elkezd a jövő életét, amelyet most még csak hitében hordoz... Mikor pedig meghal, csak új, igazi ember lesz belőle.”

Végül hadd kérdezzek meg, kedves Olvasó, *kell-e igazán az a hely, amelyet Jézus néked készít?* Közismeret, hogy sokan készülődnek a saját halálukra. Végrendelkeznek, van, aki kuporgatja a pénzt a temetésére. Mindez szép. De ugye érzed, hogy valami hiányzik? Ugye érzed, hogy pont a legfontosabb? Mert a legfontosabb lenne úgy élni és úgy készülni, hogy a Jézus által elkészített helyem ne maradjon üresen.

Hadd kérjelek: ne a halálodra és temetésedre készülsz, hanem az örökkévalóságra!

„A napnak most oly gyönyörű a fénye, hogy a legélesebb szemű ember se bírja ki ragyogását hunyorgás nélkül. Mi lesz akkor a másik életben, ha ott a nap fénye hétszer nagyobb lesz, mit most, ahogy Ézsaiás 30. fejezetének 26. versében olvassuk?! Akkor szemet is tisztát kapunk, amely ekkora fényt is elbír majd...” (Luther)

MINDEN JÓÉRT

A határtalan jóság
a hozzád simuló irgalom
a veled együttérző jelenlét

a neked szentelt figyelem
a téged kereső védelem
a benned lakozó csöndes öröm

tegyen áldottá
készsé a szeretetre
erőssé a fájdalom és inség idején

ő
aki megajándékozott békéjével
aki melléd szegődött hűségével
és soha nem hagy egyedül

tegyen áldottá
érlelje meg benned
az öröm

a hála
s a bátorság
gyümölcseit

Részlet Varga Gyöngyi Áldáskönyvéből. A kötet a napokban jelent meg a Luther Kiadó gondozásában.

FOTO: LUKÁCS GÁBI

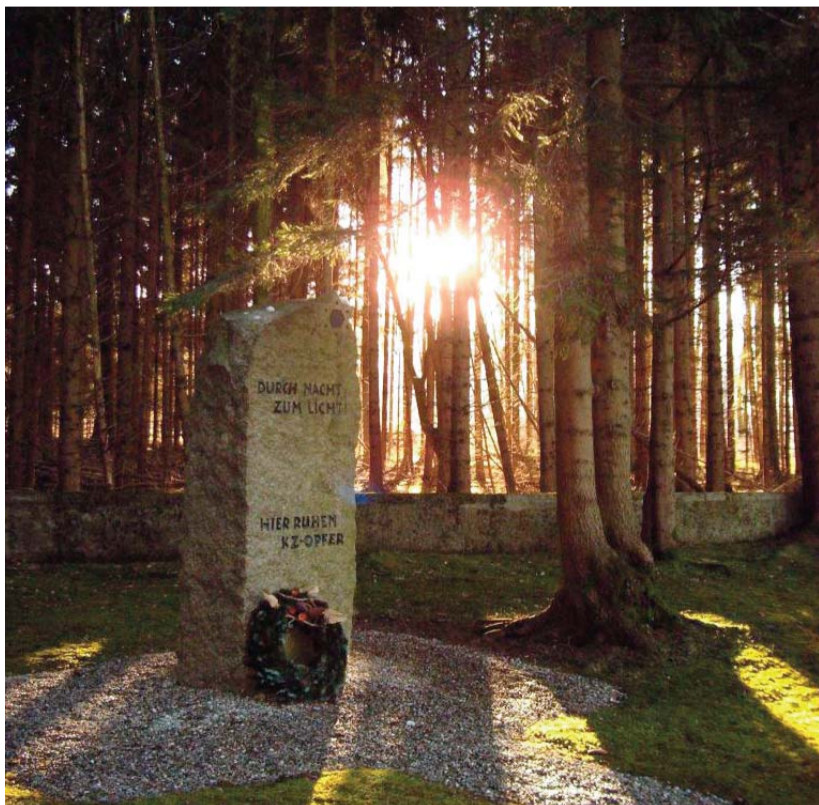
HETI ÚTRAVALÓ

„Legyen derekatok felőveze, és lámpásokat meggyújtva.” (Lk 12,35)

Szentháromság ünnepe után az utolsó héten az *Útmutató* reggeli és heti igéi az örök élet tényét hirdetik. De ne csak az örökkévalóság ünnepén, hanem életünk minden napján várjuk az örök élet Fejedelmét, aki mindent újjáteremt! A vezéreg alapján Luther így batorit: „Dolgozz úgy, mintha örökké élni akarnál, és mégis vedd úgy, mintha ebben az órában meg kellene halnod! Derekad legyen felőveze, mikor a Völegényt várjuk. Ámde aki nincs készen, könnyörögjön segítségért, s az Isten bűnbocsátó kegyelméből maga övezi fel!” „A bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka pedig az örök élet a Krisztus Jézusban, a mi Urunkban.” (Róm 6,21; LK) Az Úr jóra fordítja az övéi sorsát, hogy „akik könnyhullajtással vetettek, ujjongva arassanak!” (GyLK 760) Jézus példázata szerint a mennyek országába a balga (Károlinál: bolond) szüzek nem nyerne be bocsátást, de – Krisztus gyülekezetének újjászülött tagjai, kikben az Atya-Fiú Lelke lakozást vett – „...akik készen voltak, bementek vele a menyegzőre. (...) Vigyázzatok tehát, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok!” (Mt 25,10.13) A trónuson ülő Úr Isten, az örök Vagyok, aki Mindenható (lásd Jel 1,8), kijelentette: „Íme, újjáteremtitek mindent.” – „Aki győz, örökölni fogja mindezt, és Istene leszek annak.” (Jel 21,5.7) A hitelenek örök sorsa a második halál; de aki kétszer születik, csak egyszer hal meg! Mózes maga Isten temette el; Kánaánba ugyan nem mehetett be, de a mennyei házában is szemtől szemben beszél vele az Úr. „Százhusz éves volt Mózes, amikor meghalt.” (5Móz 34,7) „Ezért tehát (...) teljes bizonyossággal reménykedjétek abban a kegyelemben, amelyet Jézus Krisztus megjelenésekor kaptok.” Akik Isteni, azok egész magatartásukban szentek, és a Bárány vérén váltottak meg; „...akik általa hiszték Istenben, aki feltámasztotta őt a halottak közül” (1Pt 1,13.21). Életüket megváltó Urukra alapozzák, és az ítéletkor nyilvánvaló lesz, „ki mit épít erre az alapra; (...) és hogy kinek mit ér a munkája.” Akié „megmarad, jutalmat fog kapni” (lásd 1Kor 3,12–15). De hogyan éljünk addig? Pál kettős tanácsa így szól: „Az imádkozásban legyenek kitarthatók, és legyenek éberek”; és „bölcset viselkedjétek a kívül állók iránt, a kedvező alkalmakat jól használjátok fel!” (Kol 4,2.5) A missziói parancs hűségese teljesítésére, Krisztus titkának hirdetésére hív, hogy azt hallva ma is sokan így valljanak: „Bizony, Isten Fia volt ez!” (Mt 27,54) Az egyházi év utolsó napján a mennyei Jeruzsálemről olvashatunk. János lélekben látta a város tizenkét gyöngykapuját s drágakő alapkövét. De nem látott benne templomot és világitótesteket sem, „...mert az Isten dicsősége világitotta meg, és lámpása a Bárány.” – „...tisztátalanok pedig nem jutnak be oda, (...) csak azok, akik be vannak írva a Bárány életkönyvébe.” (Jel 21,23.27) Örömmel teljes, élő hittel várjuk, amíg: „Kitárják a gyöngykaput. / Jézus nyája hazajut. / Jézus nyomán örök égi fénybe visz az út.” (EÉ 542,3) Az Úr Jézus a mi utunk, igazságunk és örök életünk is (lásd Jn 14,6; 1Jn 5,20)!

■ GARAI ANDRÁS

dor nem mondhatja: ez az én hazám. Hiszen nem odavaló. A vándor nem telepszik meg azon a földön, melyen zárandokol, sem szállásán, ahol éjszákára lepihen. Szíve és gondolata másutt jár. A vendégfogadóban csupán étkezik és megszáll, aztán tovább vándorol – hazafelé... biztonságra, békességre, örökkévaló öröme.”

Isten ígéje szüntelen emlékeztet bennünket az örök életre. Ha az egyház történetét figyeljük, az első keresztényeknél, sőt később évszáza-

ragyog rólunk az örök élet várása és bizonyossága.

Volt gyülekezetemben egy testvérünk anyját temettem. Odaléptem hozzá a sírnál: „Ne sírjon, van reménységünk!” „Nekem nincs semmi reménységem...”

El kell szakadnunk a földhöz ragadó gondolkodástól. Ez jut eszembe mindig, amikor indul a repülőgép. Akik már utaztak repülőn, tudják, hogy egy rövid futtatás után megáll, majd újra indul, és akkor csakhamar

Diákok diákoknak

Évi rendes közgyűlését tartotta november 12-én a Békéscsabai Evangélikus Gimnázium Baráti Köre. Szomorú, de felemelő aktualitást adott az együttlétnék Schéner Mihály Kosuth-díjas festőművész, öregdiák idei halála. A gyermekszerető, egy kicsit önmagát is gyereknek megőrző alkotó emlékeit az iskola művészeti képzésén részt vevő diákjainak fantáziadús, Schéner inspirálta művei idézték meg.

olvasószarok felszentelésénél az adományozó is jelen lehetett, és ha már jelen volt, előadást is tartott. Finom humorral átszótt – tanárt, öreg- és fiatal diákot egyaránt megérintő – előadásában megemlékezett (szintén békéscsabai öregdiák) szobrászművész testvéréről, Pátkai Ervinről is.

A közgyűlésen megfogalmazódott: az iskola újabb kori történetének fiatal öregdiákjaiban szükséges lenne

Képünk jobb szélén a felszentelt Pátkai olvasószarok névadója

Pátkai Róbert öregdiák, az Angliai Evangélikus Egyház nyugalmazott püspöke könyvtárának hatszáz válogatott darabját ajándékozta az iskolának. A kollekcióban külön értéket képvisel a magyar emigráns kiadványok gyűjteménye. A Pátkai

felébreszteni az igényt, hogy képességeikhez és lehetőségeikhez mérten maguk is törekedjenek visszaadni valamit egykori iskolájuk jelenlegi diákjainak, miként erre ez a november 12-i alkalom is példát mutatott.

■ BAKAY PÉTER felvétele

HIRDETÉS

Meghívó

Második alkalommal lesz Katalin-napi evangélikus bál november 21-én este 7 órától a budavári önkormányzat aulájában (Budapest I., Kapisztrán tér 1.).

A bál fővédnöke Pröhle Gergely országos felügyelő; köszöntőjével ő nyitja majd meg az estét. Az idei év fő előadója a Hot Jazz Band együttes, amelynek két tagja is evangélikus. A hangulatos koncertet vacsora követi. Ezt követően profi és amatőr táncosok lépnek fel, majd egy szalonzenekar kíséretével a tánc veszi át a főszerepet, amelyet már csupán a tombolasorsolás szakít meg. A főnyeremény idén is egy hétvége a balatonszárszói Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthonban.

A bál meghívókat a Huszár Gál könyvesbolt árúsítja 5000 Ft-os áron. A meghívó ára fedezi a vacsora és egy ital költségeit.

Töltsünk el együtt egy jó hangulatú estét evangélikus hagyományaink és a tánc jegyében!

A szervezők

HIRDETÉS

IX. országos evangélikus bábverseny

Téma: *Növények a Bibliában*

- Időpont: 2010. március 6., 10-től 16 óráig
- Helyszín: Budapest-Fasori Evangélikus Gimnázium és a fasori templom
- A versenyen saját kézzel készített bábokkal lehet szerepelni. A jelenetek időtartama maximum hét perc.
- Jelentkezési határidő: 2010. január 18. (hétfő).
- Jelentkezni lehet:

On-line a Camper rendszerén keresztül:

<http://ifjusag.lutheran.hu/camper>

Magyarországi Evangélikus Egyház Gyermek- és Ifjúsági Osztálya, 1045 Budapest, Pf. 21.;

marietta.pal@lutheran.hu; 1/486-3542 vagy 20/824-4454.

Kérjük, hogy a jelentkezéssel egy időben a báb jelenet tervezett szövegkönyvét is legyenek kedvesek elküldeni!

Szeretettel várjuk a közönség soraiba gyülekezeti gyermekcsoportok és gyermekes családok jelentkezését is!

A belépés ingyenes!

Kisebbségek nagysága

„Tisztában vagyok vele, hogy egy délelőtt alatt nem lehet teljesen rendet rakni a fejekben, és nem lehet évek alatt felépített előítéleteket ledönteni, illetve különböző csoportok iránti szimpátiát felkelteni. Bár ez utóbbi azért lehet célunk, annyiban legálábbis, hogy arcokat és neveket tesszünk oda, ahol eddig csak távolról szemlélt csoportok voltak (mint »a zsidók« vagy »a cigányok«).

Szeretnénk bemutatni olyan hiteles, kisebbségből származó embereket vagy körülöttük élőket, velük keresztény lelkülettel foglalkozókat, akik segíthetnek velünk is megérteni, hogy a világ nem attól lesz kerekesebb, ha én nagyon utálok embertársamat bőrszíne vagy származása alapján, hanem attól, ha megpróbálom megérteni, hogy különbözőségeink ellenére ugyanannak az Istennek a teremtményei vagyunk, és sose az embert minősítsem, hanem a cselekedetét. Hogy az együttélés során ütközünk? Ez talán természetes – lásd délután az Ütközések (Crash) című filmet, amelyet mindenkinek szeretettel ajánlok! De talán ez a nap lehet egy kis szemfnyitás – és ha már ennyit elértünk, akkor nem volt hiába!”

Többek között a fenti mondatokat kapták segítségképpen a csoportbe-

szeletéseket vezető e sorok írójától a soproni líceumban, ahol *Kisebbségek nagysága* címmel tartottak csendesnapot november 12-én. Nem könnyű egyazon témában megfelelő előadókat találni ötödikes és tizenkettedikes diákok számára, de ezen a napon sikerült olyan kérdéseket felvetni, amelyek sokakat foglalkoztattak...

Az előadók között volt cigány származású licista öregdiák (aki sok vargabetű után most katolikus hit tudományi főiskolán tanul), és a résztvevők hiteles előadást hallhattak nyírszólósiaktól, akik nemcsak beszélnek a cigányokról, hanem közöttük élnek, felzárkóztató programokat szerveznek nekik, és tisztán hirdetik számukra az evangéliumot. (Azok számára is, akik azt hitték magukról, hogy mélyebbre nem sülyedhetnek.)

Míg a kisebbek az előítéletek mi- benlétét járták körül különböző kreatív foglalkozásokon, a nagyobbak szociológiai előadást hallgathattak a kisebbségek helyzetéről, illetve a hajléktalanokról. Esett szó bőrtőnben fogva tartottokról és a velük foglalkozókról is, így még a legfiatalabbak számára is érthetővé vált például az Angyalföld Alapítvány

munkájának jelentősége. (Mint ismeretes, ez az alapítvány szabadságvesztésüket töltő szülők gyermekeit pártfogolja.)

A középiskolás korosztálynak mérhetetlenül fontosak a példaképek. Így bár egy ügyről beszélünk, a Berzsenyi Dániel Evangélikus (Líceum) Gimnázium, Szakképző Iskola és Kollégium csendesnapján előtérbe került a száz éve született Sztehlo Gábor személye is. Azé a Sztehlo Gáboré, aki mindig a kitiszítottak mellé állt, azok mellé, akiknek senkijük sem volt. A szombathelyi Reményik Sándor Evangélikus Általános Iskola hihetetlenül természetes színjelölése – amely a *Gaudiopolis* című film alapján készült – egyaránt megszólította a hatodikos és tizenegyedikos diákokat, illetve a tanárokat is. Jó volt látni, hogy a legtöbben próbálták megérteni – Krisztus példázata alapján is, szemben a média által ránk tukmált áltoleranciával –, hogy az egyes ember (a legkisebb is!) a legfontosabb.

Félévente egy csendesnap? Nem sok, de nem is kevés. Talán szemfnyitásnak elég. Isten áldja diákjainkat!

■ MESTERHÁZY BALÁZS, a soproni líceum iskolalelkésze

Készülődünk...

► **Elérkeztünk az egyházi év végéhez. Valljuk meg őszintén, ezzel keveset foglalkozunk, mert bennünket sokkal inkább az új érdekkel. Gondolataink már az adventi koszorú készítése körül forognak, ezzel párhuzamosan megkezdjük a karácsonyra való készülődést is. Rendet rakunk magunk körül, majd elkezdjük dekorálni a lakást, végül indul „szeretethadjaratunk”: harcolunk az ajándékokért, megküzdve a tömeggel és a hideggel. Nézzünk körül, ki hogyan éli meg ezt az időszakot, ki hogyan készülődik!**

„Már októberben végig gondolom, kinek mit fogok ajándékozni. Novemberre mindent megveszek, így a december a lelki feltöltődés szakasza lehet” – meséli egy lány.

„Van egy fiókom, oda gyűjtöm egész évben, amit kapok, vagy ami már nem kell. Mindig ebből ajándékozok karácsonykor. Így megmarad a zsebpenzem, mert nem szórom szanaszét hirtelen és meggondolatlanul a drága karácsonyi vásárokon” – hallom egy fiútól.

„Decemberben kezdek el vásárolgatni, sokszor még karácsony előtt is eszembe jut valaki, akinek még nem vettem semmit. Ilyenkor lerohanok egy könyvesboltba, ott mindig találok valami megfelelőt. Emlékszem, egyszer két órát álltam sorba a kasszáznál. De nem bántam meg! Ez is hozzátartozik az ünnephez” – emlékszik vissza egy másik fiatal.

„Nem adok ajándékokat senkinek, csak a szüleimnek és a testvéremnek. Szerintem az ünnep nem az értelmetlen, pénzfecseklő ajándékozásról szól. Már évek óta nem veszek részt az értelmetlen kacatok ajándékozásában (mécses, bögre, zokni, sál, hűtőmágnesek...) Így igazán van időm lelkiekben felkészülni” – így egy egetemista.

„Alapanyagokat vásárolok, majd főzök, sütök – a munkám mellett –,

végül úgy kifáradok, hogy szinte már csak odaesek az ünnepi asztalhoz. Aztán megyek mosogatni, és készülök a további vendégségekre. Ha vége van az ünnepeknek, csak akkor tudok leülni, és akkor bontom ki az ajándékokat, akkor nézem meg a képeslapokat is...” – vallja egy családaya.

„Sajnos az ünnep egybeesik a vizsgaidőszakkal, úgyhogy a takarítás után mindig tanulnom kell. Csak épp megállok a feldíszített fánál, vacsorázunk, aztán megyek vissza tanulni. Különböző lelkiismeret-furdalásom van, hogy mással töltöm az időm” – hallottam egyszer egy igen szorgalmas diáktól.

Talán még nem késő elgondolkodni azon, hogy idén milyen karácsonyt szeretnénk, és mit kell tennünk annak érdekében, hogy amire vágyunk, meg is valósuljon. Talán

SZÓSZÓRÓ

Rovatgazda: Balog Eszter

cán, majd részt venni meghitt, ünnepi, családi és baráti közösségekben? De jó épülni és másokat építeni!

Kezdjük el készülődni, hogy elképzeléseink valóra váljanak. Ezen az úton legyen velünk Isten áldása, aki hozzánk készülődik, mert mint mindig, most is ő lép először, ő jön elénk, tárt karokkal, hogy átöleljen. Mert tudja: igazából semmi másra nincs is szükségünk, csak arra, hogy átmelegítsen bennünket karjaiban, szótlannul, mint az álmából föléb-

még nem késő tervet készíteni, így készülni. Ki ne szeretne átélni hitelményt: a miénkét megelőző szeretetet, elfogadást? Ki ne szeretné látni a meglepetés örömét szeretneinek ar-

redt gyermekét az anyja, hogy aztán szépen tegyük tovább a dolgunkat, ott, ahol vagyunk, azokkal, akikkel vagyunk...

■ BALOG ESZTER

KERÜLETI KÖZGYŰLÉSEK HÉTVEGÉJE

Püspökhelyettest választottak

► A Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület győri székháza adott otthont az elmúlt hét szombatján az egyházkerület közgyűlésének. Az érdemi munka megkezdése előtt Polgárdi Sándor, a Veszprémi Egyházmegye esperese, pápai lelkész tartott áhítatot.

A tanácskozás elején a közgyűlés tagjai meghallgatták Ittész János püspöknek és Szabó György egyházkerületi felügyelőnek az elmúlt félévről szóló beszámolóját.

A püspök részletesen szólt az elmúlt időszakról az egyházkerületben és az egyes egyházmegyékben történt jelentősebb programjairól, továbbá az országos egyházi eseményekről. Beszámolt az egyházkerületben történt szolgálati változásokról, az állami és kormányzati szintű megbeszélésekről, találkozásokról, és szólt aktuális kérdésekről is. Kitért az egyházstratégiánk vitaanyagaként szolgáló, készülőben álló kérdőív közvélemény-kutatás helyzetéről és az azzal kapcsolatos feladatokra. Szabó György felügyelői jelentésében mintegy kiegészítette a püspök által elmondottakat. A beszámolók végén a küldöttek egyhangúan fogadták el a jelentéseket.

Ezután választásokra került sor. Mivel Vető István alsósági lelkész a budapest-cinkotai gyülekezetbe tá-

vozott, szükségessé vált betölteni azokat a tisztségeket, amelyeket eddig ő látott el. Így elsőként püspökhelyettest kellett választani, majd pedig új tagokat az egyházkerület lelkészsképesítő bizottságába, illetve az országos gazdasági bizottságba.

Püspökhelyettesi tisztségre az egyházmegyék elnökségei három lelkészt – Bence András, Gregersen-Labossa Györgyöt és Smidéliusz Zoltánt – ajánlottak. A szavazás nagyon szoroson alakult. Az első forduló

FOTÓ: MENYES GYULA

nem döntött, így másodikra került sor a két legtöbb szavazatot kapott lelkész között. Másodjára Bence András tizenhárom szavazatot szerzett. Így egyetlen szavazattal különbséggel Bence András választották püspökhelyettesnek. Az egyházkerületi lelkészsképesítő bizottságba Percze Sándor győr-ménfőcsanakai lelkészt, illetve Szemerei János esperest, kaposvári lelkészt választották. (Póttag Tubán József csornai lelkész lett.) Az országos gazdasági bizottságba az

egyházkerület Horváth Zsoltot delegálta.

Mindezek után a kerületi közgyűlés kérvényekről döntött. A csikvándi gyülekezet templomának szigeteléséhez kért egymillió forintot. A támogatást a közgyűlési tagok megszavazták. A székesfehérvári gyülekezet szociális alapellátó szolgálatot kíván létrehozni, amelynek keretében szociális házi gondozást, idősek napközi ellátását, illetve családi napközi szolgálatot terveznek felvállalni. A közgyűlés úgy döntött, hogy támogatja ennek a szolgálatnak a létrehozását, de felkérte a gyülekezetet, hogy az intézményalapítás törvényes feltételeinek megteremtése érdekében terjessze ezt a kérvényt jóváhagyásra az illetékes egyházi bizottságok, illetve az egyházmegyei közgyűlés elé.

A soproni líceum ahhoz kérte az egyházkerületi közgyűlés erkölcsi és anyagi támogatását, hogy 2010. március 20–21-én Sopronban kerületi konfirmandustalálkozót szervezhessenek az egyház ifjúsági osztályával közösen. A közgyűlés támogatta ezt a tervet, és a konfirmandustalálkozót felvette a jövő évi egyházkerületi programok közé.

A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként a küldöttek – Ittész János javaslatára alapján – összeállították a következő év egyházkerületi eseményeinek időpontjait és helyszíneit.

■ KISS MIKLÓS

Északi fórum

Az Északi Egyházkerület – hasonlóan a nyugatihoz és a délihez – mindenki számára nyitott kerületi közgyűlésre hívta össze az északi ország-rész evangélikusait november 13-ára, péntekre a budahegyvidéki templomba. Sok szavazati joggal rendelkező közgyűlési tag jelezte távolmaradását az együttlétről, melyen a megjelentek – a széles körű tájékoztatás mellett – hozzászólási lehetőséget is kaptak.

Bence Imre esperes kezdőáhítatot követően dr. Fabiny Tamás püspök mondta el a jelentését, melyben az elmúlt fél év főbb történéseit, örömeit és bánatait vette számba.

Legrészletesebben a külügyi kapcsolatok és események témakörét fejtette ki, felhívva minden jelenlévő figyelmét a meglévő barátságok, testvérkapcsolatok megbecsülésére és a nyitásra való készség megtartására.

A jó egyházi rend, a fegyelem, az alkalmak és rendezvények összehangolása, a konstruktív együttműködés, a tiszta, biblikus tanítás követése határozott követelményként fogalmazódott meg a püspök szavaiban, és konkrét példákon keresztül is megjelent a beszámolóban. Jelentését Fabiny Tamás – a nemzetközi helyzetre reagálva – a következő állásfoglalással zárta: „Az tiszta szeretnem a leghatározottabban leszögezni, hogy teológiai és gyakorlati szempontból egyaránt elképzelhetetlennek tartom azonos nemű párok házasságának vagy élettársi kapcsolatának egyházi megáldását, illetve homoszexuálisok ordinálását. Mind ez nem jelenti azt, hogy ne kellene lelkigondozói tapintattal segítenünk a bármilyen »másságban« élőket, ám a biblikus tanításban ezen a téren sem tehetünk engedelményeket.” Örvendetes módon a püspök ezen kijelentését több hozzászóló is támogatta, és további állásfoglalások megfogalmazására buzdították az egyházi vezetőket.

Benczúr László felügyelő beszámolójában kitért az északi kerületet – és közvetve minden gyülekezetet tagot

– érintő gazdasági kérdésekre. A 2009/2010-es évben hetvenkilenc gyülekezet kap lelkesítő és működési támogatást mintegy negyvenmillió forint összegben. Az összeg az országos irodába befolyt állami támogatásokból származik. Az elhangzó számok

A SZERZŐ FELVÉTELE

részleteibe Krámer György püspökhelyettes, esperes adott betekintést: a kerületben a legtöbbet a Nógrádi, a legkevesebbet a Hajdú-Szabolcsi Egyházmegye kapja. Ez a sorrend a megyékben lévő gyülekezetek – illetve lelkészek – számával magyarázható.

A megszokott napirendi pontok között a legjelentősebb tervek és változások is terítékre kerültek: a digitális munkanapló, a tokaji ingatlan – lassan lezáródó – kárpótlási folyamata, illetve a hatvani egyházközösség átkerülése a Borsod-Hevesi Egyházmegyéből az Észak-Pest megyeibe. Az érintett gyülekezetek számára ezek egzisztenciális változások, és remélhetjük, hogy a hitélet és közösségformálódás tekintetében előrelépést hoznak.

A közgyűlés rendszerben zajlott le; egyedüli bánatunk az lehet, hogy a gyülekezeti tagok és a tisztségviselők, presbiterek részéről is nagyon alacsony volt a részvétel. Magyarázhatjuk ezt a jelenséget érdektelenséggel vagy az alkalom nem megfelelő meghirdetésével, mindenestre valamely módon több energiát kell fektetnünk abba, hogy az egyház tagjai nagyobb létszámban jelenjenek meg közgyűléseinken. A feladatok, terhek és örömök úgy szolgálhatják legjobban egyházunk növekedését, ha mindenki részt vállal belőlük. Ennek viszont feltétele az együttgondolkodás, mely a közös alapon nyugszik: Jézus Krisztuson.

■ HORVÁTH-HEGYI ÁRON

Ítélet és reménység között

► A Cinkotai Evangélikus Egyházközösség ez év tavaszán átadott gyülekezeti házában, modern, ugyanakkor otthonos környezetben tartotta meg idei őszi közgyűlését a Déli Egyházkerület. A november 13-ra összehívott ülésen számos beszámolót meghallgatott, és több fontos kérdésben is döntést hozott a grémium.

Vető István cinkotai lelkész ApCsel 5,34–42 alapján elmondott nyitóáhitatában Gamaliél tanácsát aktualizálva az ítélet és reménység közötti lét feszültségéről beszélt. „Ismerjük bűneinket, tudjuk, hogy jogos rajtunk az ítélet, mégis van reménységünk! Ha emberi módon cselekszünk vagy beszélünk, komolyan kell vennünk Isten ítéletét; ha azonban Isten szerint való, amit teszünk vagy szólnunk, akkor senki sem árthat nekünk” – fogalmazott az igehirdető.

Dr. Súlyom Jenő akadémikus, a Deák téri egyházközösség felügyelője Egyházunk és egyházkerületünk a számok tükrében 2000–2008 között címmel tartott előadást. Mondandója első részében a professzor szólt a kerület népmozgalmi adatainak alakulásáról, majd kitért a

gyülekezetek egyháztagoktól származó anyagi bevételeinek elemzésére, végül pedig – reflektálva a szeptemberi országos presbiteri találkozón hasonló témakörben elhangzottakra – elemezte az országos statisztikai adatok elmúlt évtizedekben megfigyelhető alakulását. A keresztelések abszolút számának 1981-től mért változásaival kapcsolatban a rendszerváltozás éveiben tapasztalható pozitív kiugrást hívta fel a figyelmet.

A 2004–2008 közötti évek népmozgalmi, illetve gazdasági és statisztikai adatait – gyülekezetenként és egyházmegyénként – Andorka Árpád egyházkerületi másodfelügyelő ismertette.

FOTÓ: SMIDÉLIUSZ ANDRÁS

„Meggyőződéssel vallom, hogy az igazságnak mindig két oldala van. Csak remélni tudom, hogy az elmúlt hónapokban meghozott döntéseink az egyház egységét szolgálják” –

kezdté beszámolóját az egyházkerület ügyésze. Dr. Font Éva tájékoztatta a jelenlévőket arról, hogy ebben az évben négy fegyelmi eljárást kellett indítani és végigvinni a kerületben, ezek közül egy esetben az ítélet már jogerőre is emelkedett.

Az elhangzottakhoz kapcsolódva és a nyitóáhitatra utalva Gáncs Péter püspök így fogalmazott: „Az ítélet és a reménység vasárnapja között vagyunk, de a kettő nem zárja ki egymást: lehet úgy ítéletet hozni, hogy e mögött ott van a remény a gyógyulásra és az újrakezdésre. Mi nehéz szívvel, de ezzel a reménységgel hoztuk meg döntéseinket.”

A továbbiakban a közgyűlés megvitatta a presbiterképzés elindításával kapcsolatban a közelmúltban közzétett tervezetet és felhívást, kinyilvánította szándékát egyházkerületi teológus-ösztöndíj alapítására, döntött a jövő évi kerületi pályázat kiírásának ügyében, valamint elfogadta az egyházkerület 2010. évi munkatervét.

Végül – Káposzta Lajosnak, a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat egyházkerületi előadójának beszámolóját követően – Muntag Andrásnak, a zsinat nem lelkesítő elnökének a szolidaritásalap-törvényről szóló tájékoztatóját hallgathatták meg a jelenlévők.

■ S. A.

Előfizetési akció – presbitereknek

Kedves presbiter testvérem!

A Luther Kiadó örömmel tájékoztatja, hogy 2010-ben változatlan áron – sőt a csoportos Evangélikus Élet-előfizetés lehetőségét kihasználva kedvezőbb áron – vásárolhatják meg hetilapunkat.

Ha presbitertársaival, gyülekezeti tagjaival úgy dönt, hogy 2010-től együtt, egy címre rendelik meg az *Evangélikus Életet*, akkor az alábbi kedvezményre számíthatnak. Ez irányú szándékukat, kérjük, november 30-ig jelezzék kiadónknak (1085 Budapest, Üllői út 24., 1/317-5478, kiado@lutheran.hu).

Példányszám	Kedvezmény	Ár/példány	Éves előfizetési díj egy példányra vetítve
1	0%	250,00 Ft	13 000 Ft
2–4	5%	237,50 Ft	12 350 Ft
5–9	10%	225,00 Ft	11 700 Ft
10–19	20%	200,00 Ft	10 400 Ft
20–29	25%	187,50 Ft	9 750 Ft
30–49	30%	175,00 Ft	9 100 Ft
50–	35%	162,50 Ft	8 450 Ft

**ISTENTISZTELET-KÖZVETÍTÉS
A MAGYAR RÁDIÓBAN**

Bemutatkozik a Budavári Evangélikus Egyházközség

A budai evangélikusság egydős a reformációval. Ezt a megállapítást a reformáció kori adatok támasztják alá, s igaz még akkor is, ha a Budavári Evangélikus Egyházközség az 1844. évet tartja számon megalakulása esztendejeként. A török hódoltság és az ellenreformáció miatt a folytatás csak háromszáz év elműltával vált lehetővé, a türelmi rendelet (1781) után. A budai evangélikusság *Mária Dorottyának – József nádor* élő hitű, evangélikus feleségének – köszönhetően formálódott gyülekezetté.

A gyülekezet 1844-ben meghívott első lelkésze *Bauhofer János* volt. 1847-ben felépült a Dísz téren az első templom, amely negyvennyolc évig nyújtott otthont a budavári evangélikusoknak. A templom telkére azonban igényt formált az állam, hogy ott építse fel a Honvédelmi Minisztériumot. Nehéz tárgyalások során sikerült megegyezni, és a kisajátított és lebontásra ítélt templomért cserébe újat épített a honvédség a Bécsi kapu téren. Ez a templom 1895-ben *Kallina Mór* tervei alapján épült fel neoklasszicista stílusban, iskolával és lelkészlakással, és azóta lelki otthona a budavári evangélikus gyülekezetnek.

A II. világháború súlyos veszteséget okozott a közösségnek. 1944. december 31-én a budai várat sújtó bombázás során a templom és az iskola, valamint a lelkészlakás jelentős károkat szenvedett, életét veszítette a gyülekezet lelkésze, *Vársányi Mátyás*, segédlelkésze, *Bagás Iván*, valamint az egyházi, *Kiss Márton* és családja. A romok között 1945-ben tartott első húsvéti istentisztelet mégis azt jelezte, hogy a gyülekezet élni akar. Az iskola már nem épülhetett újjá, mert romjaiban is államosították, s a templom is veszített

eredeti pompájából. De ma is – többszöri felújítás és átalakítás után – kedves és szeretett lelki otthona a gyülekezetnek.

A budavári egyházközség földrajzilag az I. és II. kerület területén működik, de többen más kerületben laknak. A nyilvántartásban több mint ezernyolcszáz család neve szerepel, így az egyházközség lélekszáma megközelítőleg háromezer fő.

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

November 29-én, advent első vasárnapján 10.04-től istentiszteletet hallhatunk az MR1 – Kossuth Rádió hullámhosszán Budavárból. Igét hirdet *Balicza Iván* igazgató lelkész.

Gyülekezetünk életét a jól működő kisközösségek jellemzik. Vasárnapként három istentisztelet van templomunkban, hét közben pedig tizenhét különböző csoport jön össze bibliaórákra, imaórára, hittan- és ifjúsági órákra. Négy lelkész végzi a szolgálatakat: *Balicza Iván* igazgató lelkész, *Bence Imre* esperes, *dr. Fabiny Tamás* püspök és *Bencéné Szabó Márta* kisegítő lelkész. A feladatok végzésében, diaconiai munkában, gazdasági kérdésekben, programszervezésben, tájékoztatásban, zenei életben a presbiterek és különböző munkacsoportok segítenek.

Valljuk az előttünk jártakkal, hogy „nem rejthető el a hegyen épült város”.

Istentiszteleti rend • 2009. november 22.

Szentháromság ünnepe után utolsó (örökélet-) vasárnap. Liturgikus szín: zöld. Lekció: 2Pt 3,(3–7)8–14; Ézs 65,17–25. Alapige: Mk 13,24–27. Énekek: 293., 454.

I., Bécsi kapu tér de. 9. (úrv.) *Balicza Iván*; de. 10. (német, úrv.) *Johannes Erlbruch*; de. 11. (úrv.) *Bence Imre*; du. 6. *Bencéné Szabó Márta*; **II., Hűvösvölgyi út 193., Felső** de. 10. *Szalay Tamás*; **II., Modori u. 6.** de. 3/4 11. *Sztojanovics András*; **Pesthidegkút, II., Ördögárok u. 9.** de. fél 10. (úrv.) *Fodor Viktor*; **Csillaghegy–Békásmegyér, III., Mező u. 12.** de. 10. *Cséfálfay Pál* római katolikus; **Óbuda, III., Dévai Bíró M. tér** de. 10. *Hokker Zsolt*; **Újpest, IV., Lebstock M. u. 36–38.** de. 10. *Solymár Péter Tamás*; **V., Deák tér 4.** de. 9. (úrv.) *Gerőfné dr. Brebovszky Éva*; de. 11. (úrv.) *Cselovszky Ferenc*; du. 6. *Grendorf-Balogh Melinda*; **VII., Városligeti fasor 17.** de. 11. (úrv.) *Aradi György*; **VIII., Üllői út 24.** de. fél 11. *Szabó Bertalan*; **VIII., Rákóczi út 57/a** de. 10. (szlovák) *Gulácsiné Fabulya Hilda*; **VIII., Karácsony S. u. 31–33.** de. 9. *Szabó Bertalan*; **IX., Gát utcai katolikus templom** de. 11. (úrv.) *Koczor Tamás*; **Kőbánya, X., Kápolna u. 14.** de. 10. *Benkőczy Péter*; **Kelenföld, XI., Bocskai út 10.** de. 8. (úrv.) *Nagy Gábor*; de. 11. (úrv.) *Nagy Gábor*; du. 6. (vespera) *Missura Tibor*; **XI., Németvölgyi út 138.** de. 9. *Missura Tibor*; **Budagyöngye, XII., Szilágyi E. fasor 24.** de. 9. (úrv.) *Bence Imre*; **Budahegyvidék, XII., Kék Golyó u. 17.** de. 10. (úrv.) *Keczkó Szilvia*; **XIII., Kassák Lajos u. 22.** de. 10. *Kendeh György*; **Zugló, XIV., Lócsi út 32.** de. 11. (úrv.) *Tamásy Tamásné*; **XIV. Gyarmat u. 14.** de. fél 10. *Tamásy Tamásné*; **Pestújhely, XV., Templom tér** de. 10. (úrv.) *Szabó B. András*; **Rákospalota, XV., Juhos u. 28.** (kistemplom) de. 10. *Ponicsán Erzsébet*; **Rákosszentmihály, XVI., Hősök tere 10–11.** de. 10. *Börönte Márta*; **Cinkota, XVI., Batthyány I. u.** de. fél 11. *Vető István*; **Mátyásföld, XVI., Prodám u. 24.** de. 9. *Vető István*; **Rákoshegy, XVII., Tessedik tér** de. 9. *Nagyné Szeker Éva*; **Rákoskeresztúr, XVII., Pesti út 111.** de. fél 11. *Nagyné Szeker Éva*; **Rákoscaba, XVII., Péceli út 146.** de. 9. *Grendorf Péter*; **Rákossziget, XVII., Gózon Gy. u.** de. 11. *Grendorf Péter*; **Pestszentlőrinc, XVIII., Kossuth tér 3.** de. 10. *Győri Gábor*; **Pestszentimre, XVIII., Rákóczi út 83.** (református templom) de. 8. *Győri Gábor*; **Kispest, XIX., Templom tér 1.** de. 10. *Széll Bulcsú*; **XIX., Hungária út 37.** de. 8. *Széll Bulcsú*; **Pesterzsébet, XX., Ady E. u. 89.** de. 10. *Győri János Sámuel*; **Csepel, XXI., Deák tér** de. fél 11. *Zólyomi Mátyás*; **Budafok, XXII., Játék u. 16.** de. 10. *Solymár Gábor*; **Budaörs, Szabadság út 75.** de. 10. *Endreffy Géza*; **Budakeszi, Fő út 155.** (gyülekezeti terem) de. fél 10. *dr. Lacknerné Puskás Sára*; **Pilisvörösvár (református templom)** du. 2.

Összeállította: BODA ZSUZSA

ERŐS VÁRAK

Baráthely evangélikus erődtemploma

„A vasút mentén Baráthely, Eczel, Dános mintaszerű községek (...). Lakói (...) túlnyomóan szászok. Miként az északi szászok, ezek is ágostai evangélikusok, s egymástól nagyon eltérő nyelvjárásaik is régies ízűek” – írta 1905-ben a Franklin Társulat *A Föld népei* című sorozatának Magyarországáról szóló kötete.

Erdélyben, a Szászföldön járunk, az egykori Medgyes széken, a Trianon előtti történelmi Magyarország Nagy-Küküllő vármegyéjében. Célállomásunk magyarul a Baráthely nevet viseli, románul Brateiu, németül Pretai néven ismert. A település öse, Mons Mariae a közeli Mária-domb lábánál fekvő, írásos források 1283-ban említették először.

Az ekkor már álló, háromhajós, késő román stílusú templomot Mária Magdolnának szentelték. Nyomokban még látható falfestményei 1481-re datálhatók. Gótikus átépítésére, védelmi célokat szolgáló erősítésére az 1500-as években került sor. Vastag várfallal, bástyatornyokkal, kapuráccsal, gyilkjáróval, lőrésekkel, szurokontöklék erősítették meg a templomot.

Német nemzetiségű gyülekezete a reformáció időszakától a lutheri tanokat követte. A szász erődtemplom jelenleg használaton kívül áll,

telőkújta és Jézus Krisztust ábrázoló oltárképe ennek ellenére is viszonylag jó állapotú. Tornyában három harang lakik. Az erődtemp-

pár tucatnyi, hazájában és vallásában megmaradt evangélikus hívőnek lelkigondozása a közeli Medgyeshez kötődik. Szószéke, kereszt-

lomhoz hozzáépített barokk kastélyszárny szociális intézményként funkcionál.

■ REZSABEK NÁNDOR

Százhuszonöt éves a Keleti

A Kárpát-medence legszebb, Európa pedig egyik legnagyobb pályaudvara – akár így is jellemezhetnénk az idén százhuszonöt éves Keleti pályaudvart, amelyet 1884-ben adtak át a forgalomnak. Igaz, akkor még a Magyar Királyi Államvasutak (MÁV) indóházaként vagy egyszerűbben csak a központi indóházaként emlegették, mai nevét ugyanis 1892-ben nyerte el.

Több kérdés is tisztázásra vár, ha a Keleti múltját feszegetjük. Először is: mitől keleti a Keleti, hiszen onnan manapság többnyire nyugat felé mennek a vonatok? Persze ez az anomália a Nyugatra is igaz, mert onnan meg többnyire éppen hogy kelet felé futnak ki a sínparók.

ten lévő Nyugati és a Budán lévő Déli pályaudvart, a Duna bal partján pedig egy új, központi pályaudvart épít. Az első elképzelés szerint ez a központi személyszállító indóház a Rákóczi út és a Nagykörút keresztezésénél, a volt Nemzeti Színházzal szemben levő területen létesült volna. A Keleti tehát ugyanúgy a Nagykörútra került volna, mint a Nyugati. Az akkor már létező Józsefvárosi pályaudvar és az újonnan terbe vett központi indóház pedig magasvasutat terveztek, de aztán később pénzühiány miatt ezt nem valósították meg. Hasonló indokok miatt csúszott a Keleti építése is, csak 1881-ben kezdték el.

többnek mondható MÁV-építménynek vagy a tervezője, vagy az építésük irányítója volt. Az első dunai összekötő híd és a MÁV vezérigazgatóságának palotája is az ő keze munkáját dicséri.

A központi indóház csarnokának vasszerkezetét *Feketeházy János* tervezte. Róla tudni illik, hogy többek között a budapesti Szabadság híd, az Esztergomot Párkánnyal összekötő Mária Valéria híd és a komáromi Erzsébet híd vasszerkezetét, valamint a mai Corvinus Egyetemnek helyet adó épület és az Operaház tetőszerkezetét tervezte. De ne hagyjuk ki ebből a felsorolásból *Lotz Károlyt* és *Than Mór*t sem, hiszen a csarnok falát az ő freskóik díszítik.

A főváros ahhoz is ragaszkodott, hogy a központi indóház főhomlokzata a Kerepesi út tengelyébe kerüljön. Ez azonban alaposan megnehezítette a pályaudvar tervezését, hiszen a mocsaras, vízenyos talaj miatt a pályaudvar központi épülete alá egy valószínűs erdőnyi, libanoni cédrusból faragott cölöpöt kellett leverti. Ez a fajta ugyanis víz hatására megkövesedik, és időállóvá válik. Csupán érdekességként írom, hogy a metró Baross téri állomásának építéseihez ezeket a cölöpöket teljesen épnek találták.

A csarnok méretei impozánsak: területe 16 800 négyzetméter, a fedett csarnok hossza 180 méter, szélessége 42 méter, magassága pedig meghaladja egy tízelemes házat, hiszen 31,4 méternyi. Az épület – nem is beszélve az akkor még újdonságnak számító villanyvilágításról – lenyűgözte a százhuszonöt évvel ezelőtti látogatókat. Egész Európa a csodájára járt. Ez volt a magyar vasúttörténelem aranykora. Mert akkori eleink építették, és nem leépítették a vasúti vonalakat.

■ JEZSÓ ÁKOS

A Keleti pályaudvar egy 1912-ben készült képeslapon

Nos, az öt budapesti pályaudvar közül a három legnagyobb – vagyis a Nyugati, a Déli és a Keleti – nem a földrajzi fekvéséről vagy a jelenlegi menetrendről, hanem azokról a vasúttársaságokról kapta a nevét, amelyek száz évvel ezelőtt szállították oda az utasokat. Márpedig a Keleti szoros összeköttetésben állt a Nagyváradot az erdélyi városokkal összekötő Magyar Keleti Vasúttársasággal. Hát innen a központi indóház neve.

Mínde az magyar vasúttörténet aranykoraként is említhető időben történt. Az országgyűlés már 1868-ban elhatározta, hogy összeköti a Pes-

Az akkori munkákat Budapest polgárai nemzeti kérdésként kezelték, ezért aztán a terveket a MÁV nem Bécsben rendelte meg, hanem saját mérnökeivel készítette el. Ráadásul nem is akárkivel, hanem az 1848–49-es szabadságharc honvéd századosával, *Rochlitz Gyula* főmérnökkel. A tervei alapján elkészült eklektikus épület a maga idejében Közép-Európa legkorszerűbb pályaudvara volt.

Rochlitz Gyuláról azt érdemes tudni, hogy miután a kiegyezést követően hazatért az emigrációból, a Vasútépítési Igazgatóságon vállalt állást, és így a korabeli összes, jelen-

Túl a csúcson

Koppenhágára figyel a világ – 4. rész

A csúcson természetesen a koppenhágai klímacsúcsot jelenti. Még mindig fokozódnak az elvárások, de már egyre többször elhangzik a kérdés: mi lesz, ha nem születik áttörést jelentő megállapodás? José Manuel Barroso, az Európai Bizottság elnöke nemrég így válaszolt: „Nincs B terünk Koppenhágára, mert nem rendelkezünk B bolygóval.”

A háttérben zajlanak a két- és többoldalú szakértői tárgyalások, amelyek mind azt a célt szolgálják, hogy a koppenhágai egyezmény 2012-től hatékonyan korlátozza az üvegházhatású gázok kibocsátását. Az európai kezdeményezései mellett fontos tényező lehet az is, hogy az Egyesült Államok új elnöke hajlandó lesz-e a klímaváltozás elleni küzdelem élére állni. Egyáltalán ott lesz-e Obama Koppenhágában? Az esélyek nőttek, hiszen december 10-én Oslóban fogja átvenni a Nobel-békedíjat. Márpedig Oslo és Koppenhága igazán nincs messze egymástól. Többen úgy értékelik, ha Obama rá akar szolgálni az „előlegként” kapott Nobel-békedíjra, el kell jutnia Oslóból Koppenhágába.

Tegyük fel, hogy a végén minden jó szándékú erőfeszítés beéri, és néhány nappal karácsony előtt megtudjuk, hogy az Európai Unió 2020-ra harminc százalékkal, 2050-re nyolcvan százalékkal csökkenti a széndioxid kibocsátását, és az európaiakhoz hasonlóan a földgolyó szinte minden államának vezetői aláírásukkal hitelesítik vállalásaikat. De mi lesz az ünnepek után? Vízkeresztre átalakul a világ gazdaság?

Nem az ironizálás kedvéért, hanem a probléma érzékelése céljából mondom, hogy *Bajnai Gordonról* – Obamával szemben – biztosan tudjuk, hogy ott lesz Koppenhágában. Ám ő egyelőre nem érti, hogy milyen átalakításokra van szükség. Alig két hete egy klímaváltozási konferencián Budapesten járt *Dennis Meadows*, *A növekedés határai* című, 1972-ben kiadott környezetvédelmi alapmű egyik szerzője. Meadows Budapesten a magyar kormány vasúti szárnyvonalak bezárásáról szóló tervét holdkóros ötletnek nevezte. „Egy német tanulmány szerint harminc év múlva a világ olajkitermelé-

ÜZENET AZ ARARÁTRÓL

Rovatgazda: Kézdy Edit

se felére csökken. Ez azt jelenti, hogy az üzemanyag tovább fog drágulni. Eközben Magyarországon autópályákat építenek, és visszafejlesztik az energiatakarékos vasutat” – nyilatkozta Meadows.

Félreértés ne essék, nem pártpolitikai kérdéssről beszélek. Lehet, hogy tavasztól az új kormány más-hogy viszonyul majd a vasúthoz, de egyelőre egyik nagy párt sem érti, hogy az esetleges koppenhágai egyezmény mit követel az országtól. Koppenhága nem oldja meg a gondokat, csak egy lépés lehet a túlélés felé vezető úton.

De van jó hírem is. A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács november 13-án elfogadta az ország állapotáról szóló, *Jövőkereső* című jelentését, amelyet már be is terjesztett az Országgyűlés elé. A százoldalas dokumentum utolsó mondata így hangzik: „Amit ma közösen újra kell teremtenünk – itt, a nemzetben, az országban és az egész világban –, az a hit, a szeretet, a bizalom és a megbecsülés.” De azért nem Pál szerethimnuszának modern változatát adták ki.

Mikor 2008. október 10-én az Országgyűlés létrehozta a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanácsot, azt a célt tűzte maga elé, hogy az egyeztető, véleményező és javaslattevő testület segítségével azon dolgozik, hogy Magyarország környezeti, gazdasági és társadalmi szempontból egyaránt fenntarthatóvá váljék. A

fenntartható szót sokszor rosszul használják, vezető politikusok a tévében fenntartható gazdasági növekedésről beszélnek, ami teljes képtelenség. A tanács szeretné megmagyarázni és Magyarországot fő céljává tenni a fenntarthatóság gondolatát, abban az értelemben, ahogy *Herman Daily* közgazdász használta: „A fenntartható fejlődés a folytonos szociális jólét megvalósítása, anélkül hogy a környezet eltartóképességét veszélyeztetnénk.”

A fenntartható fejlődési tanácshoz hasonló összetételű testület máshol nincs Európában. A harmincegy tag sokféle társadalmi csoportot képvisel. A politikai pártokon kívül tagokat delegált többek között a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Rektori Konferencia, a szakszervezetek, a gazdasági kamarák, az önkormányzati szövetségek, a nemzeti és etnikai kisebbségek, a különféle civil szervezetek és természetesen az egyházak is. Az egyházakat *Karsai Eszter* református lelkész és *dr. Beran Ferenc* plébános képviseli, mindketten egyetemi oktatók.

A tanács első igazán fontos dokumentuma helyzetfelmérés, inkább csak iránymutatás a későbbi stratégiák készítéséhez. Gondolatébresztő, adatokban gazdag, felelősségteljes munka, talán ez magyarázza, hogy olvasása közben erőt vett rajtam a bizakodás. Érdemes tanulmányozni! A negatív jövőképek helyett a jelentés a *glokalizáció* fogalmát ajánlja a magyar társadalom figyelmébe. Ez azt jelenti, hogy az emberiség közös ügyeiben globális kormányzás valószínű, de lokális szinten megmarad a döntési szabadság. Értékalapon működik mind a globális, mind a helyi társadalom.

A tervezett menetrend szerint idén december 15-ig az Országgyűlés elfogadja a *Jövőkereső* alapján készült határozati javaslatot. Aztán megkezdődhet a társadalmi vita, melynek során 2010 decemberéig kialakulhat az ország 2035-ig szóló fenntartható fejlődési stratégiájának részletes koncepciója. Aztán már „csak” annyit kell elérni, hogy 2010-től a mindenkor kormányok munkáját ez a stratégia határozza meg.

■ GADÓ GYÖRGY PÁL

Szövetségi Érdemkeresztrel tüntették ki Pröhle Gergelyt

A lapunk nyomdába küldése előtti percekben, kedden este zajlott Németország budapesti nagykövetségének rezidenciáján az a bensőséges

Egyház országos felügyelőjének. *Pröhle Gergely* korábbi berlini nagykövetet 2009. november 17-én a Német Szövetségi Köztársaságért vég-

ünnepe, amelyen *Dorothee Janetzke-Wenzel* nagykövet asszony – *Horst Köhler* szövetségi elnök megbízásából – a külföldieknek adható legmagasabb német állami elismerést nyújtotta át a Magyarországi Evangélikus

zett különleges tevékenysége elismeréséül az első osztályú Szövetségi Érdemkeresztrel (Bundesverdienstkreuz) tüntették ki.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA felvétele

„A szeretet a lényeg, kedveském...”

► „Rendszeresen eljártam a templomba, és figyeltem a lelkész szavait. De ha gondom volt, akkor is mindig hozzá mentem, és megfogadtam a tanácsait...” A *Tótkomlóson 1931 és 1953 között szolgáló evangélikus lelképásztorra, Zeman Mihályra a településen született és ma is ott lakó Csete Imréné született Havran Mária emlékeztet, aki száznegy évvel ezelőtt, 1905. július 22-én látta meg a napvilágot...*

– Ő tanított meg arra – folytatja a visszatekintést Mária néni –, hogy helyesen cselekedjem, és mindig ügyeljek arra, hogy a keskeny úton járjak... Azóta is olvasom Isten ígését mindennap a mosakodás és a reggeli után. Nemrég kaptam egy új Bibliát is, de én már csak ezt a régit (1936-os kiadás – G. Zs.) szeretem... Imádkozom is mindennap, hol magyarul, hol szlovákul.

löttem. Egyszer hasznosan töltöttem az időmet, soha nem unatkozom.

Úgy egy évvel ezelőtt még sütöttem-főztem is. Főleg sütöttem, mert azt nagyon szerettem, de ez most már sajnos nem megy, ezért ezt a munkát át kellett adnom. Nincs már annyi erőm, hogy kimenjek a házból, de sétálgatok a szobában, és a régi dolgokon elmélkedem.

Daduska voltam, tudja, még ma is akadnak néhányan, akik meglátogatnak az akkori gyerekek közül. Mi négyen voltunk testvérek, de már csak én vagyok életben. A katolikus iskolával szemben laktunk, én is oda jártam. Nagyon szegények voltunk, ezért az édesanyam sajnos nem tudott tovább taníttatni. Férjhez mentem, de 1933-ban megözvegyültem, azóta egyedül vagyok... Miután nyugdíjba mentem, sokat utaztam, elmentem Erdélybe, néhai férjem rokonaihoz, és többször voltam látogatásban Szlovákiában is.

Született egy fiam, ő most nyolcvanhárom éves, meg van egy most

Aztán meg – habár a szemem és a hallásom azért már nem a régi – sokat olvasok, meg rejtvényt is fejtek. Ez sok örömet szerez. Ha valami nem jut az eszembe, kikeressük a megoldást a rejtvényfejtő lexikonban. Rendszeresen forgatom az *Evangélikus Életet* és persze a világi sajtót is, mert érdekel, hogy mi történik körü-

nyolcvanegy éves lányom is, velem élek. Négy unokám és nyolc dédunokám van. Nagyon szeretem őket. Amikor eljönnek meglátogatni, megsimogatom a fejüket, és megcsókolom a homlokukat. Mert a szeretet a lényeg, kedveském...

■ Lejegyezte: GAZDAG ZSUZSANNA

BÉRES 20 éve az egészséges emberért

Téli betegségek

A téli-tavaszi hónapokban mindig aktuális téma a kisebb-nagyobb járványok formájában jelentkező megbetegedés, a nátha és az influenza. Ez idén sincsen másképp. Számítalan információ hangzik el manapság is.

De mikor beszélünk nátháról, és mikor influenzáról?

Mivel nagyon hasonlóak a tünetek, ezért sokan hajlamosak a két betegséget egynek tekinteni. Annyi hasonlóság van, hogy a nátha és az influenza is vírusbetegség, a tünetek azonban különböznek. A nátha tünetei a pár napig tartó bő orrfolyás, orrdugulás, hőemelkedés, fejfájás, köhögés, tüszögös, torokfájás, mely általában néhány nap alatt kezelés nélkül elmúlik. Az influ-

enza tünetei azonban sokkal komolyabbak. Jellemző rá egyrészt az egyik pillanatról a másikra kialakuló magas láz, izom- és ízületi fájdalom, végtaggyengeség, levertség, másrészt szélsőséges esetekben olyan súlyos szövődmények is kialakulhatnak, mint például a tüdőgyulladás.

A legtöbb, amit a két betegség ellen tehetünk, a megelőzés. Egyrészt fontos, hogy járványos időszakban lehetőleg kerüljük a zárt, zsúfolt helyeket, ha pedig ezt nem tehetjük meg, például azért, mert rendszeresen kell használnunk a tömegközlekedési eszközöket, akkor segíthet a gyakori kézmosás. Másrészt az ősztől tavaszig terjedő időszakban kiemelkedő szerepe van immunrendszerünk megerősítésének.

Ezért fontos többek között a vitamintáplálás, vagyis táplálkozzunk kiegyensúlyozottan, és lehetőség szerint fogyassunk minél több zöldséget, gyümölcsöt, valamint tartózkodjunk minél többet a szabad levegőn, mozogjunk.

Immunrendszerünk támogatásában segítségünkre lehet a **Béres Csepp** is, amely már több évtizede bevált magyar készítmény. A **Béres Csepp** olyan arányban tartalmaz ásványi anyagokat és nyomelemeket, ahogyan azt a szervezet igényli, így hozzájárul szervezetünk erősítéséhez, az immunrendszerünk támogatásával. Napi 2 x 20 **Béres Csepp** és a felszívódásához nélkülözhetetlen C-vitamin szedésével lehetőségünk van arra, hogy támogassuk immunrendszerünket.

A Béres Csepp® vény nélkül kapható roboráló gyógyszer.
A kockázatokról és a mellékhatásokról olvassa el a betegtájékoztatót,
vagy kérdezze meg kezelőorvosát, gyógyszerészét.

HÍREK, HIRDETÉSEK

A Keresztény Értelmiségi Fórum legközelebbi alkalmán, november 23-án, hétfőn 18.30-kor a budapesti evangélikus templomban (Budapest XII., Kék Golyó u. 17.) *dr. Osztie Zoltán*, a Keresztény Értelmiségi Szövetségének elnöke és *Csizmadia László*, a Civil Összefogás Fórum szövegírója *A civil szervezetek*

szerepe és lehetőségei Magyarországon címmel tart előadást és fórumbeszélgetést. Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

November 28-án, szombaton 14 órakor kegyeleti megemlékezés lesz *Jány Gusztáv* vezérezredes kivégzésének hatvanötödik évfordulója alkalmából a Farkasréti temetőben. Rövid megemlékezést, illetve áhítatot tart *dr. Galli István* ügyvéd, *dr. Hautzinger Gyula* nyugállományú ezredes és *dr. Blázy Árpád* kelenföldi lelkész. A megemlékezésre érkezőket 13.30-tól a bejáratnál jobbra lévő parkolóban várjuk, és kísérjük a síremlékhez (1/6-2-16).

APRÓHIRDETÉS

Budán, a Budakeszi úton 47 m²-es, földszinti lakás kiadó. Érdeklődni lehet: Deák téri lelkészi hivatal, Karvai Ottó gondnok, 20/413-6966.

A rákospalotai evangélikus templom (Budapest XV., Régi Főti út 73.) alagsorában urnafülkék vásárolhatók. 20/824-7739

Sípos orgona! Kétmanuális, tizenkét regiszteres, mechanikus csúszkaladás, német mesterhangszer rendkívül kedvező áron sürgősen eladó. T.: 20/532-4551.

Templomok, templomtornyok felújítása, villámvédelem kiépítése. 26 év referenciával. Bede László, 30/943-5089.

EVANGÉLIKUS ÉLET. ÉLED. ÉLED?

Új nap – új kegyelem

Vasárnap

Amikor elcsügged a lelkem, te akkor is ismered utamat. Zsolt 142,4a (Lk 7,13; Mt 25,1-13; Jel 21,1-7; Zsolt 46) Hitünk egyik csodálatos tapasztalata, hogy sosem vagyunk egyedül. Bár ez az „ének” az *Elhagyott ember könyörgése* címet viseli, mégis olyan Úrról tesz bizonyosságot, aki értünk él, aki ragaszkodik hozzánk, akinek gondoskodó szeretete nem marad el tőlünk még elcsüggedésünk, megfáradásunk közepette sem. Nem létezik Isten háta mögötti hely(zet). Ő ismeri gondjainkat, fájdalmainkat, félelmeinket. Nincs olyan mélység, magány, szorongatás, ahol ne lenne velünk a mi erős várunk, oltalmazónk.

Hétfő

Ki vádólná Isten választottait? Isten az, aki megigazít. Róm 8,33 (Ézs 50,8a; 5Móz 34,1-7/8; 1Thessz 2,13-20) Isten kegyelmi döntését – ő Atyánk, és mi fiai vagyunk – nem írja felül semmi. Még a bűneink sem. Nincs feltétel, csak, talán, esetleg... Hozzá tartozunk elszakíthatatlanul, mert tett értünk mindent. A goltjai keresztben Krisztust tette tökéletes áldozattá, aki kifizette bűneink büntetését. Ő ébreszti bennünk Lelkével naponként azt a bizalmat, hogy elhiggyük, ebben az áldozatban van a mi igazságunk, tisztaságunk, szentségünk, fiúságunk. Ezért az isteni cselekvésért, döntésért nincs már velünk szemben semmiféle kártható ítélet, elmarasztalás. Mienk a menny örökre!

Kedd

Minden tekintetben megmutattam nektek, hogy milyen kemény munkával kell az erőtelnekről gondoskodni, megemlékezve az Úr Jézus szavairól. Mert ő mondta: „Nagyobb boldogság adni, mint kapni.” ApCsel 20,35 (5Móz 15,7; 1Pt 1,13-21; 1Thessz 3,1-13) Krisztus közelsége, igéje ma is gyógyító erővel bír. Süketek lesznek hallókká, vakok látókká, bénák örvendezőkké, holtak élőkké. A sorvad szívűek, végtagúak felemelik kezüket, hogy elérjék az eselleteket. A „nagyobb boldogság” csak ebben a szüntelenül gyógyuló közelségben adatik meg, mert az adás öröme mindig az átadás öröme. Azt a szeretetet adom tovább, amelyet az Uramtól kaptam.

Szerda

Simon, aki varázslással foglalkozott, maga is hívő lett, majd miután megkeresztelkedett, Fülöp mellé szegődött, és amikor látta, hogy jelek és nagy csodák történnek, egészen elámult. ApCsel 8,13 (5Móz 18,10.12a; 1Kor 3,9-15; 1Thessz 4,1-12) Jeleket és csodákat várok vagyunk. Ezért foglalkozott az ember mindig varázslással, legyen az aranycsinálás, bájitalok kevergetése, a jövő kutatása a csillagokban, kártyákban. Kell a csoda, az ámulat, a döbbenet, amellyel behazudjuk a világ elemei feletti (nem létező) hatalmunkat a szívünkbe. Isten azonban nem hazugságokban mutatja meg valóságos hatalmát és azt, hogy egyedül ő az Isten, hanem abban a lehetetlen és mégis megtörténő csodában, amikor az ember szívét változtatja meg.

Csütörtök

Amikor azonban átadnak titeket, ne aggódjatok amiatt, hogy miképpen vagy mit mondjatok, mert megadatik nektek abban az órában, hogy mit mondjatok. Mt 10,19 (2Móz 7,1-2a; Kol 4,2-6; 1Thessz 4,13-18) Krisztus ezekkel a szavakkal küldte ki a tizenkettőt, hogy hirdessék az evangéliumot: „Elközelített a mennyek országa!” Kétezer év óta sem a feladat, sem az örömmüzenet, és Istennek hála, ez a körülmény sem változott meg. A mit és hogyan ma is adatik a Lélek által. Ezért biztatja Jézus mai tanítványait is: ne aggódjatok. Atyátok Lelke majd teljesíti az emberekért ezt a lehetetlen feladatot.

Péntek

A Seregek Ura ezt mondja: Bizony, aki titeket bánt, a szemem fényét bántja! Zak 2,12 (Lk 10,16; Mt 27,50-54; 1Thessz 5,1-11) „A szemem fénye” – mondjuk a számunkra legdrágább, legfontosabb tulajdonra, személyre. A kifejezés a boldogságtól ragyogó szemre utal. Azért vagyok boldog, mert ő (az) az enyém, az én tulajdonom, hozzám tartozik. Úgy is vigyázunk rá, mint igazi kincsre, amelytől függ a boldogságunk. Istennek is ilyen kincse, szeme fénye az ő népe. Félteve őrzi a pusztitástól, a pusztítástól, az elköborlástól, és utána megy az elveszítettnek. Adja Isten, hogy minél többben kiálthassák ezt az örömmüzenetet: Isten legdrágább tulajdona vagyunk!

Szombat

Krisztus mondja: „Más juhaim is vannak nekem, amelyek nem ebből az akorból valók, azokat is vezetnem kell, és hallgatni is fognak a hangomra: és akkor lesz egy nyáj, egy pásztor.” Jn 10,16 (Mik 7,14; Jel 21,10-14.21-27; 1Thessz 5,12-28) Az egyház csodája ez a szabadság. Nem korlátok, falak, törvények tartják össze, hanem Isten szeretete. Nincsenek határai, mert mindenki betartozik, aki követi a jó pásztor hívását. A pásztor nem uniformizál, hanem a különbözőségben is egynek lát, egygy tesz. De a legnagyobb öröm, hogy Urunk, a jó pásztor, mindig nyájával marad.

■ ESZLÉNYI ÁKOS

Magyarországi Evangélikus Egyház

Honlap: www.evangelikus.hu

VASÁRNAPTÓL VASÁRNAPIG

Ajánló a rádió és a televízió műsoraiból november 22-étől november 29-éig

VASÁRNAP	HÉTFŐ	KEDD	SZERDA
<p>23.40 / Duna Tv <i>A múlt hatalma</i> (olasz filmdráma, 2002) (98') Gianni Orzan gyermekkönyvíró elveszíti édesapját. Az egykori magas rangú katonatiszt temetése után Gianni találkozik egy különös férfival. Bogliasco többször is keresztet teszi az útját, és az író életével kapcsolatos dolgokról mesél: Gianni apja valójában nem olasz tábornok volt, hanem a KGB ügynöke. Meggyilkolt egy olasz tisztet, és felvette annak személyazonosságát, így sikerült karriert befutnia. A döbent Gianni helyzetét nehezíti, amikor kiderül, hogy a felesége is megcsalja. A férfi szinte összeroppan a hazugságok alatt, arra kényszerül, hogy újrágondolja egész életét.</p>	<p>5.25 / m1 <i>Hajnali gondolatok</i> 13.30 / Kossuth rádió <i>Erős vár a mi Istenünk!</i> Az evangélikus egyház félórásja 14.00 / Európa Rádió (Miskolc) <i>Határtalan</i> Benne: Evangélikus félóra 18.45 / Duna II. Autónia <i>Hetedhéttország.</i> Benedek Elek mesemondó verseny 19.10 / PAX <i>Egyházzenei áhítat – Bonyhád (zenés film)</i> 20.00 / PAX <i>Mit ér az ember, ha...</i> (portréfilm) Duscza Ferenc református lelkész 0.30 / Duna Tv <i>„...a gyilkosokat néven nevezni!”</i> A mosonmagyaróvári per (magyar dokumentumfilm) (42')</p>	<p>8.30 / Duna Tv <i>Isten kezében</i> (26') Háromkút: két világ határán 10.30 / Hír Tv <i>Ősök tere</i> 15.10 / PAX <i>Kerékpártúra egyháztörténeti utakon</i> (ítélfilm) Határőrség; Reményország 16.00 / m2 <i>Nemzeti értékeink</i> Dunántúli kistéleplések 20.30 / Duna Tv <i>Makra (fekete-fehér magyar filmdráma, 1972)</i> (97') 21.00 / m2 <i>Az igazság fogságában</i> (kanadai filmdráma, 2007) (90') 23.25 / RTL Klub <i>XXI. század – a legendák velünk élnek</i> (riportfilm) A vértanú püspök: báró Apor Vilmos</p>	<p>7.55 / Duna Tv <i>Léptünk koppan ódon köveken</i> (magyar ismeretterjesztő filmsorozat, 2008) (20') A nyírbátori református templom 13.30 / Kossuth rádió <i>„Tebenned biztunk eleitől fogva...”</i> A református egyház félórásja 19.40 / M. Katolikus Rádió <i>Gospelkrónika</i> 20.00 / m2 <i>Új házasság – régi átok</i> (amerikai-kanadai filmdráma, 2008) (89') 21.00 / Duna II. Autónia <i>Tökéletlen szerelem</i> (olasz-spanyol filmdráma, 2001) (91') 21.45 / Duna Tv <i>A kivágtott fenyőfa</i> (bolgár filmdráma, 2006) (127')</p>
CSÜTÖRTÖK	PÉNTEK	SZOMBAT	VASÁRNAP
<p>7.00 / Duna Tv <i>Élő egyház (vallási híradó)</i> 11.05 / m2 <i>Négyezer nap</i> Mi veszett el Mohácsnál? 13.35 / HBO <i>A bakancslista</i> (amerikai filmdráma, 2007) (97') 16.00 / Viasat History <i>Megszentelt muzsika</i> (angol dokumentumfilmsorozat, 2008) Bach és a kálmán örökség 17.30 / PAX <i>Hét ima.</i> Kákay István zenés versfeldolgozásai a Poézis együttes előadásában 21.00 / Duna Tv <i>Édes Emma, drága Böbe</i> (magyar filmdráma, 1992) (78') 23.00 / M. Katolikus Rádió <i>Arcok és sorsok</i> Árpád-házi Szent Erzsébet életútja</p>	<p>10.50 / Duna II. Autónia <i>A nap vendége</i> Gryllus Dániel zenész 13.50 / m2 <i>Delta</i> (tudományos magazin) 15.55 / m1 <i>Ablak</i> (közéleti szolgáltatóműsor) 19.00 / Duna Tv <i>Sütő András: Káin és Ábel</i> (magyar színházi felvétel, 2009) (127') 21.10 / Duna Tv <i>Füst</i> (amerikai filmdráma, 1995) (108') 21.55 / m2 <i>Svédország szépe</i> (svéd filmdráma, 2004) (88') 0.10 / m1 <i>Hitvallók és ügynökök</i> (magyar dokumentumfilm, 2009) (25') Titkosszolgálat a határon túl – Róma</p>	<p>7.35 / Duna Tv <i>Vincent és én</i> (kanadai-francia családi film, 1990) (99') 12.34 / M. Katolikus Rádió <i>Legkedvesebb könyveim</i> Vendég: Udvaros Béla, az Evangélium Színház alapító igazgatója 13.00 / Lánchíd Rádió (Budapest) <i>Hittel és gitárral</i> 19.30 / PAX <i>Raffay Sándor</i> (magyar dokumentumfilm, 2007) (36') 20.00 / M. Katolikus Rádió <i>Páholy és pódium</i> Joseph Haydn: Nelson mise 21.05 / m1 <i>Koccanás</i> (fekete-fehér magyar tévéfilm, 2009) (67') 22.35 / m1 <i>És a nyolcadik napon</i> (magyar tévéfilm, 2009) (52')</p>	<p>6.00 / Tenkes Rádió (Siklós) <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 8.30 / Régió Rádió (Mohács) <i>Evangélikus félóra.</i> Az Evangélikus Rádiómisszió műsora 10.00 / Duna Tv <i>Evangélikus istentisztelet közvetítése Szentendréről</i> Igét hirdet: Horváth-Hegyí Olivér lelkész 10.45 / m1 <i>Evangélikus magazin</i> 11.45 / m1 <i>Evangélikus templomok</i> 12.05 / Duna Tv <i>Élő egyház</i> (vallási híradó) 16.00 / M. Katolikus Rádió <i>„Valaki ír a kezdeddel...”</i> (versműsor) Tóth Árpád versei 23.55 / m2 <i>Radnóti 100.</i> Hit, nemzettudat</p>

Evangélikus Élet – A Magyarországi Evangélikus Egyház hetilapja

E-mail: evélet@lutheran.hu • EvÉlet on-line: www.evélet.hu, www.evangelikusélet.hu

Hirdetésfelvétel: hirdetes@evélet.hu

Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-1108; 20/824-5519, fax: 1/486-1195.

Szerkesztőségvezető: Boda Zsuzsa (zsuzsa.boda@lutheran.hu). Szerkesztésért és hirdetési ügyek referense: Vítalis Judit (judit.vitalis@lutheran.hu).

Főszerkesztő: T. Pintér Károly (karoly.pinter@lutheran.hu).

Olvasószerkesztő: Dobsonyi Sándor (sandor.dobsonyi@lutheran.hu). Tervezőszerkesztő / EvÉlet on-line: Nagy Bence (bence.nagy@gmail.com). Rovatvezetők: Ecsedi Zsuzsa – Cantate (ezsu@lutheran.hu), Kende K. Péter – Oratio oecumenica (peter.kende@lutheran.hu), Kóháti Dorottya – Új nap – új kegyelem (dora.kohati@lutheran.hu), Véghelyi Antal – A vasárnap igéje (antal.veghelyi@lutheran.hu).

Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu) 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 1/317-5478, 1/486-1228; 20/824-5518;

fax: 1/486-1229. Felelős kiadó: Kende K. Péter (peter.kende@lutheran.hu). Nyomdai előállítás: Magyar Közlöny Lap-és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert nyomdaigazgató. Árusítja a kiadó és a Magyar Posta Rt. (ÜLK) INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyed évre 3250 Ft, fél évre 6500 Ft, egy évre 13 000 Ft, európai országba egy évre 43 800 Ft (168 euró), egyéb külföldi országba egy évre 51 200 Ft (196 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével törölni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság. Beküldött kéziratokat nem örzünk meg és nem küldünk vissza. Az adott lapszámba szánt kéziratokat a megelőző hét csütörtökiéig kérjük leadni! A hétfő delutáni lapzárta kizárólag a hétvégi eseményekkel összefüggő (és a szerkesztőséggel előzetesen egyeztetett) írásokat tudjuk figyelembe venni. Az e-mailben küldendő kéziratokat az evélet@lutheran.hu, a hirdetéseket a hirdetes@evélet.hu címre várjuk.

